

**DEPARTEMENT OMGEVING**

Ter attentie van dhr. Tom De Saegher, afdelingshoofd  
Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en – Projecten  
Koning Albert II-laan 19 bus 10,  
B-1210 Brussel

dossiernummer

datum van ontvangst

## “Veerkacht in de vallei van de Kleine Nete” van coördinatie naar coproductie



**Aanvrager: Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete**  
**Uw kenmerk :**  
**Datum : augustus 2017**

## Subsidiëring van strategische projecten in uitvoering van het RSV

Geef een samenvattende beschrijving van het strategisch project  
IN DE VORM VAN EEN PERSBERICHT !!!!  
(max 300 woorden)

### **Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete**

De vallei van de Kleine Nete staat voor grote uitdagingen. De Vlaamse Regering, de provincie Antwerpen, de gemeenten Geel, Grobbendonk, Herentals, Kasterlee, Lier, Lille, Nijlen, Olen, Ranst, Vorselaar en Zandhoven keurden samen met de natuur- en landbouworganisaties in 2015 een intentieverklaring goed en zetten daarmee een ambitieus samenwerkingsverband op met als doel de vallei van de Kleine Nete zo in te richten en te beheren dat ze de toekomstige schokken inzake klimaatverandering kan opvangen en tegelijkertijd kan blijven instaan voor voedsel-, water- en energievoorziening, waterberging en behoud van biodiversiteit, erfgoed en landschappelijke kwaliteit. Met de opmaak van een kansenrapport in 2016 is al een eerste concrete stap voor deze nieuwe vorm van samenwerking gezet waarbij lokale maatschappelijke actoren van onderuit mee het ruimtelijk ontwikkelingsprogramma uittekenen: via een aantal werkateliers zijn opportuniteiten voor samenwerking en mogelijke synergiën in beeld gebracht. Dat leidde tot een projectvoorstel met zes strategische hefboomprojecten.

Met de gouverneur als trekker komt zo gebiedsontwikkeling via coproductie tot stand. Via het strategisch project zullen de projectpartners een gezamenlijke en overkoepelende communicatie over de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in de vallei van de Kleine Nete opzetten en heel actief kansen voor synergiën en verbreding van projecten in de vallei benutten om meerdere doelstellingen vanuit lokale én bovenlokale agenda's gelijktijdig te realiseren. Het actieprogramma met de zes hefboomprojecten dient als katalysator en voorbeeld voor een verdere geïntegreerde gebiedsontwikkeling in de vallei.

De projectpartners pakken daarmee de uitdaging en opdracht inzake 'geïntegreerde gebiedsontwikkeling' uit het Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen op: het Vlaams ruimtelijk beleid zet in op gebiedsontwikkeling en stimuleert bovenlokale geïntegreerde gebiedswerking als werkpraktijk waarbij pertinente maatschappelijke en ruimtelijke vraagstukken vanuit een bovenlokale dimensie geïntegreerd en gebiedsgericht aangepakt worden.

## 1. Verantwoording 'strategisch project'

Het subsidiebesluit vermeldt de definitie van een strategisch project: "Een project met een **integrale en ruimtelijke invalshoek** dat **gebiedsgericht** en **over sector- of bestuursgrenzen heen actief** wil bijdragen tot de versterking van de kwaliteit van de ruimtelijke **structuur**. Het moet op korte of halflange termijn **uitgevoerd** kunnen worden. Door de uitvoering van strategische projecten te **stimuleren** en er **meer actief op in te zetten** in het kader van (ruimtelijke) planningsprocessen verhoogt het draagvlak voor de ruimtelijke ordening, en de planning in het algemeen, en wordt een **voorbeeldfunctie** gecreëerd."

Motiveer beknopt waarom uw project valt onder de definitie van een strategisch project zoals in het subsidiebesluit beschreven en op welke manier eventuele subsidies voor strategische projecten ter uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, vermeld in het besluit van 5 oktober 2007 hieraan zullen bijdragen. (maximaal 500 woorden)

(max 500 woorden)

De vallei ligt in een dicht bevolkt gebied met een sterk verspreide bebouwing waardoor de open ruimte erg gefragmenteerd is en onder druk staat. Verstedelijkingsprocessen hebben landbouw-, natuur- en bosgebieden sterk versnipperd waardoor het moeilijker wordt essentiële openruimtefuncties zoals voedselproductie, waterberging, klimaatregulatie en het behoud van biodiversiteit goed samen te laten functioneren. Om de effecten van klimaatveranderingen op te vangen moet de ruimte veerkrachtig zijn. De landbouw-, natuur- en bosgebieden in de vallei moeten tegen een stootje kunnen en in zekere mate mee kunnen bewegen met de sterk wisselende omstandigheden zoals meer intense regenbuien en langere periodes van droogte. Dat vraagt een aangepaste inrichting van de vallei, maar ook een goed doordachte visie op stedelijke ontwikkelingen langs de Kleine Nete in Herentals en Lier.

Daarom zijn verschillende Vlaamse entiteiten vandaag al erg actief in de vallei: VMM werkt aan een rivierherstelproject, de Vlaamse Waterweg plant de aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden, het ANB werkt aan valleinatuur in verschillende Natura 2000-gebieden, het Agentschap Onroerend Erfgoed duidde twee 'ankerplaatsen' aan in de vallei en het Departement Omgeving bereidt in het kader van de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) verschillende gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen voor om deze projecten mogelijk te maken. De Vlaamse regering stelde gouverneur Bex in 2012 aan als procesbegeleider om de 'Vlaamse' projecten beter op elkaar af te stemmen, wat ondertussen gebeurt o.a. via de 'opvolgingscommissie Kleine Nete' met lokale besturen, natuur- en landbouworganisaties én Vlaamse overheidsdiensten.

De grote veranderingen die deze projecten met zich meebrengen, worden lokaal soms als een bedreiging gezien. Met het strategisch project willen de lokale partners dat ombuigen naar een verhaal van kansen. De vallei moet uitgroeien tot een aantrekkelijk en herkenbaar gebied waar verschillende functies elkaar kunnen versterken. Door krachten te bundelen willen de partners de troeven en opportuniteiten van de vallei voor streek- en plattelandsontwikkeling optimaal benutten.

De reeds genomen beleidsbeslissingen van de Vlaamse regering over een aantal Vlaamse projecten en de strategische doelstellingen van het Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen vormen het kader waar de verdere gebiedsontwikkeling aan opgehangen wordt, maar de Vlaamse overheid is niet de enige die aan zet is: ook gemeentebesturen, de provincie en organisaties zoals de regionale landschappen, Toerisme Provincie Antwerpen, Natuurpunt, Kempens Landschap... spelen een rol in de realisatie van een veerkrachtig valleisysteem en zijn via tal van initiatieven actief in de vallei.

Via het strategisch project moet dit complex samenspel vorm krijgen in praktijk. De hefboomprojecten zullen de transitie van de vallei aanjagen door de initiatieven van de verschillende bestuursniveaus en sectoren op elkaar af te stemmen en financiële middelen te bundelen. Door gebiedsontwikkeling samen én geïntegreerd aan te pakken willen de partners komen tot breed gedragen, innovatieve projectrealisaties waarbij ze de ambities op vlak van klimaatadaptatie, natuur-, landschaps- en waterbeheer, duurzame landbouw- en plattelandsontwikkeling gelijktijdig én in samenhang aanpakken.

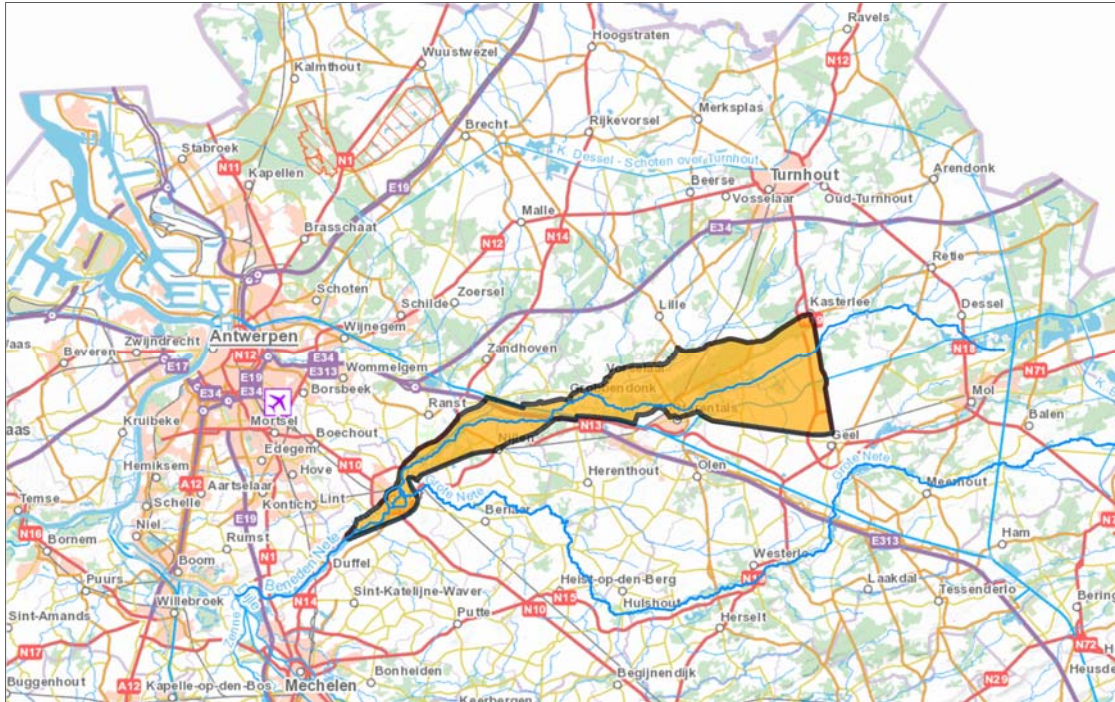


## 2. Ligging van het strategisch project

- Beschrijving van de ligging van het project.
- Voeg een kaart (en eventueel ander beeldmateriaal) toe waarop het strategisch project wordt gesitueerd  
De ligging van het project moet ook geduid worden ten opzichte van de ruimere (geografische) omgeving.  
(max 300 woorden)

Het projectgebied omvat de vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Lier op het grondgebied van elf gemeenten in de provincie Antwerpen: Kasterlee, Geel, Olen, Herentals, Lille, Vorselaar, Grobbendonk, Zandhoven, Ranst, Nijlen en Lier.

*Figuur. Situering projectgebied binnen de provincie Antwerpen.*



Het is een aaneengesloten gebied van ca. 11.000 ha dat een op Vlaams niveau bepalende openruimtestructuur vormt. Het omvat het valleisysteem van de Kleine Nete vanaf de N19 tot Lier. De Kleine Nete stroomt binnen het projectgebied door de kleinstedelijke gebieden Herentals en Lier en kruist ter hoogte van Grobbendonk het Economisch Netwerk Albertkanaal.

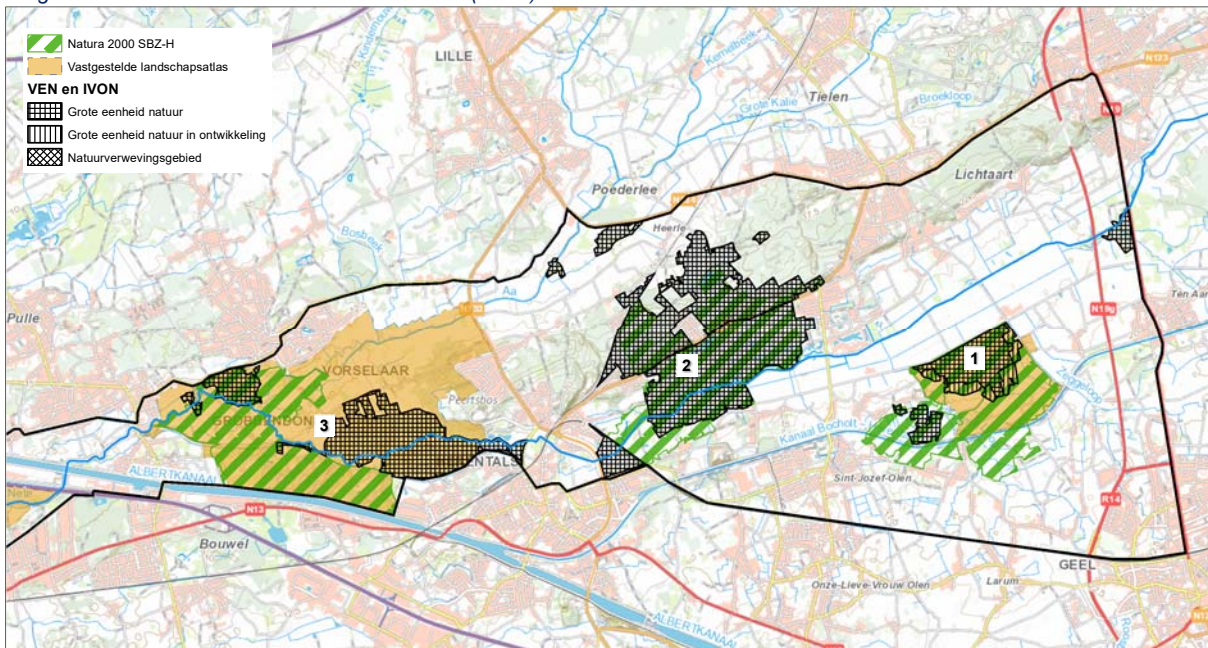
Het projectgebied ligt binnen het werkingsgebied van drie regionale landschappen: RL Kleine en Grote Nete (Kasterlee, Geel, Olen, Herentals, Grobbendonk, Vorselaar), RL Rivierenland (Lier, Nijlen) en RL Voorkempen (Zandhoven, Lille, Ranst).

Belangrijke delen van de vallei van de Kleine Nete behoren tot het Natura 2000-netwerk, het Vlaamse Ecologisch Netwerk en zijn opgenomen in de vastgestelde landschapsatlas. Het gaat om (1) het gebied rond de Zegge/Geels Gebroekt, (2) het complex Olens Broek-Langendonk-Snepkensvijver-Kempische Heuvelrug, (3) het samenvloeiingsgebied van Kleine Nete en Aa, militair domein en de uitlopers van de Kempische Heuvelrug, (4) Varenheuvel-Abroek en Viersels Gebroekt, (5) Kleine Nete en Bollaak tussen Nijlen en Lier en Kesselse Heide, (6) Benedennete Lier.

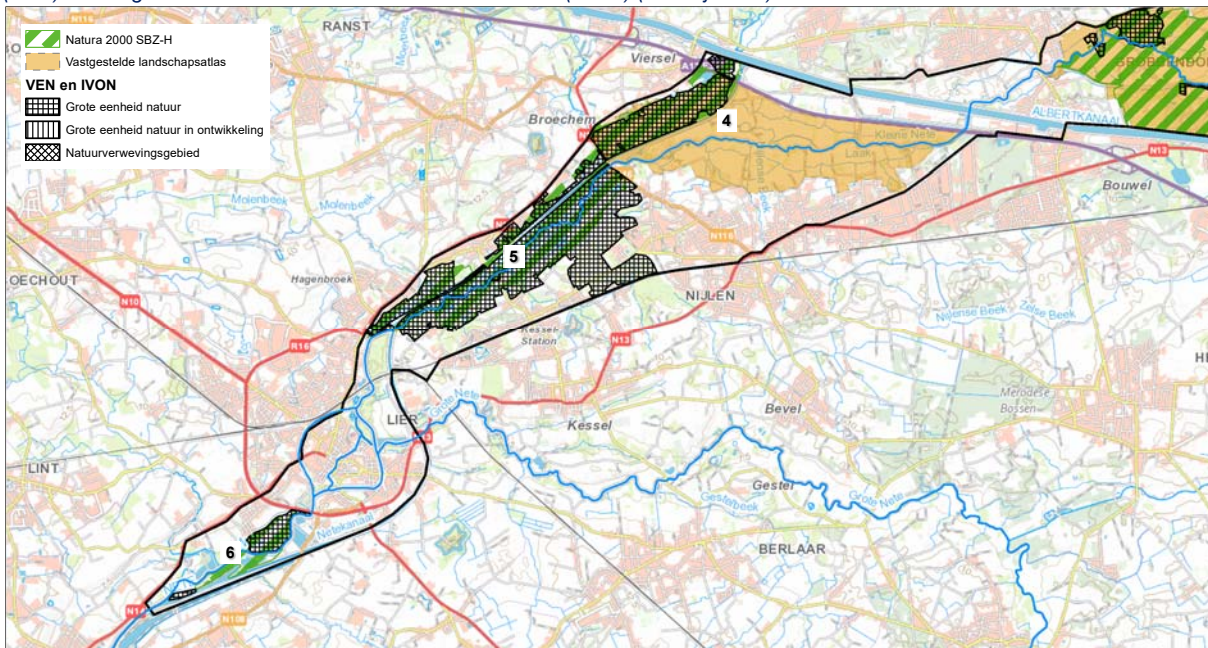
In het projectgebied is tussen Herentals en Lichtaart een goedgekeurd natuurrichtplan van kracht, 'NRP Heuvenrug-benedenstrooms'. Het Natuurrichtplan is opgemaakt voor de Speciale Beschermingszones (SBZ), de gebieden in het Vlaams ecologisch Netwerk (VEN) en de groene bestemmingen.

De vallei is ook een belangrijk landbouwgebied. Grote aaneengesloten gebieden voor landbouw liggen langs de Kleine Nete tussen Geel en Kasterlee, in de vallei van de Aa en langs de Kleine Nete in Grobbendonk en tussen Nijlen en Viersel.

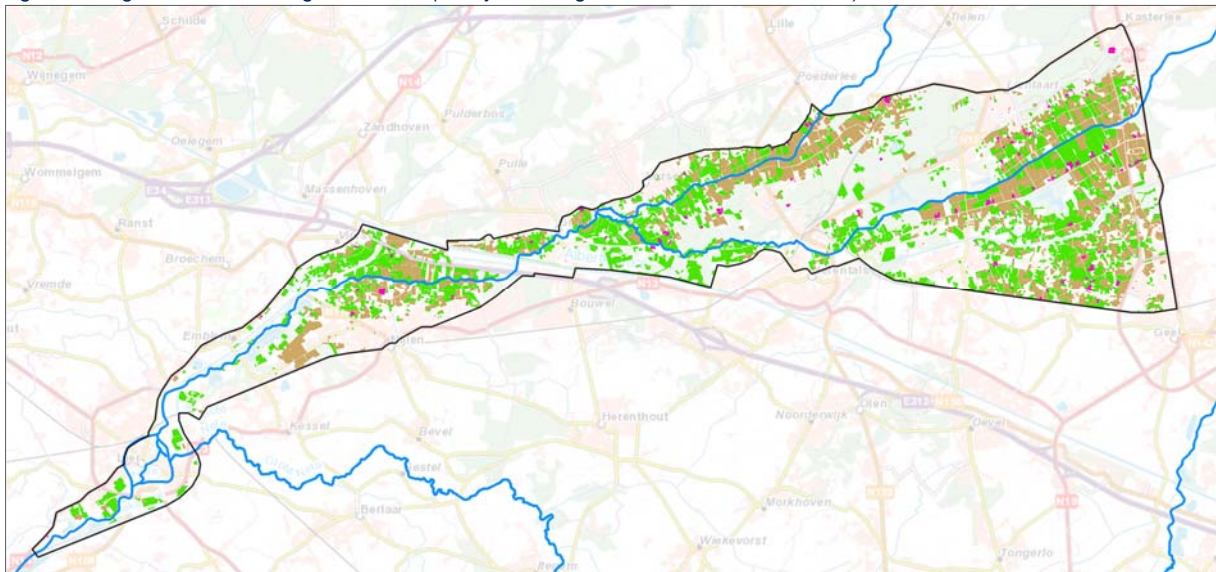
Figuur. Gebieden van de vastgestelde landschapsatlas, Habitatrichtlijngebieden Natura 2000 en Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en Integraal Verwevend en Ondersteunend Netwerk (IVON) (noordelijk deel)  
Gebieden van de vastgestelde landschapsatlas, Habitatrichtlijngebieden Natura 2000 en Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en Integraal Verwevend en Ondersteunend Netwerk (IVON)



Figuur. Gebieden van de vastgestelde landschapsatlas, Habitatrichtlijngebieden Natura 2000 en Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en Integraal Verwevend en Ondersteunend Netwerk (IVON) (zuidelijk deel)



Figuur. Geregistreerd landbouwgebruik 2016 (bedrijfszetsels, graslanden en andere teelten)



Het strategisch project focust op korte termijn op de realisatie van zes hefboomprojecten:

(P1) Landschapspark Pallieterland

(P2) Vallei van de Kleine Nete tussen Molternetebrug (N116) en Lier

(P3) Graafweide-Schupleer: het samenvloeiingsgebied van Kleine Nete en Aa

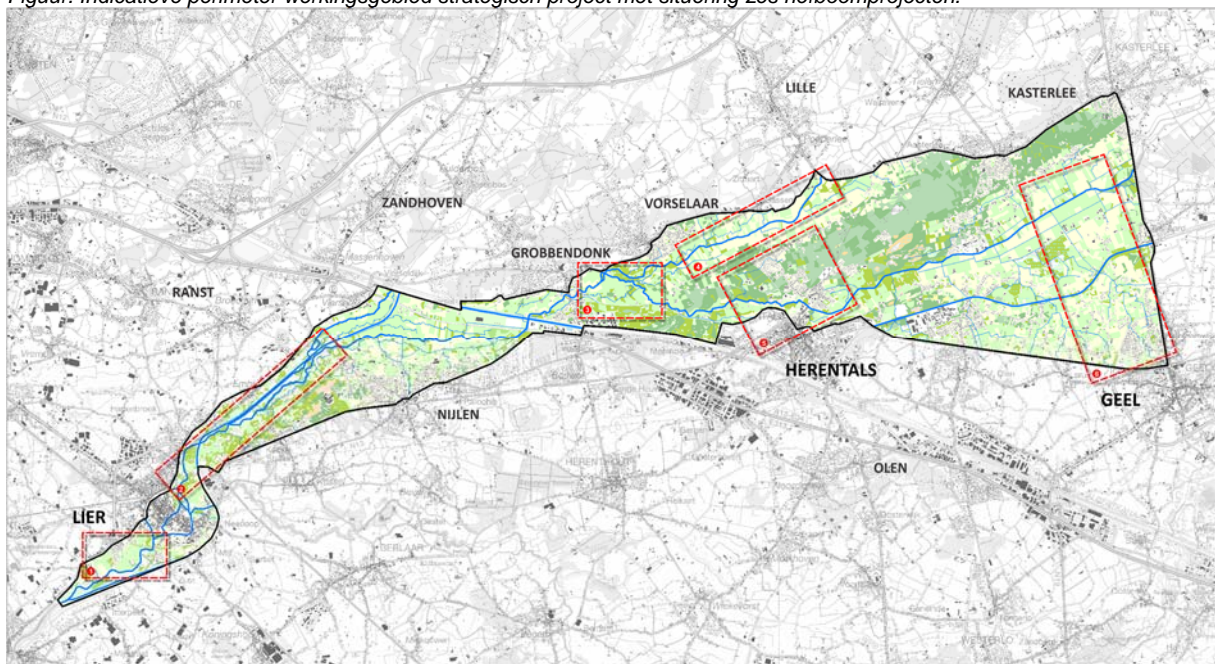
(P4) Vallei van Aa: een multifunctioneel landbouwlandschap

(P5) Groenblauwe dooradering Herentals

(P6) Zeggeloop (en andere zijlopen van de Kleine Nete tussen Geel en Herentals)

Voor een gedetailleerde omschrijving van de hefboomprojecten wordt verwezen naar de zes projectfiches in bijlage.

Figuur. Indicatieve perimeter werkingsgebied strategisch project met situering zes hefboomprojecten.



### 3. Beschrijving van de ruimtelijke visie voor het betreffend gebied

- Deze ruimtelijke visie is vastgelegd in de geldende ruimtelijke structuurplannen of is het resultaat van een (ruimtelijk) planningsproces of een specifiek visievormingsproces (masterplan, streefbeeld,...). Het is belangrijk dat een visie 'operationeel' is, met andere woorden concreet is uitgewerkt voor het betreffende gebied.
- Uit de beschrijving van de visie moet de interactie tussen de verschillende beleidsniveaus en het bovenlokale aspect van het strategisch project blijken (max 500 woorden)

In de ruimtelijke visie voor de buitengebiedregio Neteland<sup>1</sup> (AGNAS) ligt het projectgebied in hoofdzaak in de deelruimte 'Kleine Netegebied' die de noordelijke valleien van Kleine Nete, Aa en zijlopen en de Kempische Heuvelrug Herentals-Kasterlee omvat.

De ruimtelijke visie is dat de natuurwaarden van de meest waardevolle valleigebieden worden behouden en versterkt met ruimte voor natuurlijke waterberging. In de ruimtelijk-functioneel samenhangende landbouwgebieden rondom de vallei van de Aa en de Kleine Nete blijft landbouw de belangrijkste ruimtelijke drager. Binnen het grondgebonden landbouwlandschap is een aaneenschakeling van landschapsecologische en cultuurhistorisch waardevolle landschappen met een netwerk van bosfragmenten, graslanden, bomenrijen, houtkanten en andere kleine landschapselementen. Boscomplexen worden behouden en waar mogelijk uitgebreid. Voor de Heuvelrug Herentals-Kasterlee wordt het behoud nagestreefd van grote aaneengesloten gebieden waar de verschillende successiestadia van stuivende zanden over heidevegetaties naar bos tot uiting komen.

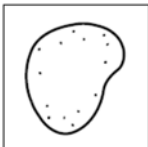
Belangrijkste ruimtelijke concepten zijn:



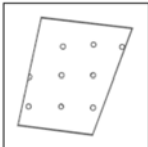
Behoud en versterken van uitgesproken natuurwaarden in de vallei van de Kleine Nete met ruimte voor natuurlijke waterberging  
tussen Herentals en Grobbendonk 6.3-6.4  
ter hoogte van Olens Broek 6.6  
tussen Albertkanaal en Lier 3.1-3.2  
Benedennete Lier 6.1



Behoud en versterken van gevarieerde halfopen valleilandschappen met ruimte voor natuurlijke waterberging  
Vallei van de Kleine Nete tussen Grobbendonk en Albertkanaal 7.2  
Vallei van de Aa 7.3



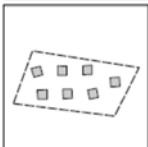
Ruimtelijk-functioneel samenhangende gebieden vrijwaren voor land- en tuinbouw met grondgebonden landbouw als drager van de open ruimte  
Vallei van de Kleine Nete tussen Herentals en Kasterlee 1.5



Vrijwaren en versterken waardevolle landschappen en erfgoedwaarden Samenvloeiing Kleine Nete en Aa 9.9  
Kempische Heuvelrug 9.12  
Netevallei Nijlen-Lier 10.1-10.2



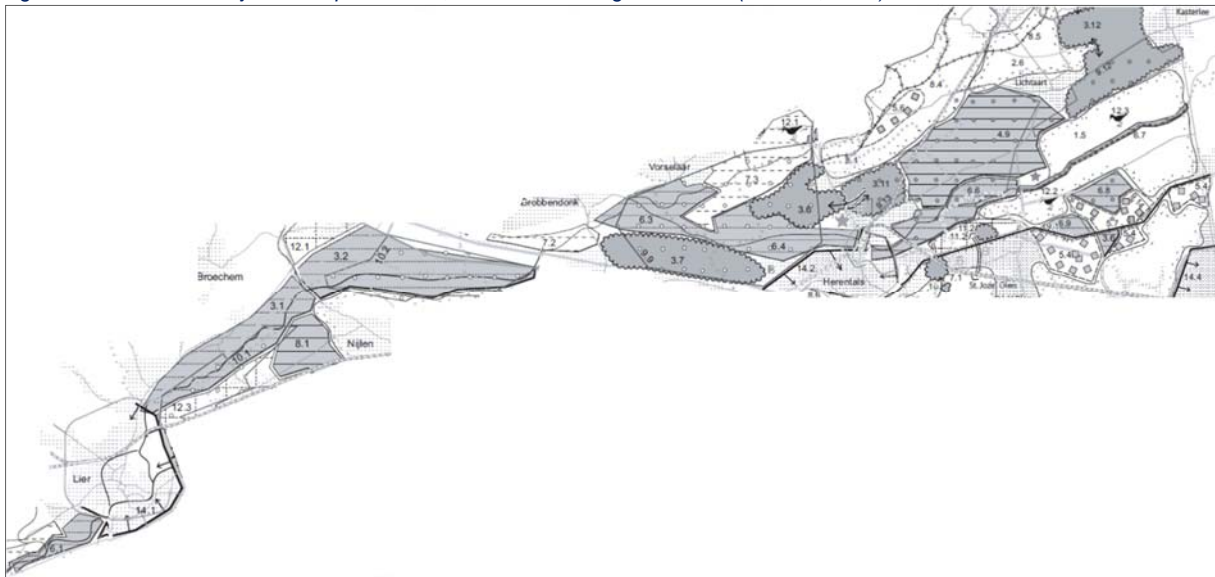
Behoud en versterken van zeer waardevolle natuurcomplexen  
De Zegge 6.8



Behoud en versterken van ecologische en landschappelijke waarden verweven met landbouw  
Winkelaar 5.4  
Ten zuiden van de Zegge 5.4

<sup>1</sup> <https://rsv.ruimtevlaanderen.be/RSV/Ruimtelijk-Structuurplan-Vlaanderen/Planningsprocessen/Landbouw-natuur-en-bos/Neteland>

*Figuur. Uitsnede Ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos regio Neteland (AGNAS, 2008)*



De hefboomprojecten van het strategisch project zullen elk bijdragen tot de effectieve realisatie van deze ruimtelijke visie op het terrein én het realiseren van doelstellingen vanuit internationale verplichtingen inzake natuur en water. Ze zetten in op de concrete inrichting van deze gebieden waarbij de complexiteit vooral zit op het realiseren van een multifunctioneel valleisysteem waar een evenwicht gevonden moet worden tussen de natuur- en waterbergingsfuncties, de agrarische activiteiten, het behoud van cultuurhistorische landschappen en erfgoedwaarden en de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de open ruimte (P2 en P3). In de gebieden met hoofdfunctie landbouw zal o.m. ingezet worden op het realiseren van een fijnmazige groenblauwe dooradering van de open ruimte en het stimuleren van een landbouwbedrijfsvoering in evenwicht met de fysische kenmerken van het valleisysteem (P4 en P6).

Ter hoogte van de kleinstedelijke gebieden Herentals en Lier zal het project inzetten op het realiseren van randstedelijke groengebieden en een groenblauw dooraderde stedelijke ruimte waarbij de stedelijke ontwikkelingen langs de Kleine Nete afgestemd worden op de randvoorwaarden vanuit het fysisch systeem en de landschappelijke structuur (P1 en P5). Voor de kleinstedelijke gebieden werkte de provincie Antwerpen een ruimtelijke visie uit. Specifiek voor de Kleine Nete door Herentals werd in 2016 ontwerpend onderzoek uitgevoerd i.f.v. een kaderplan voor het gebied Olympiadelaan dat de krijtlijnen omvat voor de mogelijke stedelijke ontwikkelingen samen met het realiseren van een forse groenblauwe ader langs de Kleine Nete.



#### 4. Argumentatie over de mate waarin het strategische project voldoet aan de criteria, vermeld in artikel 5 van het besluit van 5 oktober 2007.

Hieronder worden de inhoudelijke criteria van het besluit weergegeven. De toelichtende tekst kan bij het invullen van het aanvraagformulier worden verwijderd. *De tekst in het cursief is letterlijke tekst uit het besluit, het overige gedeelte vloeit voort uit de krachtlijnen van het besluit en de aandachtspunten van eerdere beoordelingscommissies. De in het vet aangeduide woorden geven een concrete indicatie van de zaken die bij de beoordeling belangrijk zijn.*

Met de goedkeuring van het Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (november 2016 - [link](#)) worden accenten gelegd voor het toekomstige ruimtelijke beleid. Bij de beoordeling van de aanvragen voor subsidie 'strategische projecten' zal ook worden nagegaan in welke mate het projectvoorstel invulling geeft aan de accenten uitgewerkt in het Witboek BRV. In de aanvraag kan, aansluitend bij de criteria, worden aangegeven op welke wijze het project bijdraagt aan de Vlaamse ruimtelijke werven (deel 1.C) en hoe het project het operationaliseringsprogramma uit het Witboek concreet en gebiedsgericht vertaalt (deel 2):

1. Ruimtelijk rendement en ruimtebeslag
2. Ruimtelijke ruggengraat voor een internationaal concurrentiële economie
3. Logistiek netwerk
4. Ruimte voor energie
5. Robuuste en samenhangende open ruimte
6. Provinciale, bovenlokale en lokale programmering

Het aansluiten bij de accenten van het Witboek geeft een belangrijke meerwaarde, maar de aanvraag moet in de eerste plaats blijven voldoen aan de definitie, bepalingen en de criteria uit het besluit van 5 oktober 2017.

Bij de beoordeling door de commissie wordt ook rekening gehouden met het onderscheid dat in het besluit van 2007 wordt gemaakt tussen de doorslaggevendende en de andere criteria. De doorslaggevendende criteria (1, 5 en 6) worden in eerste instantie voor alle aanvragen beoordeeld; de verdere rangschikking gebeurt aan de hand van de beoordeling van de andere criteria.

#### 1. Het strategisch project is van **bovenlokaal niveau**, relatie met planningsprocessen

*"BVR art. 5:*

*Uitvoering van een ruimtelijk planningsproces van Vlaams of provinciaal niveau en de realisatie ervan, levert een substantiële bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen en ontwikkelingsperspectieven die opgenomen zijn in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV)."*

Het bovenlokaal karakter van het strategisch project blijkt uit de uitdrukkelijke relatie met een (of meerdere) ruimtelijke planningsprocessen:

- Processen rond (groot- en regionaalstedelijke) stedelijke gebieden, regio's of netwerken met eventuele aandacht voor verschillende knooppunten zoals omschreven in het Witboek BRV;
- Processen in functie van een robuuste en samenhangende open ruimte zoals voor een natuurlijke, agrarische of landschappelijke structuur die in het kader van AGNAS werd goedgekeurd, of een openruimteverbinding van bovenlokaal niveau, met bijkomende aandacht voor processen die de gebiedsgerichte vertaling maken van het operationaliseringsprogramma van het Witboek BRV;
- Uitwerking ontwikkelingsperspectief stedelijke en economische netwerken uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en planningsprocessen voor de in de provinciale ruimtelijke structuurplannen benoemde deelruimten, met bijkomende aandacht voor processen die gebiedsgericht doorwerken in het operationaliseringsprogramma van het Witboek BRV.

(maximaal 1000 woorden)

De vallei van de Kleine Nete is een op gewestelijk niveau structuurbepalend valleisysteem waarvoor in het kader van de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) voor de buitengebiedregio Neteland in uitvoering van het RSV een gebiedsgerichte en geïntegreerde ruimtelijke visie is uitgewerkt (2008). In uitvoering van die visie zijn sindsdien een aantal gewestelijke planningsinitiatieven in de vallei van de Kleine Nete opgezet. Vier van de zes hefboomprojecten zijn rechtstreeks gerelateerd aan deze in opmaak zijnde RUP's. Het gaat om:

- RUP Benedennete Lier (hefboomproject 1)
- RUP Vallei van de Kleine Nete en Aa (hefboomprojecten 3, 4, 5)

Het Witboek BRV geeft aan dat het Vlaams ruimtelijk beleid in het gebiedsgericht beleid in de open ruimte op Vlaams niveau o.a. prioriteit legt bij de uitvoering van het Geactualiseerd Sigmaplan en de stroomgebiedbeheerplannen. Het riviervalleisysteem van de Kleine Nete wordt daarbij uitdrukkelijk genoemd als prioritair gebied en Vlaamse werf (Witboek p. 123 en p. 168).

Het strategisch project heeft expliciet als doelstelling om via de hefboomprojecten in te zetten op de effectieve realisatie van deze ruimtelijke visie en beleidsprioriteiten uit het Witboek. De hefboomprojecten zijn dus rechtstreeks gerelateerd aan de verschillende gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen die in het kader van AGNAS voor de vallei van de Kleine Nete in opmaak zijn. Via deze hefboomprojecten zullen concrete uitvoeringstrajecten op het terrein vorm gegeven worden. Het maatschappelijk draagvlak voor deze RUP's staat of valt met de wijze waarop op het terrein afspraken gemaakt kunnen worden over de realisatie van de bestemmingen op het terrein: hoe zullen deze gebieden ingericht worden, welke partners zetten hiervoor instrumenten en middelen in, welke flankerende maatregelen zullen er genomen worden voor de huidige gebruikers...

Het strategisch project zet uitdrukkelijk in op de realisatie van de opties van het Witboek BRV voor een 'Robuuste en samenhangende open ruimte' (Witboek p. 122-125):

- Samenhangende gehelen ontwikkelen
  - Vrijwaren en versterken van een ruimtelijk-samenhangende openruimtestructuur voor landbouw, natuur en water
  - Terugdringen van de versnippering

- Ruimte veerkrachtig inrichten
  - Klimaatbestendige inrichting die voedselproductie, biodiversiteit, bodeminfiltratie en regenwatercaptatie garandeert.
  - Fijnmazige groenblauwe aders die de open en bebouwde ruimte verbinden

Het Witboek geeft daarbij aan dat dat o.a. moet gebeuren door:

- in te zetten op het vrijwaren van open ruimte voor de functies landbouw, natuur en bos, en water én het versterken van de ruimtelijk-functionele samenhang van de openruimtestructuren voor deze functies,
- door werk te maken van ruimtelijke investeringsprojecten in de open ruimte binnen gebiedsgerichte beleidsvisies, waarbij vanuit een breed partnerschap van Vlaamse en andere actoren verder gewerkt wordt aan de realisatie van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en de Europese Natuurdoelen voor het Natura 2000-netwerk,
- door ervoor te zorgen dat ruimtelijke ontwikkelingen bijdragen tot de realisatie van een robuust watersysteem en veerkrachtige rivier- en beekvalleien,
- door bij de uitwerking van het gebiedsgericht ruimtelijk ontwikkelingsbeleid de ruimtelijk-functionele samenhang tussen het fysische systeem en de structurerende elementen van de natuurlijke en agrarische structuur verzekeren.

Alle zes hefboomprojecten dragen op uitdrukkelijke wijze bij aan het concreet vertalen van deze beleidsdoelstellingen:

- Hefboomproject 1 zet o.a. in op de inrichting als randstedelijk groengebied van overstromingsgevoelige woon- en woonuitbreidingsgebieden langs de Benedennete in Lier die via het gewestelijk RUP omgezet zullen worden naar groengebied.
- Hefboomproject 2 zet o.a. in op het versterken van de samenhang en het verbeteren van de water- en natuurfuncties van het sterk door recreatie versnipperd valleigebied tussen Nijlen en Lier.
- Hefboomproject 3 zet o.a. in op de realisatie van Natura 2000-doelen en de uitbreiding van het VEN zoals voorzien in het gewestelijk RUP voor het deelgebied Graafweide-Schupleer.
- Hefboomproject 4 zet o.a. in op het vrijwaren en inrichten van de Aa-vallei als verwevingsgebied voor de functies landbouw en water
- Hefboomproject 5 zet o.a. in op het vrijwaren van de Kleine Nete door Herentals door niet te ontwikkelen delen van woonuitbreidingsgebied in te richten als groenblauwe ruimte en het versterken van de relatie tussen de stedelijke ontwikkelingen en omliggende openruimtestructuren (vallei, Kempische Heuvelrug)
- Hefboomproject 6 zet o.a. in op het vrijwaren van niet te ontwikkelen delen van woonuitbreidingsgebieden in Geel en het versterken van de groenblauwe dooradering van het bebouwd weefsel en het landbouwgebied tussen Geel en de Kleine Nete.

Het verhogen van de groenblauwe dooradering van de bebouwde ruimte is een belangrijke opgave voor de lokale besturen en de provincies. Het creëren en verbeteren van de groenblauwe dooradering van de ruimte zal uitgewerkt worden als een uitdrukkelijke voorwaarde en kwaliteitseis voor het ontwikkelen van nieuwe en het transformeren van de bestaande bebouwde ruimte (Witboek p. 169). De hefboomprojecten 1, 5 en 6 spelen daar expliciet op in en zetten in op het realiseren van groenblauwe aders door of vanuit de stedelijke gebieden Geel, Herentals en Lier. Alle projecten zorgen voor een verdere verhoging van de verschillende ecosysteemdiensten die de vallei kan bieden (Witboek p. 146).

Het strategisch project zet ook in op het tot stand brengen van een 'Bovenlokale gebiedsgerichte werking' en 'Geïntegreerde gebiedsontwikkeling' (Witboek p. 132-134). Het Witboek geeft aan dat de Vlaamse overheid gemeenten ondersteunt en voorziet in stimulansen om zich bovenlokaal te organiseren zodat ze gemeenschappelijke opgaven via geïntegreerde gebiedsontwikkeling kunnen aanpakken. Met het strategisch project organiseren de 11 gemeenten in de vallei van de Kleine Nete zich samen met de provincie Antwerpen en alle betrokken Vlaamse overheidsdiensten om de opgaven inzake het realiseren van een veerkrachtige vallei van de Kleine Nete gezamenlijk op te pakken vanuit een geïntegreerde benadering die zowel de bestuursniveaus als sectoren overschrijdt.

## 2. Het strategisch project heeft een duidelijke **voorbeeld- en signaalfunctie** met betrekking tot de realisatie van de doelstellingen en ontwikkelingsperspectieven die opgenomen zijn in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

"BVR art. 5:

Met betrekking tot de realisatie van de doelstellingen en ontwikkelingsperspectieven die opgenomen zijn in het RSV:

- het strategisch project heeft een inspirerend vermogen: er kunnen lessen uit worden getrokken voor toekomstige projecten of voor projecten op andere plaatsen;" bv omdat het uniek is, origineel qua aanpak van het gebied, bepaalde acties of producten die eruit springen, communicatieve initiatieven,...
- het strategisch project heeft een **verbeeldend vermogen**: door middel van een **expliciete ruimtelijke vertaling** van de gewenste ruimtelijke structuur van het projectgebied en door aandacht voor de inrichting van en de **beeldwaarden** in het gebied in kwestie, versterkt het project de **identiteit** van het gebied en maakt het dit gebied **attractief** voor creatieve, productieve en kwalitatieve investeringen en/of maakt het gebied **erg geschikt** voor de functies die er toegelaten worden."

De voorbeeld- en signaalfunctie kan bijvoorbeeld blijken uit:

- Een doordachte, genuanceerde en oplossingsgerichte visie en aanpak van de economische functies in het stedelijke of het buitengebied
- Een doordachte, genuanceerde en oplossingsgerichte visie en aanpak van overtollige verharding in het buitengebied

Een doordachte visie en aanpak rond openruimte, groen en water in stedelijke gebieden

Er wordt in het bijzonder ook aandacht besteed aan mogelijke voorbeeld- en signaalfuncties in het kader van de operationalisering van het Witboek BRV.

(maximaal 500 woorden)

Het strategisch project speelt proactief in op de verwachtingen vanuit het BRV om bovenlokale gebiedsgerichte werkingen en geïntegreerde gebiedsontwikkeling vorm te geven. Het heeft een inspirerend vermogen omdat het aantoont wat de meerwaarde van een beleidsniveauoverschrijdende aanpak is. Er is een breed partnerschap gesmeed dat de bovenlokale opgave van de 'veerkrachtige vallei' wil opnemen als kans om ook te werken aan de identiteit van een regio: de projecten en initiatieven van een aantal Vlaamse agentschappen worden aangegrepen als hefboom voor het realiseren van een aantal daaraan te koppelen lokale ruimtelijke behoeften, het verbeteren van de lokale leefkwaliteit, het realiseren van een attractief landschap als basis voor verdere (toeristisch-recreatieve) streekontwikkeling... Door in te zetten op 'realisatie' en lokale meerwaarde creëert het project draagvlak voor een aantal Vlaamse investeringsprojecten van bovenlokaal belang met een belangrijke lokale 'impact'.

De voorbeeldfunctie blijkt verder o.a. uit het gegeven dat de hefboomprojecten inzetten op:

- het realiseren van een beter evenwicht tussen functies landbouw, natuur, water, erfgoed, en recreatie in een aantal cruciale onderdelen van de vallei (Natura 2000-gebieden) vanuit een gebiedsgerichte en uitvoeringsgerichte aanpak van onderuit (P2 en P3);
- het effectief herinrichten als toegankelijke groene ruimte van op het gewestplan voorziene maar te schrappen woon- en woonuitbreidingsgebieden (signaalgebieden in Herentals en Lier) in samenhang met de voorziene stedelijke ontwikkelingen (P1 en P5);
- het concreet uitwerken van groenblauwe dooradering of verweving van landbouw- en waterfuncties in landbouwgebieden gekoppeld aan het verhogen van de leefbaarheid van het landschap en het verhogen van de landschappelijke kwaliteiten van deze gebieden (P4 en P6).

In tegenstelling tot andere strategische projecten, komt deze aanvraag op het ogenblik dat de partners samen reeds een intensief traject hebben afgelegd en klaar zijn om de slag naar uitvoering op het terrein te maken. In de schoot van de opvolgingscommissie Kleine Nete is sinds 2013 gewerkt aan het opstellen van een breed gedragen 'intentieverklaring' die de ambities voor de vallei scherp stelde (goedgekeurd door de Vlaamse regering, de provincie én alle gemeenteraden in 2015). Onder begeleiding van Ruimte Vlaanderen zijn in 2016 lokale werkateliers opgezet die tot een 'kansenrapport' leidden met ruimtelijke strategieën en mogelijke 'verbindende' acties die meerdere doelstellingen, zowel lokaal als bovenlokaal, in geïntegreerde hefboomprojecten gelijktijdig realiseren.

Deze aanpak is een voorbeeld voor andere gebieden met Vlaamse projecten met grote lokale impact: door in te zetten op een voortraject waarbij op basis van het in beeld brengen van potenties en kwaliteiten concrete kansen voor samenwerking en synergiën gedetecteerd werden, is een aanvankelijk 'negatieve dynamiek' van weerstand tegen de impact van een aantal Vlaamse projecten omgebogen naar een 'positieve dynamiek' voor verdere gebiedsontwikkeling.

Deze aanpak die in het raam van de coördinatieopdracht Kleine Nete tot stand kwam en met het strategisch project verder uitgediept wordt, is vernieuwend omdat het principe van gelijkwaardigheid tussen de partners centraal staat: de gemeentebesturen, het middenveld en betrokken (Vlaamse) ambtenaren zitten samen aan tafel om in coproductie tot oplossingen te komen. Ze leggen Vlaamse beleidsdoelen samen met lokale ambities en noden en zetten gebiedsontwikkeling op vanuit de vraag hoe ze samen ruimtelijke ontwikkelingen kunnen vorm geven die voor alle partijen meerwaarde opleveren.

### 3. Het strategische project heeft een integraal karakter

"BVR art. 5:

*Het strategische project verenigt een aantal deelaspecten in een ruimtelijke, economische, ecologische en sociale benadering"*

In het project moeten diverse thema's aan bod komen en moet een integrale aanpak (in het projectgebied) van deze thema's duidelijk zijn. Het spreekt hierbij voor zich dat meerdere sectoren betrokken worden en het om complexe uitdagingen gaat.

(maximaal 500 woorden)

De 'intentieverklaring' voor gebiedsgerichte samenwerking in de vallei van de Kleine Nete die de partners opstelden, zet een integrale benadering als uitgangspunt voorop. Het samengaan van de verschillende opgaves op vlak van natuurontwikkeling, landbouwproductie, stedelijke ontwikkeling, beveiliging tegen overstroming of toeristisch-recreatieve ontwikkeling is als een sleutelcriterium gehanteerd bij het selecteren van de zes hefboomprojecten. Het is net het 'integrale' karakter van de hefboomprojecten die de ruimtelijke opgave complex maakt. Ze verenigen zowel een ruimtelijke, economische, ecologische en sociale benadering:

- **Ruimtelijke benadering:** de hefboomprojecten benaderen een aantal ruimtelijk samenhangende deelgebieden van de Netevallei in hun totaliteit waarbij alle aspecten van het ruimtelijk functioneren van deze gebieden in hun samenhang aan bod komen. Het fysisch systeem en de landschappelijke structuur zijn bepalend voor de ruimtelijke ontwikkelingen. De hefboomprojecten zullen ook steeds de functionele en ruimtelijke relatie met bebouwde kernen en stedelijke gebieden verder uitwerken, bv. door de openruimtegebieden te ontsluiten via recreatieve paden vanuit de kernen of door de vraag naar verschillende regulerende ecosysteemdiensten (klimaatregulatie, waterberging...) die de vallei aan de aangrenzende woon- en leefstructuur biedt expliciet te maken.
- **Economische benadering:** bij het uitwerken van de hefboomprojecten zal er bijzondere aandacht zijn voor de economische gevolgen voor de bestaande ruimtegebruikers (i.c. de beroepslandbouw) in deze gebieden, maar ook voor de kansen en opportuniteiten die gebiedsontwikkeling kan bieden voor economische verbreding van de landbouwactiviteiten (groene en blauwe diensten, hoevetoerisme, versterken identiteit i.f.v. ontwikkelen streekproducten...) of andere toeristisch-recreatieve ontwikkelingen in de vallei. De resultaten en aanbevelingen van het PDPO-project 'duurzame landbouwontwikkeling' dat in 2016-2017 in het gebied Graafweide-Schupleer (P3) liep en een concreet begeleidingstraject met de betrokken landbouwbedrijven opzette, zullen ook in de andere projectgebieden toegepast worden.
- **Ecologische benadering:** de hefboomprojecten zetten in op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschapsecologische infrastructuur in de vallei met het oog op het realiseren van een aantal (Europese) water- en natuurkwaliteitsdoelen in het gebied, het versterken van de ruimtelijk-ecologische samenhang binnen de valleigebieden en de relaties met de omliggende natuurkerngebieden (andere Natura 2000-gebieden, Kempische Heuvelrug...).
- **Sociale benadering.** Het strategisch project wil concreet inzetten op het versterken van de streekidentiteit die ontleend kan worden aan de 'riviervallei'. Via publieksacties, communicatie-initiatieven en het ontsluiten van de vallei voor toeristisch-recreatieve activiteiten of toegankelijk maken van de natuur- en bosgebieden vanuit de aangrenzende kernen, zal het maatschappelijk draagvlak en de betrokkenheid van de lokale bevolking bij de uitwerking van de projecten versterkt worden.

#### 4. Het strategische project draagt bij tot een **functionele verwevenheid** in het projectgebied

*"BVR art. 5:*

*het strategische project draagt bij tot een functionele verwevenheid in het projectgebied."*

Het is belangrijk aan te geven hoe de verschillende geografische of thematische onderdelen in het projectgebied met elkaar in verband worden gebracht, relaties tussen deelprojecten. Daarnaast is het een **pluspunt** als aangegeven kan worden dat het projectgebied ook functioneel verweven is met zijn ruimere omgeving.

(maximaal 500 woorden)

De zes hefboomprojecten zijn ruimtelijk samenhangende deelgebieden van het valleisysteem van de Kleine Nete. Voor het valleisysteem zijn er op gewestelijk niveau een hele reeks beleidsdoelstellingen geformuleerd (o.a. het stroomgebiedbeheerplan Netebekken, vaststelling landschapsatlas, instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000) die vragen om een gebiedsgerichte geïntegreerde aanpak. Via de zes hefboomprojecten wordt telkens voor een aantal cruciale gebieden in de vallei de realisatie van die verschillende beleidsopgaves gelijktijdig aangepakt: duurzame landbouwontwikkeling in evenwicht met natuur, water en landschap, integraal waterbeheer en klimaatadaptatie, groenblauw dooraderde stedelijke ontwikkelingen, toeristisch-recreatieve ontsluiting van waardevolle openruimtegebieden...

Op die manier overstijgen de hefboomprojecten steeds de verschillende sectorale doelstellingen: net door de verschillende doelstellingen op vlak van water, natuur, landschap, erfgoed, wonen, recreatie... samen te leggen, ontstaat er een betere afstemming en kunnen de kansen voor verwerving en multifunctionaliteit beter benut worden. Een bundeling van 'doelen' zorgt ook voor een efficiëntere inzet van schaarse middelen. Dergelijke werkwijze draagt bovendien bij tot een beter inzicht in de cumulatieve effecten op het huidige land(bouw)gebruik van alle noodzakelijke ingrepen in de vallei, wat het draagvlak voor de geplande ruimtelijke ontwikkelingen verhoogt tegenover een werkwijze waarbij de verschillende overheidssectoren los van elkaar projecten en initiatieven opzetten.

De 'opvolgingscommissie Kleine Nete' onder voorzitterschap van de gouverneur brengt sinds 2012 alle verschillende Vlaamse entiteiten samen met de provincie, de gemeenten en de natuur- en landbouworganisaties. Deze opvolgingscommissie heeft als taak om de verschillende lopende en geplande projecten in de vallei steeds goed op elkaar af te stemmen en mogelijke ruimtelijke conflicten proactief te detecteren zodat in een vroege fase de mogelijkheden voor een betere functionele verweving in beeld worden gebracht en daarover afspraken gemaakt kunnen worden. Met het 'strategisch project' wordt de bestaande werking thematisch verruimd o.a. door opname van de drie regionale landschappen (Kleine en Grote Nete, Rivierenland, Voorkempens), vzw Kempens Landschap en Toerisme Antwerpen. Deze verruiming faciliteert de switch naar de concrete uitvoering van acties op het terrein.

## 5. Het strategische project heeft een **hefboomeffect**, het maakt onderdeel uit van of stimuleert een vernieuwingsproces

"BVR art. 5:

Maakt onderdeel uit van of stimuleert een **vernieuwingsproces**. Naar gelang van de situering van het projectgebied in stedelijk gebied en/of buitengebied draagt het project bij tot:

- een verhoogd en verbeterd aanbod aan woonegelegenheden dat qua typologie aangepast is aan bestaande en nieuwe behoeften, een gedifferentieerd woningaanbod, een verhoogd en verbeterd aanbod aan stedelijk groen, aan recreatieve voorzieningen, aan voorzieningen van openbaar nut en aan voorzieningen voor openbaar en collectief vervoer;
- een aanbod aan ruimte voor economische en/of toeristische activiteiten op strategische locaties, eventueel door een effectieve ingebruikname of door hergebruik van bestaande infrastructuur, gebouwen, terreinen ...;
- het vrijwaren of inrichten van openruimtegebieden voor landbouw, natuur en/of bos met aandacht voor verweving van die functies onderling en met andere openruimtefuncties zoals recreatie;
- het behoud of de versterking van de diversiteit en herkenbaarheid of identiteit van het landschap, of het nu om een bebouwd of onbebouwd landschap gaat"

Indien het project ook een vernieuwingsproces stimuleert door de uitvoering van concrete projecten gerelateerd aan het operationaliseringsprogramma uit het Witboek BRV, kan dit ook vermeld worden.

Projecten met een groot hefboomeffect zijn projecten die een multiplicatoreffect genereren op een **groter gebied** of binnen een groter geheel. Belangrijk hierbij is aan te geven dat het project streeft naar uitvoering en realisaties op korte of halflange termijn. Als er een duidelijk en realistisch **actieprogramma** is met projecten die het verschil maken op niveau van het gebied, is er een garantie op een effectief hefboomeffect. Hierbij is het evenwicht in het programma essentieel (niet teveel/te weinig acties). Het strategisch project is realisatiegericht wanneer het bij de start kan vertrekken vanuit een gedeelde gebiedsagenda of -programma, de identificatie van één of meerdere hefboomplekken en -projecten in een gebied, het aangeven van mogelijke investeringskansen of -plannen, uitvoeringsgerichte procedures en coalities.

(maximaal 1000 woorden)

Het strategisch project is een belangrijke hefboom voor gebiedsontwikkeling in de vallei van de Kleine Nete. Het moet er voor zorgen dat de positieve dynamiek die ontstaan is bij de lokale partijen naar aanleiding van het opstellen van de intentieverklaring en het kansenrapport nu ook effectief gaat leiden tot zichtbare en tastbare projectrealisaties op het terrein. De voorgestelde hefboomprojecten sluiten dan ook maximaal aan bij ideeën die reeds leven in het gebied, vooronderzoeken die lopend zijn of initiatieven van partners die op korte of middellange termijn gepland zijn. In die zin zijn het realistische en uitvoerbare projecten. Uitgaande van de ambitie om meer synergiën en win-win te creëren tussen verschillende projecten werd de opgave van deze hefboomprojecten op een aantal strategische locaties in de vallei voldoende ruim en breed geformuleerd zodat er effectief meerdere doelstellingen voor meerdere sectoren gelijktijdig en in coproductie opgepakt kunnen worden.

Het strategisch project moet de motor zijn van de beoogde ruimtelijke transitie naar een veerkrachtig valleisysteem en een groot aaneengesloten openruimtestructuur waar de bestaande ruimtelijke kwaliteiten (het natuurlijk kapitaal aan waardevolle natuurgebieden en landschappen, vruchtbare bodems, natuurlijke waterbergingsgebieden...) niet alleen gevrijwaard blijven voor de toekomst maar ook ingezet worden om op een ambitieuze manier te werken aan het versterken van de streekidentiteit door een kwalitatieve toeristisch-recreatieve ontsluiting of het benutten van kansen voor verbreding van landbouw of andere economische activiteiten zonder evenwel de ecologische draagkracht te overschrijden en/of doelstelling in gevaar te brengen.

Het strategisch project faciliteert de realisatie van verschillende Vlaamse projecten in de vallei door lokale actoren als gelijkwaardige partners mee te nemen in een gezamenlijk verhaal en is zo een hefboom voor het effectief invullen van internationale verplichtingen (Kaderrichtlijn Water, Overstromingsrichtlijn, Vogel- en Habitatrichtlijn...).

Het strategisch project is ook een katalysator voor nieuwe initiatieven van onderuit die zich zouden kunnen gaan enten op het valleisysteem. Het strategisch project brengt meer samenhang in het geheel van initiatieven dat de verschillende actoren vandaag of in de toekomst in de vallei willen ontwikkelen en zal er voor zorgen dat alle individuele voorstellen steeds goed gekaderd worden binnen de globale ruimtelijke visie en doelstellingen en deze initiatieven zo meer kans op slagen krijgen, bv. door ze waar nodig bij te sturen zodat ze méér bijdragen aan het geheel en gekoppeld kunnen worden aan de doelstellingen van andere partners.

Het strategisch project is tot slot een belangrijke hefboom om te werken aan draagvlak bij de bevolking voor de ruimtelijke transitie naar een veerkrachtige vallei. Parallel aan de hefboomprojecten zullen verschillende communicatie-initiatieven opgezet worden die samenhang tussen alle projecten en initiatieven vanuit een globale ruimtelijke visie moet verduidelijken, maar ook de meerwaarde van de projecten voor de woon- en leefkwaliteit in de regio moet duiden, bijvoorbeeld door inzicht te verschaffen in de verschillende voorzienende, regulerende en culturele ecosysteemdiensten die de vallei levert.

## 6. Het strategische project heeft een administratief-institutionele complexiteit die de mogelijkheden van een lokaal bestuur voor de realisatie ervan overstijgt

"BVR art. 5:

Financieel en administratieve complexiteit die de mogelijkheden van een lokaal bestuur voor de realisatie ervan overstijgt. Zonder een projectstructuur met meerdere betrokken actoren en zonder een projectcoördinator kan het strategische project niet tot een goed einde worden gebracht. De werking van de projectstructuur voldoet aan de volgende uitgangspunten:

- een **methodische aanpak** van het strategische project;
- een **beslissingsgerichte en resultaatgerichte samenwerking** tussen de actoren die in de projectstructuur verenigd zijn;
- een **duidelijke rol voor de projectcoördinator** die de projectregie voert en die de acties van de actoren die in de projectstructuur verenigd zijn op elkaar afstemt. De projectcoördinator krijgt daarbij een voldoende autonome positie ten opzichte van de afzonderlijke actoren die in de projectstructuur verenigd zijn. Als er één persoon aangesteld wordt dan werkt hij voltijds voor het project. Als het gaat om meerdere personen dan werkt minstens een persoon voltijds voor het project;
- een goede **strategie voor de communicatie** met onder meer de bevolking, met de media en met specifieke doelgroepen."

Bij dit criterium wordt de aanpak en mate van **gedragenheid** gemeten. Er wordt aangegeven dat de kennis van andere beleidsaccenten en -instrumenten de eerste stap naar samenwerking is. De nodige **betrokkenheid** van diverse sectoren, besturen en diensten moet aangetoond worden. Aandacht voor (de bundeling van) het bestaande of geplande beleid, de (sectorale) instrumenten en de mogelijke combinaties zijn hierbij belangrijk, net als de procedurele afstemming, of het omgaan met de verschillen in timing van de onderdelen. Een sterke relatie met de **bestaande overlegstructuren en de reguliere werking** van de partners is een pluspunt. De subsidie moet echter een meerwaarde opleveren ten opzichte van de bestaande werking.

Het strategisch project creëert mede-eigenaarschap van lokale en bovenlokale partners voor Vlaams ruimtelijke beleidsdoelstellingen. Het draagt bij tot het tot stand komen van een volwaardige interbestuurlijke coproductie. Denk in het kader van het witboek BRV aan een Vlaamse werf met ook lokale en regionale bouwplaatsen. Voor een methodische aanpak kan ingegaan worden op de wijze van realisatie van het actieprogramma / deelprojecten. Een (streven naar) beslissingsgerichte en resultaatgerichte **interbestuurlijke samenwerking** staat hierbij voorop.

(maximaal 1000 woorden)

De coördinatieopdracht Kleine Nete moest in 2012 een antwoord bieden op de kritiek van een te "verkoerde" aanpak vanuit de Vlaamse overheid in de vallei. Omwille van de complexiteit van de verschillende bovenlokale opgaves (aanleg gecontroleerde overstromingsgebieden in het kader van het Sigmaphan en bekkenbeheerplan, realiseren van bijkomende natte natuur i.f.v. Natura 2000-doelen, realiseren rivierherstelproject Kleine Nete, aanleg van de Kempische Noordzuidverbinding N19g door de vallei, opmaak gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen voor AGNAS...) stelde de Vlaamse Regering gouverneur Berx aan als procesbegeleider (VR 2012 2007 DOC.0892).

Een essentieel onderdeel van de aanpak was het uittekenen en uitrollen van een permanente overlegstructuur. Deze structuur is bekrachtigd door de Vlaamse Regering via het plan van aanpak dat de gouverneur daarvoor uitwerkte (VR 2012 2311 MED.0515). Uitgangspunten waren gelijkheid en eenvoud, ondanks de complexiteit, de veelheid aan betrokken gemeenten en Vlaamse entiteiten. Deze uitgangspunten vertaalden zich in een heldere overlegstructuur bestaande uit twee organen: een ambtelijke werkgroep (Procesbeheercomité of PBC) en een brede stuurgroep (Opvolgingscommissie of OC), beide voorgezeten door de provinciegouverneur.

Het procesbeheercomité brengt o.a. alle projectleiders van de Vlaamse overheidsdiensten die plannen of projecten in de vallei hebben samen. Het gaat om:

- Agentschap Onroerend Erfgoed
- Agentschap voor Natuur en Bos
- Agentschap Wegen en Verkeer
- Departement Landbouw en Visserij
- Departement Omgeving (voorheen Ruimte Vlaanderen)
- Vlaamse Landmaatschappij
- Vlaamse Milieumaatschappij
- De Vlaamse Waterweg nv (voorheen Waterwegen en Zeekanaal nv)
- Provincie Antwerpen
- Bekkenssecretariaat Netebekken

De opvolgingscommissie bestaat uit de leden van het procesbeheercomité en:

- de betrokken gemeentebesturen
- vertegenwoordiging vanuit de landbouworganisaties
- vertegenwoordiging vanuit de natuurverenigingen

Er werd een overkoepelende website voor de coördinatieopdracht gecreëerd ([www.kleinenete.be](http://www.kleinenete.be)) en één centraal aanspreekpunt ([info@kleinenete.be](mailto:info@kleinenete.be)). Het Departement Omgeving kreeg van de Vlaamse Regering in 2012 de opdracht om de werking van de gouverneur voor de Kleine Nete inhoudelijk en praktisch te ondersteunen.

Via deze projectstructuur zijn nieuwe ruimtelijke compromissen en evenwichten in de vallei van de Kleine Nete tot stand gekomen die ondertussen bekrachtigd zijn door de Vlaamse Regering (VR 20140404 DOC.0441/1). Onder andere via de hefboomprojecten van het

strategisch project moeten deze principiële compromissen en afgesproken evenwichten een vertaling krijgen in concrete projectrealisaties. Net door het integraal karakter van de hefboomprojecten gaan deze acties verder dan de mogelijkheden of bevoegdheden van elk van de partners afzonderlijk en is een projectregisseur nodig die de samenwerking en bundeling van middelen en instrumenten vorm kan geven. Die rol wordt opgenomen door de projectcoördinator strategisch project die de gemeente of organisatie die inhoudelijk trekker is van het hefboomproject inhoudelijk, praktisch en procesmatig begeleidt en ondersteunt.

Het 'strategisch project' met de projectcoördinator voor de zes hefboomprojecten wordt ingebed in een ruimer opgevatte gebiedswerking die voor de Kleine Nete reeds is opgezet. Voor het 'strategisch project' zal dus geen nieuwe overlegstructuur gecreëerd worden, maar zal de bestaande overlegstructuur verbreed worden door het toevoegen van een aantal partners, zijnde:

- Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete.
- Regionaal Landschap Rivierenland
- Regionaal Landschap Voorkempen
- Kempens Landschap
- Toerisme Provincie Antwerpen

Deze aanpak biedt een antwoord op het bovenlokale, gemeentegrensoverschrijdende, geïntegreerde en bottom-up-karakter van de hefboomprojecten in de vallei van de Kleine Nete en garandeert een beslissingsgerichte en resultaatgerichte interbestuurlijke samenwerking gericht op concrete realisaties op het terrein. Een projectcoördinator die specifiek de voortgang van de zes hefboomprojecten moet verzekeren door de betrokken partijen daarrond samen te brengen, aan te jagen en actief te doen samenwerken is nodig, gelet op de complexiteit van ieder project waarbij steeds verschillende lokale besturen, provincie, middenveld en Vlaamse overheidsdiensten een rol te spelen hebben. De realisatie van de hefboomprojecten overstijgt het niveau van het individuele lokale bestuur omwille van de sterke relatie en betrokkenheid met bovenlokale projecten en het gemeentegrensoverschrijdend karakter van de projecten.

Tegelijk engageert de provincie Antwerpen zich om deze gebiedsgerichte werking in de vallei van de Kleine Nete op te nemen als 'programmagebied' binnen de dienst Gebiedsgericht Beleid en het aanstellen van een programmacoördinator voor de Kleine Nete, die de ruimere gebiedsgerichte werking waarbinnen de zes hefboomprojecten van het strategisch project passen verder mee vorm zal geven.

De werkzaamheden van de opvolgingscommissie en het procesbeheercomité Kleine Nete - die de gebiedsgerichte werking Kleine Nete met de gouverneur als voorzitter aansturen - worden voorbereid door een beperkt kernteam of projectbureau dat bestaat uit:

- de diensten van de gouverneur,
- de vertegenwoordiger van het Departement Omgeving, afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten (GOP),
- de programmacoördinator Kleine Nete van de Dienst Gebiedsgericht Beleid van de provincie Antwerpen,
- de onafhankelijke projectcoördinator 'strategisch project' verantwoordelijk voor de zes hefboomprojecten, voltijds tewerkgesteld bij het Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete.

De projectcoördinator participeert dus actief aan de werking van OC en PBC en zal via deze fora ook de voortgang van de hefboomprojecten rapporteren, maar waar nodig ook inhoudelijke knelpunten ter bespreking op tafel leggen en de (formele) besluitvorming over de (financiële) engagementen voor uitvoering of inzet van instrumenten door de verschillende partners voorbereiden en agenderen.



## 6. Geef een procesmatige beschrijving van het strategische project.

Bij deze beschrijving wordt ingegaan op de criteria zoals opgesomd in artikel 4, §2, 3° van het besluit van 5 oktober 2007, namelijk:

- Geef de huidige en beoogde projectstructuur en organisatie. Ook de door de betrokken actoren eventueel reeds aangegane of vastgelegde verbintenissen of eventueel genomen beslissingen kunnen vermeld worden. Bij de omschrijving van de projectstructuur dient onderscheid gemaakt te worden tussen de 'kernactoren' die de aanvraag mee ondertekenen / die een beslissing hebben genomen aan het project deel te nemen, en alle andere actoren die bij de organisatie van het project op moment van de aanvraag enerzijds en in de verdere toekomst anderzijds zullen deelnemen. Hierbij wordt aangegeven hoe er op ambtelijk vlak én op bestuurlijk vlak zal worden samengewerkt, over de beleidssectoren en bestuursniveaus heen.
- Geef een plan van aanpak met de vermelding van de strategie, de timing en totale duur voor de realisatie van het strategische project.
- Geef een opgave van de beoogde tussentijdse resultaten en ijkingsmomenten.

### 6.1 Governance

Het strategisch project is een resultaat van het partnerschap dat is ontstaan in het raam van de coördinatieopdracht van de gouverneur. Met dit strategisch project willen de projectpartners met de gouverneur als procesbegeleider in co-productie (verder) werken aan de vallei (realisatie en verbreding geplande en nieuw te ontwikkelen projecten, gemeenschappelijke communicatie...).

De zes hefboomprojecten vormen het voorwerp, de inhoudelijke kern van het strategisch project. De hefboomprojecten vereisen elk een eigen dynamiek, een specifiek aanpak en governance maar zijn elk exemplarisch voor de globale beleidsambitie om een veerkrachtig valleisysteem vorm te geven en kunnen dus niet los gezien worden van het geheel. Er wordt een tweeledige maar eenvoudige, overkoepelende overlegstructuur opgezet die geënt is op de bestaande overlegstructuren in het raam van de coördinatieopdracht: de Opvolgingscommissie (OC) en het Procesbeheercomité (PBC), beiden voorgezeten door de gouverneur als procesbegeleider.

De hefboomprojecten impliceren een verbreding van de structuren van de aanvankelijke coördinatieopdracht Kleine Nete (zie hoger). De bestaande organen OC en PBC worden als volgt uitgebreid tot het OC-plus en PBC-plus:

- De Opvolgingscommissie-plus (OC+) fungeert als stuurgroep voor het gebiedsprogramma 'Kleine Nete' én als stuurgroep voor het strategisch project. De OC wordt voorgezeten door de gouverneur als procesbegeleider en wordt aangevuld met:
  - bekkensecretariaat Netebekken
  - Regionale Landschappen Kleine en Grote Nete, Rivierenland en Voorkempen
  - Kempens Landschap
  - Toerisme Provincie Antwerpen
  - de programmacoördinator Kleine Nete (provincie Antwerpen)
  - de projectcoördinator strategisch project
- Het Procesbeheercomité-plus (PBC+) staat in voor de ambtelijke afstemming over de verschillende projecten (waaronder de zes hefboomprojecten van het strategisch project). Het PBC wordt voorgezeten door de gouverneur en wordt aangevuld met:
  - Regionale Landschappen Kleine en Grote Nete, Rivierenland en Voorkempen
  - Kempens Landschap
  - Toerisme Provincie Antwerpen
  - de programmacoördinator Kleine Nete (provincie Antwerpen)
  - de projectcoördinator strategisch project

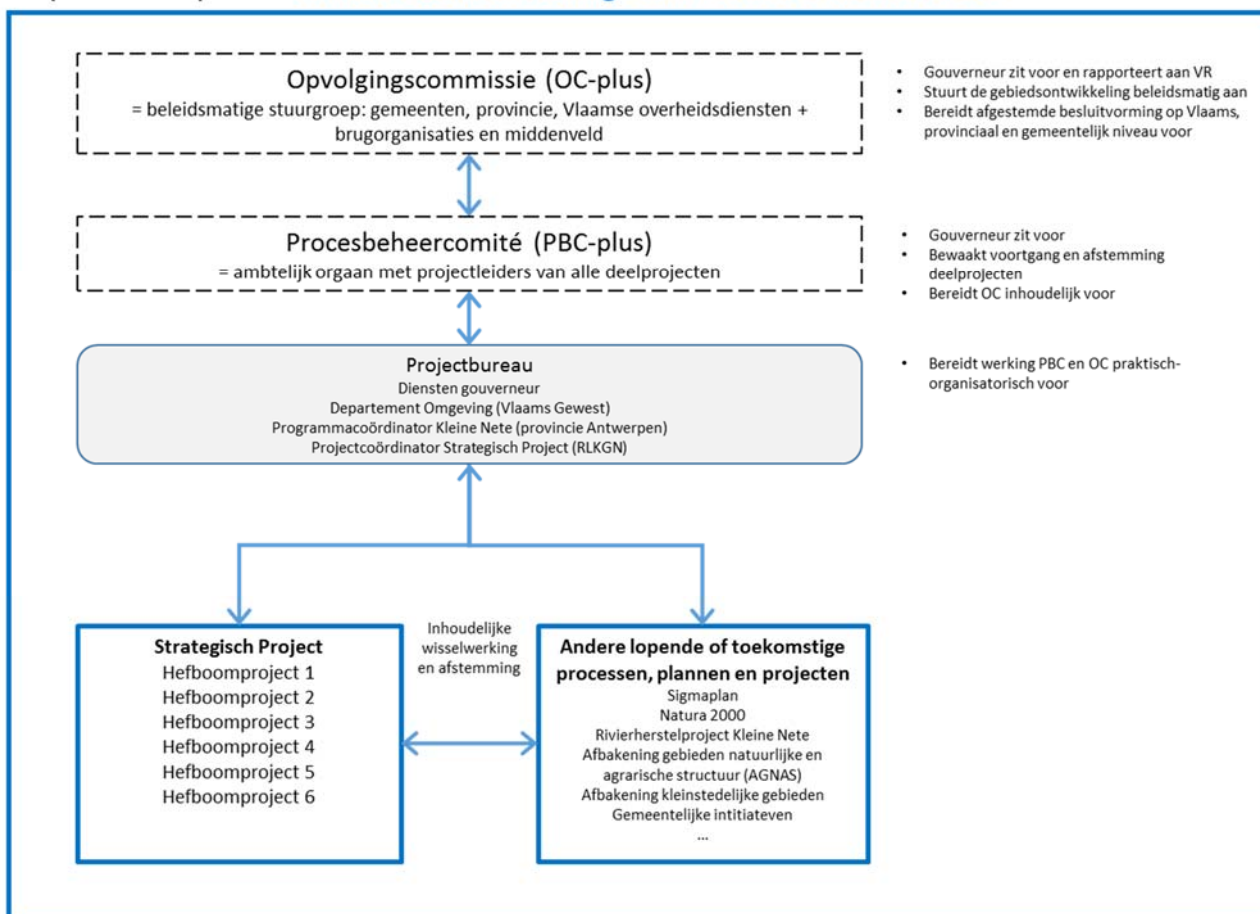
De dienst gebiedsgericht beleid van het provinciebestuur Antwerpen voorziet in een voltijdse programmacoördinator 'Kleine Nete'. De programmacoördinator is het proces- en beleidsmatig steunpunt: verzorgt de dagelijkse werking binnen het gebiedsprogramma Kleine Nete en faciliteert en ondersteunt de verschillende werkgroepen. De programmacoördinator is het kruispunt tussen de verschillende werkgroepen (per hefboomproject) en het PBC (ambtelijk) en de OC (beleid). De programmacoördinator Kleine Nete en de projectcoördinator Strategisch Project werken nauw samen met de diensten van de gouverneur en het departement Omgeving. Samen vormen ze een 'projectbureau' dat de dagelijkse werking van de gebiedswerking Kleine Nete verzorgt.

Het strategisch project beoogt de aanwerving van een voltijdse projectcoördinator voor de coördinatie en begeleiding van de zes hefboomprojecten. Per hefboomproject wordt gewerkt met een projectwerkgroep. Met de projectpartners zijn afspraken gemaakt over wie betrokken wordt bij de werking van de projectwerkgroep en welk bestuur of organisatie 'trekker' is. Deze werkgroepen zijn de kern van het strategisch project en de projectcoördinator heeft als rol om de werking van deze werkgroepen te faciliteren en aan te jagen en ondersteunt de trekkende instantie. Voor de

hefboomprojecten waar het regionaal landschap trekker is, zal de projectcoördinator ook de trekker van de werkgroep zijn.

Via deze constellatie maximaliseert en optimaliseert het strategisch project samen met de bestaande coördinatieopdracht en de bestaande capaciteit van de diverse, gebiedsgerichte actoren de nodige inzet voor de vallei. Deze aanpak resulteert in een globale overlegstructuur die hieronder schematisch is weergegeven.

## Coproductieproces Gebiedsontwikkeling Vallei van de Kleine Nete



### 6.2 Plan van aanpak en beoogde resultaten

De werkgroepen per hefboomproject zijn de inhoudelijke spil van het strategisch project. Per hefboomproject wordt een concrete output onder de vorm van het opzetten van concrete realisaties op het terrein (definiëren en uitwerken van de concrete uitvoeringsacties, identificeren mogelijke partners, vastleggen middelen bij de uitvoerende partners, cofinanciering of projectsubsidieaanvragen voorbereiden...) vooropgesteld waarvoor wordt verwezen naar de fiches per hefboomproject in bijlage.

Het opzetten van een globale communicatie over de gebiedsontwikkeling in de vallei van de Kleine Nete en de ambitie om tot een veerkrachtig valleisysteem te komen, vormt een overkoepelende output. Om een (groter) draagvlak voor de veranderingen in de vallei te bekomen, is een brede en laagdrempelige communicatie essentieel. Vandaag bestaat een overkoepelende website ([www.kleinenete.be](http://www.kleinenete.be)) en een overkoepelend aanspreekpunt ([info@kleinenete.be](mailto:info@kleinenete.be)). Bedoeling is om deze basiscommunicatie op te laden tot een wervende en brede communicatiestrategie voor de vallei in verandering. De expertise van o.a. de regionale landschappen zal ingezet worden voor het uitwerken van publicaties en publieksactiviteiten (zoals bv. het organiseren van Netedag(en) voor voor een breed publiek...).

Het globale plan van aanpak met tijdschema en mijlpalen ziet er als volgt uit:

|   | 2018 |     |     |     | 2019 |     |     |     | 2020 |     |     |     |
|---|------|-----|-----|-----|------|-----|-----|-----|------|-----|-----|-----|
| <b>Projectmanagement</b>  |      |     |     |     |      |     |     |     |      |     |     |     |
| Opvolgingscommissie (2x/jaar)   | x    |     | x   |     | x    |     | x   |     | x    |     | x   |     |
| Procesbeheercomité (4x/jaar)  | x    | x   | x   | x   | x    | x   | x   | x   | x    | x   | x   | x   |
| Projectbureau (maandelijks)   | xxx  | xxx | xxx | xxx | xxx  | xxx | xxx | xxx | xxx  | xxx | xxx | xxx |
| Projectwerkgroepvergaderingen (zeswekelijks) per hefboomproject <sup>2</sup>  | xx   | xx  | xx  | xx  | xx   | xx  | xx  | xx  | xx   | xx  | xx  | xx  |
| <b>Communicatie</b>   |      |     |     |     |      |     |     |     |      |     |     |     |
| Opmaak communicatieplan   | x    | x   | x   |     |      |     |     |     |      |     |     |     |
| Organisatie brede publieksevenementen en/of specifieke infomarkten i.f.v. projecten   |      |     | x   |     |      |     | x   |     |      |     | x   |     |
| Verspreiden projectnieuwsbrieven en actualisatie projectwebsite   |      |     | x   |     | x    |     | x   |     | x    |     | x   |     |
| <b>Type-aanpak werkzaamheden per hefboomprojecten<sup>3</sup></b>   |      |     |     |     |      |     |     |     |      |     |     |     |
| Opmaak werkplan en installatie werkgroep  | x    | x   |     |     |      |     |     |     |      |     |     |     |
| Aanscherpen en nader uitwerken ruimtelijke visies en opmaak operationele inrichtingsplannen   |      | x   | x   | x   |      |     |     |     |      |     |     |     |
| Definiëren en opmaak strategie voor de uitvoeringsacties op korte en middellange termijn  |      |     |     |     | x    | x   |     |     |      |     |     |     |
| Tussentijdse besluitvorming over actieplan bij de partners  |      |     |     |     |      |     | x   |     |      |     |     |     |
| Opvolgen en begeleiden uitwerken uitvoeringsacties en voorbereiden uitvoeringsdossiers (financiering, subsidieaanvraag, vergunningsaanvraag...) |      |     |     |     |      |     |     | x   | x    | x   |     |     |
| Start uitvoering kortetermijnacties (uitvoering werken, vergunningsaanvraag, aanbesteding werken, verwervingen...) <sup>4</sup>                 |      |     |     |     |      |     |     |     |      |     | x   | x   |
| Rapportering OC + periodieke communicatie (nieuwsbrieven) voorbereiden  |      | x   |     | x   |      | x   |     | x   |      | x   |     |     |

<sup>2</sup> De projectcoördinator heeft in principe elke week een werkgroepvergadering met één van de zes hefboomprojectwerkgroepen

<sup>3</sup> Hier wordt een typeaanpak per hefboomproject te geven. Dit is op maat van ieder hefboomproject in de aanvangsfase in overleg met de betrokken partners verder te verfijnen in het 'werkplan' per hefboomproject.

<sup>4</sup> Afhankelijk van de complexiteit van de uitvoeringsactie kan het gaan om effectieve uitvoering op het terrein dan wel het opstarten van het uitvoeringsdossier waaruit de effectieve uitvoering zal volgen.

## 7. Profiel en taken projectcoördinator (coördinatie)

- Geef een omschrijving van de wijze van aansturing van het project (werking van een team, bijdragen van actoren en verdeling van verantwoordelijkheden over kernactoren.....). Geef desgevallend een beschrijving van de relatie met andere, eventueel vanuit de reguliere werking betrokken actoren in het (toekomstig) team.
- Geef een omschrijving van het profiel en de taken van de projectcoördinator die men wil aanstellen. Als een persoon aangesteld wordt dan moet dat een persoon met gezag, ervaring en leiderschaps capaciteiten zijn. Als het om een groep personen gaat dan moet die groep geleid worden door een persoon met de vermelde kwaliteiten en moet de rol van elk van de leden van dat team worden toegelicht.
- Bij de beoordeling zal er nadrukkelijk worden nagegaan op welke wijze de coördinatie onafhankelijk en autonoom zal gebeuren, en de mate waarin de coördinator effectief de verschillende belangen van ALLE lokale, bovenlokale en Vlaamse actoren zal dienen.
- De inzet van de projectcoördinator (één persoon of team) vraagt minstens één voltijdse inzet. In geval meerdere personen de rol van projectcoördinator vervullen, dient te worden aangegeven dat de projectleider zijn rol effectief kan vervullen (richtinggevend is een inzet van minimaal 80% van een voltijdse equivalent).

De projectcoördinator heeft als opdracht de uitvoering van de zes hefboomprojecten op sporen te zetten en de betrokken partners daarrond samen te brengen en het uitvoeringstraject per hefboomproject in overleg met de trekkende partner(s) vorm te geven. De projectcoördinator heeft een ondersteunende en begeleidende rol, maar is ook de aanjager die zorgt voor de continuïteit en de voortgang van de hefboomprojecten. De projectcoördinator werkt onafhankelijk en autonoom met als doel de verschillende hefboomprojecten in lijn met de ambities en evenwichten uit de intentieverklaring tot uitvoering te brengen.

De projectcoördinator koppelt de voortgang van de hefboomprojecten systematisch terug in het projectbureau en rapporteert aan het PBC en OC. Het OC functioneert als beleidsmatige stuurgroep, geeft inhoudelijk richting aan de hefboomprojecten en organiseert de nodige besluitvorming op de verschillende niveaus. Het PBC zorgt in eerste instantie voor de afstemming tussen de verschillende plannen en projecten, processen van de partners door proactief mogelijke conflicten of opportuniteiten na te gaan.

De projectcoördinator is samen met de programmacoördinator verantwoordelijk voor het voorbereiden en uitwerken van de globale communicatie voor de ruimere gebiedsontwikkeling in de vallei van de Kleine Nete waar de hefboomprojecten een onderdeel van zijn.

Concreet staat de projectcoördinator in voor volgende taken:

- het opmaken van een werkplan per hefboomproject in overleg met de trekkende partner(s);
- de voorbereiding, de praktische coördinatie, het bijeenroepen en de verslaggeving van de projectwerkgroepen;
- optreden als procesbegeleider en moderator voor het overleg met de partners voor de hefboomprojecten;
- optreden als eerste aanspreekpunt voor professionelen die bij het hefboomproject betrokken zijn/worden (partners, investeerders, besturen, administraties...);
- meewerken aan het opstellen van een communicatiestrategie voor de ruimere gebiedsontwikkeling in de Kleine Nete vanuit de hefboomprojecten;
- het actief zoeken naar, aanvragen van en opvolging van mogelijke subsidiëring via diverse kanalen (Europees, federaal, Vlaams, provinciaal, lokaal...) voor de hefboomprojecten;
- de bewaking van de voortgang van het proces, het aanjagen van de projectdynamiek, de opmaak van samenwerkingsovereenkomsten of overeenkomsten voor uitvoering van tussen de partners en eventueel andere actoren i.f.v. de uitvoering van de hefboomprojecten;
- rapportering van de voortgang van de hefboomprojecten in projectbureau, PBC en OC.
- voorbereiden van de noodzakelijke besluitvormingstrajecten bij lokale besturen, provincie, Vlaams gewest i.f.v. de uitvoering van de hefboomprojecten.
- het organiseren van communicatie-initiatieven per hefboomproject en meewerken aan de organisatie van overkoepelende communicatie-initiatieven voor gebiedsontwikkeling in de vallei van de Kleine Nete.

## 8. Relatie met Vlaanderen

*Om het instrument 'strategische projecten' nog sterker in te kunnen zetten voor de realisatie van het Vlaams ruimtelijk beleid, zal bij de start van het project nadrukkelijk gevraagd worden naar de wijze waarop de relatie met 'Vlaanderen' gerealiseerd zal worden bv. door betrokkenheid in de overlegstructuur, besluitvorming, interactie met lopende processen en projecten,...*

*Een regelmatige aanwezigheid van de projectcoördinator bij Departement Omgeving wordt gevraagd en dit om een nauwere samenwerking en gezamenlijke kennisopbouw rond gebieds- en projectontwikkeling mogelijk te maken, om een (informeel) contact met het Vlaams niveau te vergemakkelijken, en zo ook de kwaliteit van de coördinatie te versterken.*

- Geef aan hoe u concreet de relatie met 'Vlaanderen' ziet, en wat de concrete meerwaarde is van een goede relatie met 'Vlaanderen' voor uw project.

NB. Deze informatie is van praktische aard en zal met name worden gehanteerd bij de latere inschatting welke rol het departement bij het strategische project zal spelen.

(maximaal 300 woorden)

Het 'strategisch project' maak integraal onderdeel uit van de gebiedsontwikkeling in de vallei van de Kleine Nete waar de Vlaamse overheid via diverse projecten reeds actief mee aan de slag is en die via de coördinatieopdracht van gouverneur Berx vorm krijgt. Door het strategisch project met de zes hefboomprojecten volledig in te bedden binnen deze gebiedswerking is de relatie met het Vlaams niveau in de projectdefinitie verankerd. Per hefboomproject zal er een 'projectwerkgroep' zijn waarin de verschillende betrokken Vlaamse entiteiten zetelen, naast de lokale besturen en andere organisaties. Via de rapportering aan en goedkeuring binnen het procesbeheercomité (PBC) en de opvolgingscommissie (OC) krijgen de hefboomprojecten mee richting vanuit de Vlaamse beleidsdoelstellingen en zal er ook over de voortgang gerapporteerd worden naar de Vlaamse Regering (via de periodieke voortgangsrapportages van de gouverneur).

De intentieverklaring, het kansenrapport en de aanvraag strategisch project zijn in nauw overleg en met zeer grote betrokkenheid en ondersteuning vanuit het Departement Omgeving tot stand gekomen. In het Witboek BRV is de vallei van de Kleine Nete expliciet genoemd als prioritair gebied voor gebiedsontwikkeling, waardoor ook de relevantie voor en betrokkenheid van het Vlaams ruimtelijk beleid gegarandeerd is.

De 'projectcoördinator' zal samen met de diensten van de gouverneur en de vertegenwoordigers van het Departement Omgeving en de Dienst Gebiedsgericht Beleid van de provincie Antwerpen deel uitmaken van het 'kernteam' of 'projectbureau' dat de werkzaamheden van het PBC en de opvolgingscommissie Kleine Nete louter voorbereidt. Het kernteam zal frequent samen zitten en overleggen (in principe minstens 1x maand) teneinde de voortgang van het project te bewaken.

De bijeenkomsten van het kernteam, PBC en OC vinden steeds plaats in het Anna Bijnsgebouw, het Vlaams Administratief Centrum Antwerpen. Dit zijn ook de dagen waarop de projectcoördinator de nodige bilaterale contactmomenten kan voorzien met de betrokken Vlaamse entiteiten die daar gehuisvest zijn (Departement Omgeving, De Vlaamse Waterweg nv, Agentschap Natuur en Bos, Agentschap Onroerend Erfgoed, Vlaamse Milieumaatschappij...).

## 9. Begroting / financiële raming van het project

- Geef een begroting op hoofdlijnen voor het strategische project. De begroting geeft in ieder geval aan welke de reeds verkregen, de te verwachten of aan te vragen subsidies zijn die men op grond van andere wetgeving of reglementering dan het besluit van 5 oktober 2007 heeft verkregen of kan verkrijgen, en welke actoren voor het overige het strategische project bekostigen
- Geef een raming van de personeelskosten van alle direct bij het strategisch project betrokken personeelsleden, geef daarbij aan voor wie de subsidie wordt aangevraagd, **welk deel zelf wordt bijgedragen** en welk aandeel eventueel via andere (reguliere) kanalen zal worden ingezet (de eigen bijdragen bedragen ten minste 20% van het totaal)
- Geef een raming van de werkingskosten voor het strategisch project
- Geef aan welke andere subsidies, middelen of instrumenten worden of zullen worden ingezet binnen het betreffende gebied

|   | 2018           | 2019           | 2020           |
|---|----------------|----------------|----------------|
| Vlaamse overheid, Departement Omgeving (subsidie strategisch project) | 80.000         | 80.000         | 80.000         |
| Provincie Antwerpen   | 3.000          | 3.000          | 3.000          |
| Gemeenten   | 17.000         | 17.000         | 17.000         |
| 1. Lier   | 1.545          | 1.545          | 1.545          |
| 2. Nijlen   | 1.545          | 1.545          | 1.545          |
| 3. Ranst  | 1.545          | 1.545          | 1.545          |
| 4. Zandhoven  | 1.545          | 1.545          | 1.545          |
| 5. Grobbendonk  | 1.545          | 1.545          | 1.545          |
| 6. Vorselaar  | 1.545          | 1.545          | 1.545          |
| 7. Lille  | 1.545          | 1.545          | 1.545          |
| 8. Herentals  | 1.545          | 1.545          | 1.545          |
| 9. Olen   | 1.545          | 1.545          | 1.545          |
| 10. Kasterlee   | 1.545          | 1.545          | 1.545          |
| 11. Geel  | 1.545          | 1.545          | 1.545          |
| <b>TOTAAL</b>   | <b>100.000</b> | <b>100.000</b> | <b>100.000</b> |

- Benodigd budget: min. 100.000 €/jaar aan personeels- en werkingskosten
  - o Personeelskosten: 1 projectmedewerker A1a (3 jaar relevante ervaring): 71.000 €/jaar
  - o Werkingskosten: 29.000 €/jaar (incl. communicatie)
- 20 % van budget wordt gedragen door de provincie Antwerpen en de deelnemende gemeenten (11 – Lier, Nijlen, Ranst, Zandhoven, Grobbendonk, Vorselaar, Lille, Herentals, Olen, Kasterlee en Geel)

Verklaring op erewoord door de aanvrager (= één actor).

- *Dat er voor de betaling en de werkingskosten van de projectcoördinatie geen subsidie wordt aangevraagd en verkregen op grond van andere wetgeving of reglementering;*
- *Dat de aanvrager elke wijziging in de personeelsbezetting en de werking van de organisatie onmiddellijk door middel van een aangetekende brief ter kennis zal brengen van de administratie;*
- *Dat een boekhouding zal worden bijgehouden, gebaseerd op het minimaal genormaliseerd rekeningstelsel.*

## ONDERTEKENING

Aanvrager: Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete

Naam en functie: Bas Van der Veken, coördinator

Handtekening

Datum: 10/08/2017

**Andere actoren van de projectstructuur: handtekening of kopie van de beslissing van bevoegd orgaan,**

**Andere relevante engagementen, verklaringen, beslissingen, overeenkomsten of contracten (deze mogen indien nodig worden nagezonden tot en met 29 september 2017).**

**ADMINISTRATIEF FORMULIER AANVRAAG STRATEGISCH PROJECT RSV (05.10.2007)**
**Adresgegevens van de aanvrager**

| Naam van de contactpersoon | Entiteit Aanvrager                           | Hoedanigheid Titel | Juridisch statuut aanvrager | Evt. Relevante website(s)                               |  |
|----------------------------|--|--------------------|-----------------------------|---|--|
| Bas Van der Veken          | Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete vzw | coördinator        | vzw                         | <a href="http://www.rlkgn.be/">http://www.rlkgn.be/</a> |  |
|                            |  |                    |                             |   |  |
| Adres AANVRAGER            | Postcode                                     | Plaats             | Telefoon                    | Fax   | e-mail   |
| Lichtaartsebaan 45         | 2460   | Kasterlee          | 014 85 25 14                |   | <a href="mailto:Bas.VANDERVEKEN@RLKGN.be">Bas.VANDERVEKEN@RLKGN.be</a> |
|                            |  |                    |                             |   |  |

**Projectstructuur - actoren die deze aanvraag mee hebben ondertekend / beslissing tot deelname hebben genomen**

| Naam actor                               | Orgaan    | Datum ondertekening | Wie heeft ondertekend | Datum beslissing |  |
|--|-----------|---------------------|-----------------------|------------------|--|
| Gemeente Kasterlee                       | CBS       | 14/06/2017          | bgm / secr            | 12/06/2017       |  |
| Stad Geel                                | GR        | 26/06/2017          | vz GR / secr          | 26/06/2017       |  |
| Gemeente Olen                            | CBS       | 09/06/2017          | bgm / secr            | 9/06/2017        |  |
| Stad Herentals                           | CBS       | 13/06/2017          | Schepen / secr        | 12/06/2017       |  |
| Gemeente Lille                           | CBS       | 06/06/2017          | bgm                   | 01/06/2017       |  |
| Gemeente Vorselaar                       | CBS       | 30/05/2017          | bgm / secr            | 29/05/2017       |  |
| Gemeente Grobbendonk                     | CBS       | 12/06/2017          | bgm / secr            | 31/07/2017       |  |
| Gemeente Zandhoven                       | GR        | 26/06/2017          | vz GR / secr          | 22/06/2017       |  |
| Gemeente Ranst                           | CBS       | 20/07/2017          | bgm / secr            | 20/07/2017       |  |
| Gemeente Nijlen                          | CBS       | 12/06/2017          | bgm / secr            | 12/06/2017       |  |
| Stad Lier                                | CBS       | 12/06/2017          | bgm / secr            | 12/06/2017       |  |
| Provincie Antwerpen                      | deputatie | 03/08/2017          | dephoofd              | 22/06/2017       |  |
| Boerenbond                               | DIR       | 31/07/2017          | directeur             | 31/07/2017       |  |
| Natuurpunt                               | RVB       | 20/06/2017          | AD                    | 20/06/2017       |  |
| Regionaal landschap Rivierenland         | RVB       | 13/06/2017          | voorzitter            | 13/06/2017       |  |
| Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete | RVB       | 12/06/2017          | voorzitter            | 12/06/2017       |  |

**Financiële gegevens - samenvatting**

| Raming van de totale loonkosten (euro) | Percentage dat door projectstructuur wordt gedragen | Gevraagde subsidie | Aantal personeelsleden | Functie van ieder personeelslid |
|--|---|--------------------|------------------------|---------------------------------|
| 71.000EUR/jaar                         | 20%   | 80%                | 1                      | projectcoördinator              |
| Raming van de werkingskosten           | Percentage dat door projectstructuur wordt gedragen | Gevraagde subsidie |                        |                                 |
| 29.000EUR/jaar                         | 20%   | 80%                |                        |                                 |
|  |   |                    |                        |                                 |



**Financieel - administratieve gegevens**

| AANVRAGER                                    | Rekeningnummer         | Bank    | Subsidieperiode (aantal jaar) | Totaalbedrag subsidie (3 jaar)                       |
|--|------------------------|---------|-------------------------------|--|
| Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete vzw | BE45 52 30 80 31 74 89 | Triodos | 2018 / 2019 / 2020            | 240.000EUR (= 80.000EUR x 3 jaar) (= 80% 300.000EUR) |

BIJLAGE BIJ DE AANVRAAG.

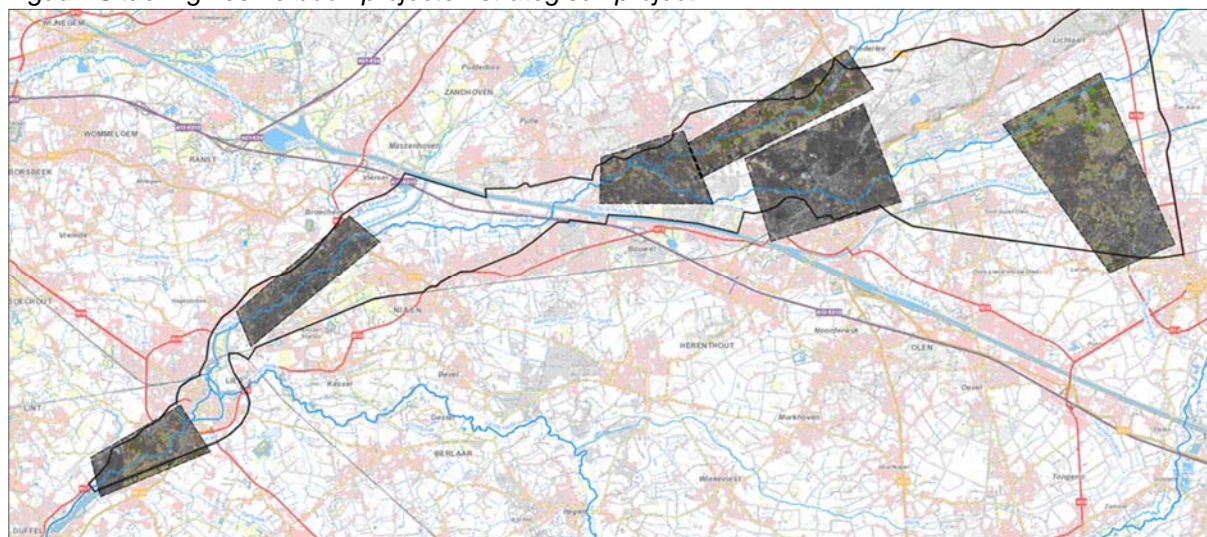
PROJECTFICHES HEFBOOMPROJECTEN  
STRATEGISCH PROJECT  
VEERKRACHT IN DE VALLEI VAN DE KLEINE NETE



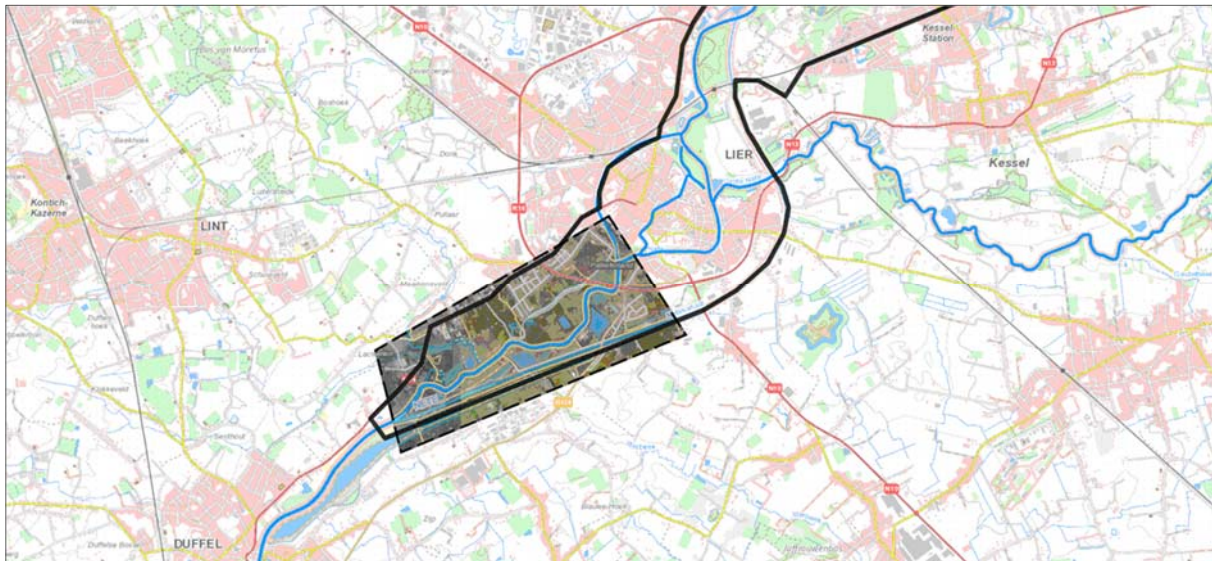
De zes voorgestelde hefboomprojecten zijn hieronder verder uitgewerkt in specifieke projectfiches.

Per project is een omschrijving van de doelstelling, de relevante beleidscontext en het beoogd resultaat aangegeven.

*Figuur. Situering zes hefboomprojecten strategisch project*



## **HEFBOOMPROJECT 1. LANDSCHAPSPARK PALLIETERLAND**



### **Trekker(s)**

Stad Lier (i.s.m. regionaal landschap Rivierenland en ANB)

### **Situering en doel hefboomproject**

Landschapspark Pallieterland omvat de ontwikkeling van een randstedelijk groengebied langs de Beneden-Nete stroomafwaarts Lier. Het omvat het ruimer gebied van de Beneden-Nete ten zuiden van Lier. Pallieterland omvat de natuurgebieden van het Sigmaproject Nete en Kleine Nete. De verder te ontwikkelen deelgebieden binnen Pallieterland zijn de vesten, het stadsrandbos (woonuitbreidingsgebied en deel woongebied dat aansluit bij de R16) uitgebreid met onder meer de omgeving van het Kasteel Ringenhof, het Hof van Lachenen, het PIME (Provinciaal Instituut voor MilieuEducatie) en het provinciaal groendomein Neteland.

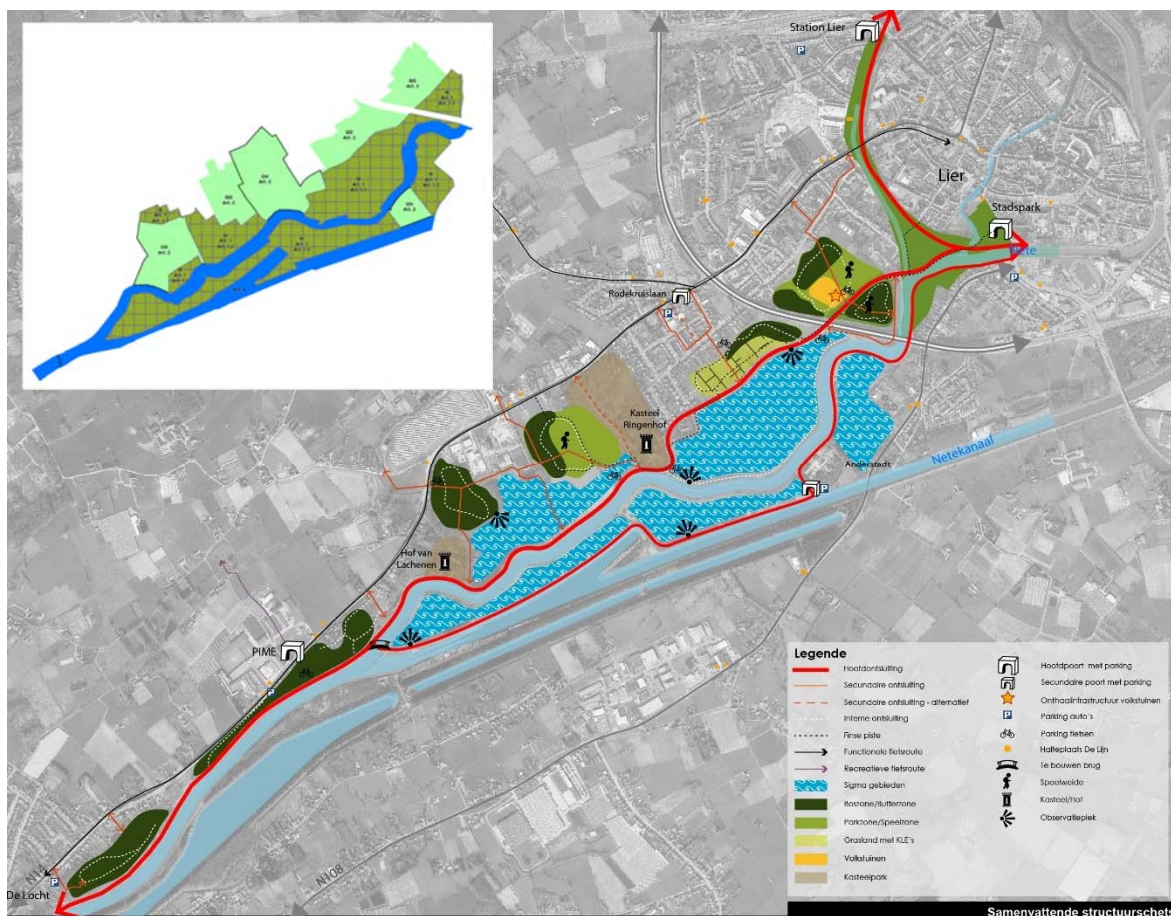
*Foto. Polder van Lier en Anderstad (foto W&Z)*



Voor het gebied is de opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan lopend dat de nodige herbestemmingen doorvoert voor de realisatie van het landschapspark en de overstromingsgebieden en wetlands die langs de Beneden-Nete in het kader van het Sigmaplan ontwikkeld worden. Daarvoor worden een aantal overstromingsgevoelige en niet te ontwikkelen woon- en woonuitbreidingsgebieden (signaalgebieden) geschrapt. De stad Lier, ANB en het Regionaal Landschap Rivierenland zetten reeds een samenwerkingsverband op en er werd via overlegprocessen een inrichtingsstudie en visienota voor het landschapspark opgesteld.

Deze visie is afgestemd met de natuur- en veiligheidsopties van het Sigmaplan en werkt een overkoepelende visie uit voor de toeristisch-recreatieve ontsluiting van de open ruimte ten zuidoosten van Lier. Voor elk van de deelgebieden binnen het landschapspark zal een verfijnd inrichtingsplan uitgewerkt worden. Binnen het landschapspark zal er naast natuurontwikkeling, ruimte zijn voor de ontwikkeling van een speelbos, speel- en leernatuur, een avonturenpad, volkstuintjes en verbetering van de ontsluiting voor zacht recreatief verkeer via een brug over de Nete. Er wordt eveneens onderzocht in hoeverre gebouwen in het gebied een maatschappelijke meerwaarde kunnen betekenen (opportunity woning Elzenhof aan Lachenebeek). Er wordt o.a. gedacht aan horeca en ontmoetingsruimte. Op die manier wordt een multifunctionele groene long van formaat bij het kleinstedelijk gebied Lier gerealiseerd die zowel inspeelt op de behoefte aan toegankelijk recreatief groen, het versterken van de biodiversiteit, het beveiligen tegen overstromingen en het creëren van aaneengesloten onbebouwde groenblauwe aders die ook een bufferende en regulerende functie hebben ten aanzien van grote verkeersaders in de omgeving (geluidsbuffering, luchtzuivering...).

Figuur. Structuurschets Landschapspark Pallieterland (inzet: voorontwerp gewestelijk RUP Benedennete)



## Beleidscontext van het hefboomproject

### Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen - AGNAS

Het gebied maakt deel uit van actiegebied 71 uit het operationeel uitvoeringsprogramma voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) in de regio Neteland dat de Vlaamse Regering in 2007 goedgekeurd. In uitvoering van deze werd gestart met de opmaak van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan openruimtegebieden Beneden-Nete. De plenaire vergadering over het voorontwerp RUP vond plaats op 28 maart 2017.

Het project Landschapspark Pallieterland werd samen met het geactualiseerde Sigmaplan binnen deze actie opgenomen. Het plangebied wordt in de ruimtelijke visie Neteland aangeduid als een gebied voor behoud en herstel van uitgesproken natuurwaarden in bovenlopen van waardevolle beekvalleien (gebied 6.1. Beneden-Nete ten zuiden van Lier).

### Sigmaplan Beneden-Nete

Het geactualiseerde Sigmaplan omvat zowel veiligheids- als natuurlijksdoelstellingen voor het Zeescheldebekken. Anderstadt I, II en de Polder van Lier zijn bestaande GOG's uit het Sigmaplan van 1977 en

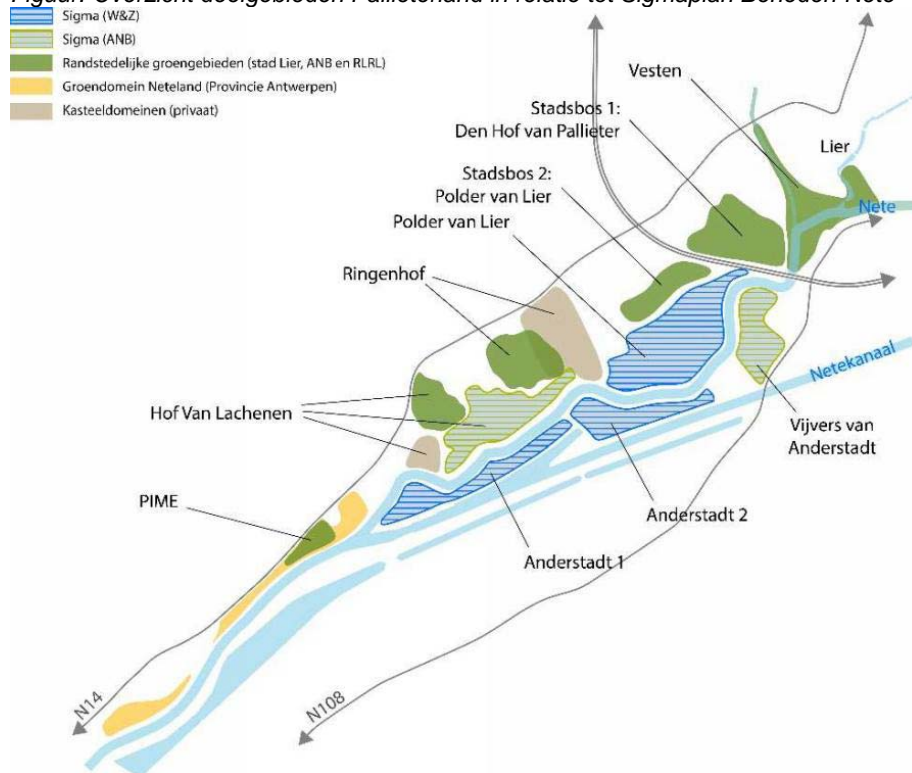
aangelegd in de jaren tachtig. Maar het Geactualiseerd Sigmaplan voorziet bijkomende ingrepen voor een betere veiligheid. Tegelijk krijgen natuur en recreatie meer ademruimte. Met een invulling als wetland wordt die typische natuur in Anderstad 2, Polder van Lier, Zone Hof van Lachenen en Vijvers aan Anderstad nog meer in de verf gezet. Anderstad 1 gaat helemaal terug naar de rivier, zodat je straks vanop de dijk een prachtig zicht hebt op slikken en schorren.

Het Sigma-projectgebied Beneden-Nete wordt bijna één groot wetland. Je kunt er vanaf dan nog heerlijker wandelen en fietsen. Enkel Anderstad 1 valt straks alleen nog vanaf de dijken te bewonderen. Die zone wordt ontpolderd. Zo kunnen vissoorten, zoals de fint en de spiering, die verdwenen zijn uit het stroomgebied van de Schelde er hun eitjes weer kwijt. In Anderstad 2 worden de veiligheidsmaatregelen uit verleden geperfectioneerd. Het reeds bestaande overstromingsgebied de Polder van Lier wordt een prachtig landschap met open water en riet, een nuttig leefgebied voor heel wat vissen en vogels. Er wordt onderzocht of er een nieuwe uitwateringsconstructie kan gebouwd worden. Heel wat rietbewoners zullen in de ondiepe vijvers, rietkragen en wilgenstruwelen van de Zone Hof van Lachenen een nieuwe thuis vinden. De Vijvers aan Anderstad worden stuk voor stuk ecologische pareltjes.

Figuur. Zone 1 Beneden-Nete als projectgebied binnen Sigmaplan Kleine Nete en Nete



Figuur. Overzicht deelgebieden Pallieterland in relatie tot Sigmaplan Beneden-Nete



Bepaalde ontwikkelingen die voorzien worden in Pallieterland en waarvoor een bestemmingswijziging nodig is zullen worden meegenomen in het Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan openruimtegebieden Beneden-Nete (in opmaak). Er wordt vastgesteld dat, wat de bovenafvoer betreft, bij veel regenval en in geval van een gevuld

gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) een bijkomende berging nuttig zou zijn ten noorden van de Polder van Lier. Binnen Pallieterland zou deze ruimte voor waterberging binnen de inrichtingsplannen kunnen ingepast worden, wat ervoor zorgt dat er kan geanticipeerd worden op klimaatverandering en zo ingezet wordt op een veerkrachtige vallei.

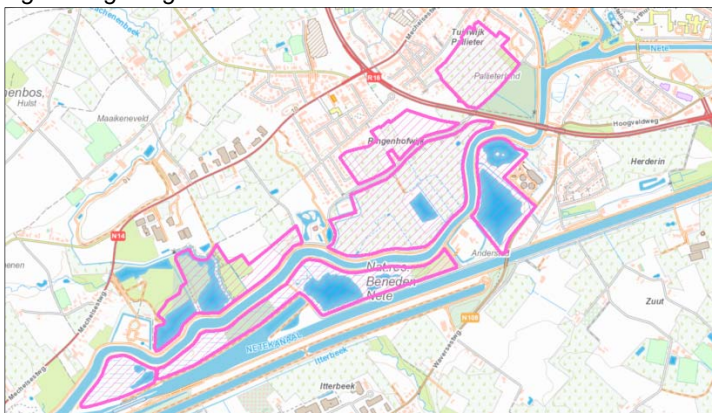
Volgende overstromingsvolumes worden gesimuleerd die bijkomend aan de waterveiligheid kunnen bijdragen:

- a) stadsbos 1: 27.200 m<sup>3</sup>, in het bijzonder binnen "De Zakken"
- b) stadsbos 2: 600 m<sup>3</sup>

#### Signaalgebieden

Binnen de afbakening van Pallieterland bevinden zich twee signaalgebieden, met name SG\_R3\_NET\_07 (Polder Van Lier-Anderstad-Hof Van Lachenen) en SG\_R3\_NET\_08 (Ouderijstraat) die door de Vlaamse regering op 31 maart 2017 als signaalgebied reeks 3 aangeduid zijn. Het zijn gebieden met een 'bouwrijpe opgave' die niet meer voor bebouwing in aanmerking (volgens gewestplan woonuitbreidingsgebied en woongebied). Via het hefboomproject Pallieterland zal aan deze gebieden een nieuwe invulling gegeven worden.

*Figuur. Signaalgebieden Beneden-Nete*

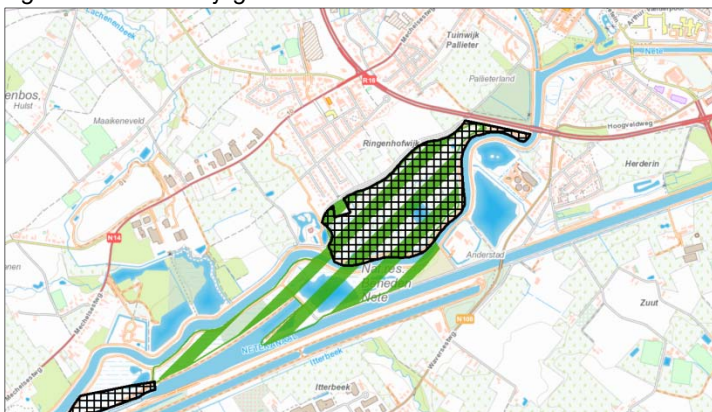


#### Natura 2000 en Vlaams Ecologisch Netwerk

Het gebied ten zuiden van de ring (R16), de Ouderijstraat en de Nete en ten noorden van het Netekanaal, de zogenaamde gebieden Polder van Lier en Anderstad, is aangeduid als habitatrictlijngebied (BE2300006). Het behoort tot het habitatrictlijngebied "Schelde- en Durme estuarium van de Nederlandse grens tot Gent". Specifiek is het doel om 50 hectare voor roerdomp geschikte biotoop te realiseren. Ermeë rekening houdende dat de roerdomp een paraplu-soort is, betekent dat meteen dat de geplande natuurontwikkelingen ten voordele zullen zijn van tal van dier- en plantensoorten. Ontwikkelingen in het kader van het landschapspark zijn complementair aan deze Europese natuurdoelen en helpen recreatiestromen aan te passen aan de draagkracht van het gebied.

Het gebied ten zuiden van de ring (R16) en de Ouderijstraat en ten noorden van de Nete, de zogenaamde Polder van Lier, is aangeduid als grote eenheid natuur (GEN). Ook een gebied in het westen, op de splitsing van de Nete met het Netekanaal is aangeduid als GEN. Deze gebieden behoren tot het VEN-gebied "De Nete en Netekanaal". Ook hier zal Pallieterland in interactie staan met dit beschermingsstatuut.

*Figuur. Habitatrictlijngebied en VEN*



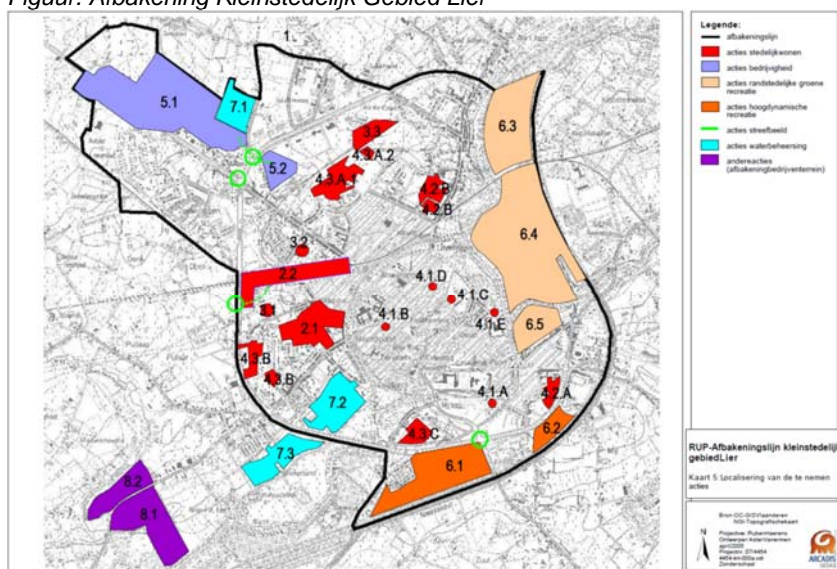
Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan Afbakening Kleinstedelijk Gebied Lier – 2006

De afbakening van het kleinstedelijk gebied Lier is een verdere vertaling van de provinciale ruimtelijke visie op de ontwikkeling van het kleinstedelijk gebied, zoals opgenomen in het provinciaal ruimtelijke structuurplan Antwerpen.

Een deel van het plangebied valt binnen de afbakeningslijn van het kleinstedelijk gebied Lier. Het betreft deelgebied 1, de vesten en deelgebied 2, De Zakken. Het stedelijk gebied wordt er begrensd door de ringweg (R16). De andere deelgebieden vallen buiten de afbakeningslijn van het kleinstedelijk gebied.

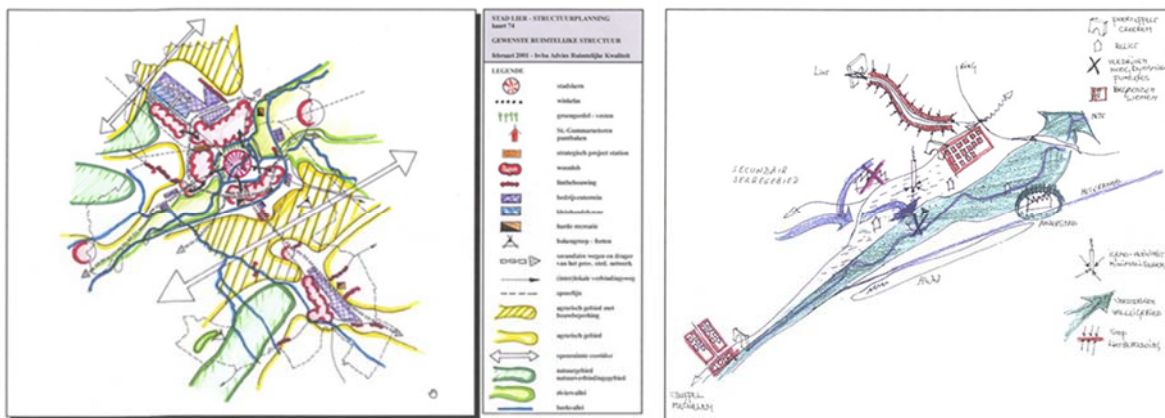
In de hypothese van gewenste ruimtelijke structuur wordt het gebied van de Beneden-Nete aangeduid als een gebied voor waterbeheersing. De wooninbreidingsgebieden 'Ouderij' (zowel deel binnen 7.3, als buiten de ring 7.2) wordt, rekening houdend met de waterproblematiek, de potenties als randstedelijk groengebied en de relatie met de open ruimte van het buitengebied voorbehouden voor andere bestemmingen. Binnen het afbakeningsproces wordt er ook een uitspraak gedaan over de bedrijvigheid langs de Mechelsesteenweg (zuid, 8.2 als noord, 8.1). Voor deze bedrijventerreinen wordt er een herstructurering en herbesteding van de bedrijfssite t.b.v. buitengebied versterkende bestemmingen. Voor deze gebieden wordt het opstellen van een RUP op lange termijn gepland en niet meegenomen in de afbakening van het stedelijk gebied.

Figuur. Afbakening Kleinstedelijk Gebied Lier



Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Lier

In het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Lier (2001) wordt de Netevallei aangeduid als dragers van de gewenste ruimtelijke-natuurlijke structuur voor Lier. De Polder van Lier wordt ook aangeduid als natuurgebied dat sterk samenhangt met de Beneden-Nete. Het plangebied wordt aangeduid als een te versterken valleigebied aan de rand van het stedelijk gebied Lier. Het binnendringend effect van de Netevallei in het "stedelijk gebied" kan versterkt worden door het koesteren, beheren en zo mogelijk versterken van de stadsvesten. Dit is waar Pallieterland o.a. wil op inspelen. Er moet een halt worden toegeroepen aan de ontwikkeling van de Ringenhofwijk in het valleigebied. Het woonuitbreidingsgebied langs de Ouderijstraat komt voorlopig niet in aanmerking voor bebouwing, maar behoudt haar statuut.



De ontwikkeling van Pallieterland is opgenomen in het meerjarenplan 2014-2019 van het stadsbestuur van Lier. In het hoofdstuk 'ruimtelijke ontwikkeling, buitengebied' staat vermeld: "Het buitengebied wordt behouden en versterkt. Eén van de belangrijkste elementen in de versterking van het buitengebied is de ontwikkeling van water- en groenstructuren. Hiervoor wordt intens samengewerkt met onder meer de Vlaamse overheid. Zo werd onder meer een visienota uitgewerkt voor het gebied van de Beneden-Nete tussen Duffel en Lier en voor de Polder van Lier. Ook een nieuw stadsrandbos kan op deze locatie worden gerealiseerd." Dit werd eveneens bekrachtigd in het bestuursakkoord 2013-2018.

#### Gemeentelijk structuurplan Duffel

Het gemeentelijk structuurplan Duffel vermeldt dat de Nete een groene as als natuurverbindingsgebied vervult. In het structuurplan wordt de toeristisch-recreatieve functie opgenomen, waarbij de Nete een enorme potentie voor recreatie en wandelverkeer heeft. Men wil investeren in de ontwikkeling van een fietspromenade langs de Nete tussen Lier en Duffel.

#### **Strategisch karakter van het hefboomproject**

Het plangebied Pallieterland is een complex gebied waar vele actoren actief zijn. Een aantal actoren, zoals de Polder van Lier, zijn hier al sinds de jaren '50 actief, andere meer recent, zoals de provincie Antwerpen en het Regionaal Landschap Rivierenland. Al deze actoren hebben sinds jaar en dag inspanningen gedaan naar de inrichting en het beheer van het plangebied en hebben er mee voor gezorgd dat het plangebied er uit ziet zoals het er vandaag uitziet. Daarnaast zijn er recent nieuwe actoren in het gebied actief geworden, WenZ en ANB, met als doel de waterveiligheid rond de bevaarbare waterlopen te beheersen. Dit gaat gepaard met het realiseren van specifieke natuurdoelstellingen. Hierdoor zal het plangebied op middellange termijn aanzienlijk wijzigen. Daarnaast heeft ook de stad Lier, samen met ANB en het Regionaal Landschap Rivierenland (RLRL) een samenwerkingsovereenkomst afgesloten om het randstedelijk groengebied te realiseren. De veelheid aan actoren met elk hun eigen doelstellingen en gebieden zorgt voor een zekere versnippering van het plangebied. De verschillende actoren communiceren allen verschillend over het gebied, vanuit hun eigen geschiedenis en invalshoek. Hierdoor kent het gebied vele gezichten. Om deze versnippering tegen te gaan en een samenhangende visie uit te werken wordt er voorop gesteld om het plangebied als "Pallieterland" in de markt te zetten. Daarnaast wordt er getracht om de verschillende actoren, die reeds vandaag actief aanwezig zijn in het gebied, ook in de toekomst een duidelijke rol en plaats te geven. Op langere termijn heeft Pallieterland tot doel om uit te groeien tot een ruimer verhaal. In dit ruimer verhaal vormt Pallieterland het bindmiddel tussen de verschillende natuur-, groen- en waterbergingsgebieden die in en rond de Netevalleien ontwikkeld zullen worden.

Het landschapspark Pallieterland is dus geen alleenstaande groenstructuur. Het landschapspark staat in verbinding met andere natuur-, water- en toeristisch recreatieve structuren in het valleigebied. Omwille van deze grensoverschrijdende verbondenheid is een afstemming en coördinatie met andere projecten binnen de vallei van groot belang. Deze afstemming is administratief-institutioneel complex, waardoor Pallieterland in aanmerking komt als hefboomproject.

De grensoverschrijdende interacties van Landschapspark Pallieterland zijn:

- Het ruime Netegebied. Het landschapspark Pallieterland, dat initieel gevormd wordt rond de Beneden-Nete staat via de stad Lier en via de vesten rond de stad Lier in verbinding met de Boven-Nete en de Kleine Nete. In deze gebieden zijn er Sigma-projecten lopende en staan ook de andere projecten op stapel of zijn deze reeds actief. Op deze manier vormt het gebied van de Nete's één aaneengesloten groengebied. Het gebied van de Grote Nete strekt zich uit over de gemeenten Duffel, Lier, Nijlen, Berlaar, Heist-op-den-Berg, Hulsthout. Dat van de Kleine Nete over de gemeenten Nijlen, Zandhoven en Grobbendonk.
- Het landschapspark Zuidrand. Ten noorden van de Mechelsesteenweg situeert zich het landschapspark Zuidrand. Het landschapspark sterkt zich uit over de gemeenten Duffel, Kontich, Lint, Hove, Boechout. In het bijzonder sluit het landschapspark Pallieterland aan op de bosstructuren van Lint, Hove en Boechout, in het bijzonder het Lachenenbos (ook gekend als Wevenbos) en het stadsrandbos Moretus-Boshoek (beiden opgenomen als habitatrichtlijngebied BE2100017 'Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen' dat bestaat uit 14 deelgebieden met deelgebied 12 gelegen t.h.v. Pallieterland en VEN ('De Bossen van de Lauwerijk- en Lachene(n)beek'). Er zijn dan ook verbindingen mogelijk via de Lachenenbeek en/of de straten Hoog-Lachenen en Hulstraat.
- De Itterbeek. Ook ten zuiden van het Netekanaal ligt een groenstructuur waar het landschapspark Pallieterland in verbinding mee staat. Het landschapspark sluit hier aan op de Itterbeek. Een kleinschalig landschap dat zich uitstrekt tot tegen Koningshooikt en Heist-op-den-Berg.
- Buitenste Fortengordel rond Antwerpen. Via de Itterbeek sluit het landschapspark ook aan op de buitenste fortengordel rond Antwerpen en bijhorende kleine landschapselementen en zomerhabitats. De fortengordel vormt hierdoor een aaneensluiting van kleinere verspreide groenstructuren ten zuiden van Lier. De forten zelf zijn opgenomen als habitatrichtlijngebied BE2100045 Historische fortengordels van Antwerpen als vleermuizenhabitats.



### Beoogd resultaat van het hefboomproject

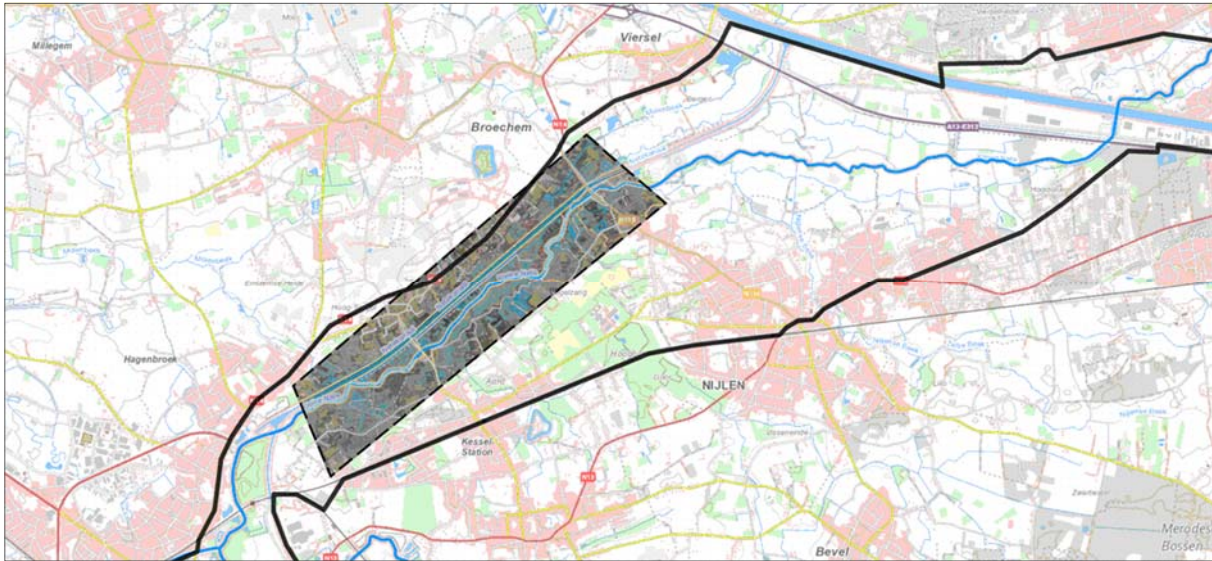
Binnen de natuurcomplexen van het alluvium van de Grote Nete wordt gestreefd naar beekherstel, het behoud en herstel van kleinschalige valleilandschappen met moerasvegetaties, open water en rietvegetaties, halfnatuurlijke graslanden, houtkanten, bomenrijen waardevolle alluviale bostypen en ongestoorde overgangen naar drogere valleiflanken. Voor de zuidelijk van Pallieterland gelegen gebieden is het doel vanuit zowel SIGMA als Natura 2000 om in te zetten op het realiseren van topnatuur.

Voor Pallieterland is het doel om in te zetten op natuur die complementair is aan de Sigma natuurdoelen en soms specifiek op zgn. mascottesoorten is gericht, maar samengaat met het realiseren van een groene recreatielong van Lier. De landschappelijke organisatie van de deelgebieden heeft daarbij als doel om zowel biodiversiteitswaarde te hebben, als een aantrekkingspool te vormen voor bezoekers en recreanten en een functionele waarde in relatie tot te mitigeren wateroverlast en milieudrukken (zoals fijn stof en geluid van de verkeersaders). In de deelgebieden van Pallieter heeft natuur een belangrijke plek. Hier ligt de nadruk op natuur- en groenbeleving en de verschillende wijzen van actieve recreatie. Het betreden van de gebieden vormt hierbij een uitgangspunt. Dit in tegenstelling tot de gebieden die tot het SIGMA-plan behoren, waar de nadruk ligt op natuur beleven en waar betreden meestal niet mogelijk is.

Pallieterland wordt ontwikkeld om bezoekers (lokaal, nationaal en internationaal) te kunnen laten ontspannen in een groene omgeving en kennis te laten maken met de eigenheid van het valleigebied. Naast een aanbod voor recreatie onder de vorm van wandelen en fietsen worden er specifieke recreatieve zones voorzien zoals een speelbos, speelnatuur, avonturenpad, leernatuur vanuit werking PIME, speelweide, volkstuintjes... Aanvullend wordt de haalbaarheid van o.a. nieuwe horeca bekeken, gekoppeld aan educatieve voorzieningen die tot doel hebben de vallei te ontdekken.

| Output  | Timing                        |
|---|-------------------------------|
| Inrichtingsstudie speelbos, volkstuintjes en speelnatuur en waterpartijen   | 2017-2018                     |
| Uitvoering inrichting speelbos, volkstuintjes en speelnatuur en waterpartijen   | 2018-2019                     |
| studie ontsluitingen wandel- en fietsroutes lokaal en bovenlokaal, gekoppeld aan toeristisch -recreatieve potenties           | idem timing Sigma (2018-2019) |
| Ontsluiting wandel- en fietsroutes (nieuwe/geoptimaliseerde routes)   | idem timing Sigma (2018-2019) |
| Onderzoeksstudie bebossingsmogelijkheden en compensaties vanuit projecten Sigmaplan binnen de vallei van Klein een Grote Nete | Idem timing Sigma (2018-2019) |
| Bebossing   | Idem timing Sigma (2018-2019) |
| Stimulatie en participatie eigenaars en gebruikers in realisatie inrichting deelgebieden                                      | 2019                          |

## **HEFBOOMPROJECT 2. Vallei van de Kleine Nete tussen Molternetebrug en Lier**



### **Trekker(s)**

Bekkensecretariaat Netebekken

### **Situering en doel hefboomproject**

Tussen het Albertkanaal en Lier vormen de Kleine Nete, het Netekanaal en de Molenbeek-Bollaak samen een effectief overstromingsgevoelig valleigebied van ongeveer 6 km lang en 1 km breed. In dit valleigebied ontwikkelde zich in de loop der jaren een sterk gefragmenteerd recreatielandschap met kunstmatige vijvers en weekendverblijven, ophogingen allerhande... De vallei ligt hier op de grens van verschillende gemeenten zodat er nood is aan een bovenlokale aanpak van de knelpunten in het gebied. Een grensoverschrijdende visie en gecoördineerde herinrichting bieden enorme kansen om (1) heel wat extra waterberging te realiseren in het valleigebied, (2) bijkomende natuurwaarden te creëren en (3) het gebied beter te ontsluiten op het vlak van recreatie.

Doel van het hefboomproject is dus om op basis van een integrale landschapsvisie voor de vallei van de Kleine Nete, het Netekanaal en de Molenbeek-Bollaak, te komen tot concrete realisaties op het terrein.

Het hefboomproject sluit aan bij een aantal lopende projecten:

- In uitvoering van het stroomgebiedbeheerplan (bekkenspecifieke deel Netebekken) werd eind 2016 het integraal project Molenbeek-Bollaak opgezet (speerpuntgebied). Eén van de werkvelden binnen dit project is de opmaak van een gemeenteoverschrijdend masterplan voor het valleigebied tussen het Albertkanaal en Lier.
- Waterwegen & Zeekanaal bereidt momenteel de heraanleg van de Molternetebrug over het Netekanaal voor.
- In het kader van het Life+-project Kleine Netevallei (Natuurpunt en VMM) werd voor dit gebied reeds heel wat voorbereidend studiewerk (waaronder een ecohydrologische studie) verricht, en werden al een aantal natuur- / en inrichtingswerken uitgevoerd.

### **Beleidscontext van het hefboomproject**

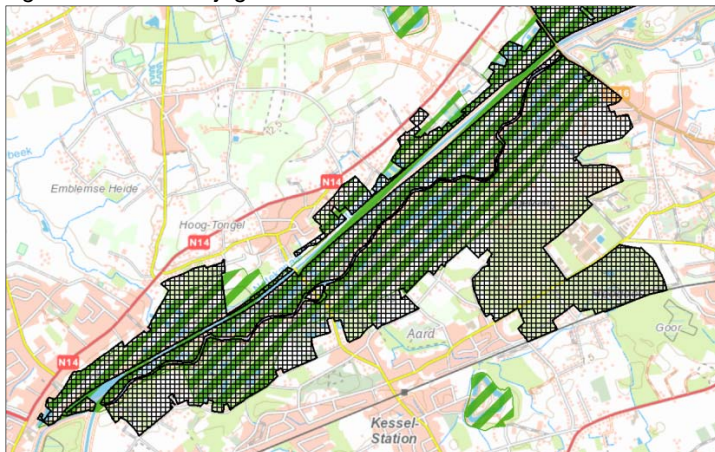
#### Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen - AGNAS

Het gebied maakt deel uit van prioritaire actie 39 (Vallei van de Kleine Nete tussen Lier en Albertkanaal, Molenbeek en Kesselse heide) uit het operationeel uitvoeringsprogramma voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) in de regio Neteland dat de Vlaamse Regering op 21 december 2007 goedgekeurde. Het plangebied wordt in de ruimtelijke visie Neteland aangeduid als een gebied voor behoud en herstel van uitgesproken natuurwaarden in valleien met ruimte voor natuurlijke waterberging (gebied 3.1 Vallei van de Kleine Nete tussen Lier en Nijlen).

#### Natura 2000 Instandhoudingsdoelstellingen habitatrichtlijngebied en Vlaams Ecologisch Netwerk

Het projectgebied ligt grotendeels binnen het habitatrichtlijngebied 'Valleigebied van de Kleine Nete met brongebied, moerassen en heiden' waarvoor gebiedsspecifieke instandhoudingsdoelstellingen werden vastgesteld. Het gebied is ook (samen met aansluitend gelegen Kesselse Heide) aangeduid als grote eenheid natuur en onderdeel van het Vlaamse Ecologisch Netwerk.

Figuur. Habitatrichtlijngebied en VEN



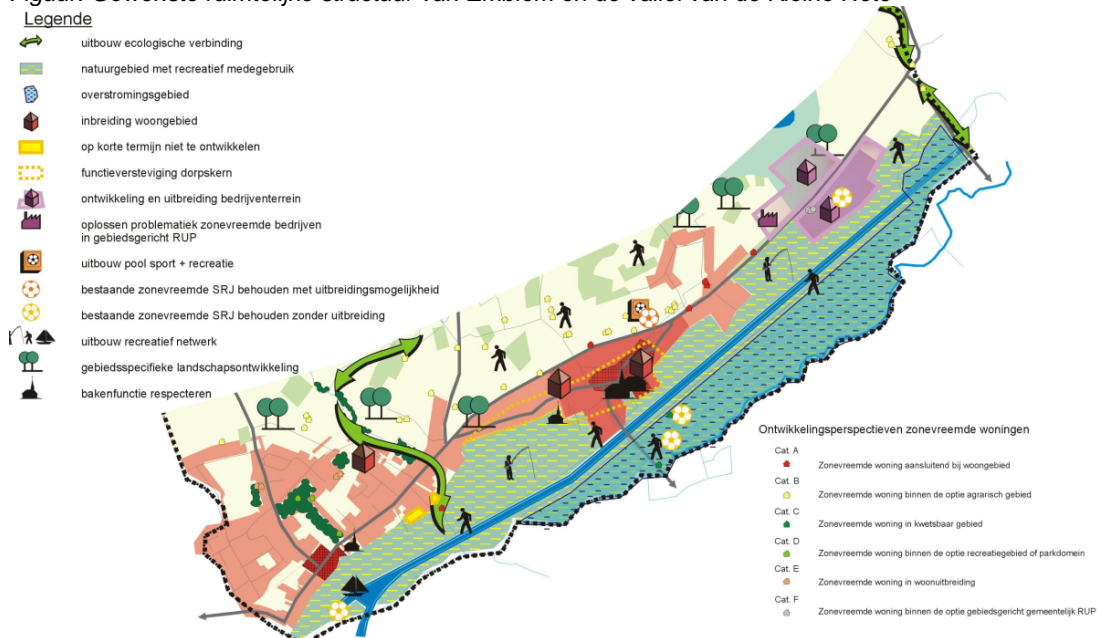
Stroomgebiedbeheerplan Schelde – bekken specifiek deel Netebekken

Het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde geeft uitvoering aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn. De Molenbeek-Bollaak werd afgebakend als speerpuntgebied. Speerpuntgebieden zijn afstromingsgebieden van Vlaamse oppervlaktewaterlichamen waarvoor Vlaanderen zich engageert om tegen 2021 de goede watertoestand te halen. De referentietoestand voor Molenbeek-Bollaak wordt bepaald op een meetplaats die in het projectgebied gelegen is.

Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Ranst (2007)

Het GRS Ranst benoemt de belangrijke ecologische en waterbergende functie van de vallei van de Kleine Nete, alsook de bovenlokale functie voor recreatief medegebruik. Hiermee samenhangend worden in het gebied verscheidene zonevremde activiteiten en constructies (vissershutjes, weekendverblijven, watersportclub, vissersclubs) als knelpunt/bedreiging geïdentificeerd, en wordt gewezen op het belang van een betere landschappelijke inrichting en integratie.

Figuur. Gewenste ruimtelijke structuur van Emblem en de vallei van de Kleine Nete



Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Nijlen (2004 – gedeeltelijke herziening in 2014)

GRS Nijlen geeft volgende visie-elementen aan voor het gebied:

- De vallei van de Kleine Nete oefent een belangrijke aantrekkingskracht uit op diverse recreatievormen. Op dit moment heeft het recreatief gebruik de grenzen van de draagkracht bereikt en plaatselijk overschreden. Plaatselijk is een afbouw nodig. De verspreide inplanting van weekendverblijven en/of visvijvers moet er terugschroefd worden. Gemotoriseerd verkeer moet tot een minimum beperkt worden. Lokaal kan gezocht worden naar mogelijkheden om de relatie tussen rivier en vallei te herstellen (overstromingsgebieden), het recreatief gebruik is hieraan ondergeschikt. Buiten deze zones moet gestreefd worden naar een geleidelijke

afbouw (verdwijnen of uitdoven) van de verblijven. De individuele toetsing van de infrastructuur gebeurt in een RUP.

- Bundelen van visinfrastructuur in de vallei van de Kleine Nete. Waar de Broechemsesteenweg de vallei doorsnijdt kan een zone voor visinfrastructuur aangeduid worden. De zone bestaat uit een oostelijk en een westelijk deel, langs weerszijden van de steenweg. Gelet op het feit dat beide deelzones gelegen zijn binnen de winterbedding van de vallei van de Kleine Nete en de westelijke deelzone tot een gebied behoort dat vermoedelijk aangeduid wordt als GEN of GENO (cf. VEN fase 1), dient maximale aandacht besteed te worden een verantwoorde ecologische integratie in de omgeving.”

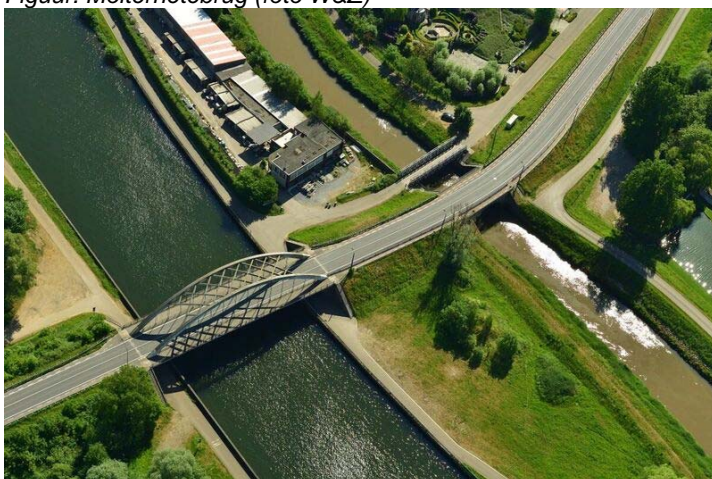
Kaart: gewenste ruimtelijke structuur Nijlen



Visienota Nijlen m.b.t. Molternetebrug (19 maart 2015)

De gemeente Nijlen werkte een visienota n.a.v. het voornemen van W&Z om de Molternetebrug her aan te leggen. Deze nota stelt: “Het is vanzelfsprekend dat de nieuwe grote infrastructuur van de Molternetebrug zich dient te implementeren en integreren in de weidse publieke ruimte. Een dergelijk uitgestrekt goed bewaard moerassig landschap met idem lineaire watervlakte kent haar gelijke in de uitgestrekte streek niet. De setting van natuurgebied Viersels Gebroekt, de visputten met de weekendverblijven, en het lange rechte kanaal vraagt om een landmark die (1) van ver de toegang duidelijk maakt tot een levendige en in volle expansie zijnde gemeente, en (2) overzicht biedt over de streek vanop het brugdek, en (3) een monumentale aanblik geniet in wat verder een landschap van puur natuur is.”

Figuur. Molternetebrug (foto W&Z)



Masterplan toerisme en recreatie Nijlen

Het masterplan toerisme en recreatie is momenteel in opmaak. Meerdere tussentijdse rapporten zijn voorhanden.

Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Lier (2003)

In het GRS wordt in het hoofdstuk ‘gewenste ruimtelijke structuur’ (richtinggevend gedeelte) uitdrukkelijk op gewezen dat Lier gelegen is op de unieke plek van de samenvloeiing van de Kleine en Grote Nete, en dat de

valleien het stedelijk gebied binnendringen tot tegen de stadskern. De Omleidingsvaart met Stadsvesten en imposante groengordel vormen de verbinding tussen de valleigebieden. Volgens het GRS een gegeven dat moet worden gekoesterd. Tegenover het beeld van het compact stedelijk gebied wenst Lier de openheid van het buitengebied te plaatsen. Landbouw (hoofdzakelijk grondgebonden), natuur (riviervalleien, beekvalleien en bossen) en recreatief medegebruik worden de belangrijkste vertegenwoordigers in het buitengebied.

### Strategisch karakter van het hefboomproject

Het masterplan geeft een duidelijke definitie en verwevenheid van functies in een gebied, waar momenteel quasi geen enkele functie gerealiseerd wordt. Er wordt maximaal gestreefd naar het in de praktijk verwezenlijken van de functionele verwevenheid waterberging, natuur en zachte recreatie binnen het gebied over een zo groot mogelijke en liefst aaneengesloten oppervlakte.

Het project stimuleert een vernieuwingsproces. De weekendverblijven en vergraven vijvers dateren uit de jaren '50 en '60 wanneer de huidige toeristische mogelijkheden nog niet bestonden. Ze vormen als het ware een relict uit een andere tijd, welke intussen al ruim 40 jaar bestendig wordt. Binnen het ruimtelijk beleid zijn momenteel nieuwe instrumenten in ontwikkeling om het ruimtelijk beleid in Vlaanderen beter vorm te geven. Dit project vormt een mooi kader om, samen met alle betrokkenen, deze instrumenten als pionier toe te passen.

Het plangebied overschrijdt het lokale niveau en is gerelateerd aan een ruimtelijk planningsproces. Aan het gebied werd in het verleden door de betrokken gemeenten minder aandacht besteed omdat het zich aan de gemeentegrens bevindt. Een gedeelde en gedragen visie voor het volledige gebied, vertaald in een ruimtelijk planningsproces, geeft richting aan de ruimtelijke kwaliteit voor het buitengebied, en is de vertrekbasis voor de uitvoering van concrete maatregelen op het terrein. Het verhogen van de omgevingskwaliteit draagt bij tot de gebruikswaarde, de belevingswaarde en de toekomstwaarde van de brede vallei, omvat door Netekanaal, Kleine Nete en Molenbeek-Bollaak. Het gebied toont raakvlakken met overige lopende planningsprocessen, zoals de signaalgebieden Beggelbeek Emblem en Netevallei Emblem, het gemeentelijk RUP KMO-zone Oostmalsesteenweg (Ranst), het BPA zonevremde bedrijven (Nijlen) en het GRUP voor het Sigmagebied Varenheuvel-Abroek (Nijlen).

Het project heeft een belangrijke administratieve en institutionele complexiteit. Het project betreft vier gemeentebesturen en verschillende terreinbeherende instanties en organisaties. Water, natuur, recreatie en toerisme, sport, erfgoed en ruimtelijk beleid hebben hun relevantie in het project. Daarnaast focust het op draagvlakverbreding en vertaling naar de burger en bezoeker door een uitgebreide communicatie en participatie. Voor een lokaal bestuur is het onmogelijk om eigenhandig een overkoepelende werking en gebiedsgerichte regionale ontwikkeling te verwezenlijken. De projectstructuur verenigt de actoren in een beslissings- en resultaatgerichte samenwerking.

### Beoogd resultaat van het hefboomproject

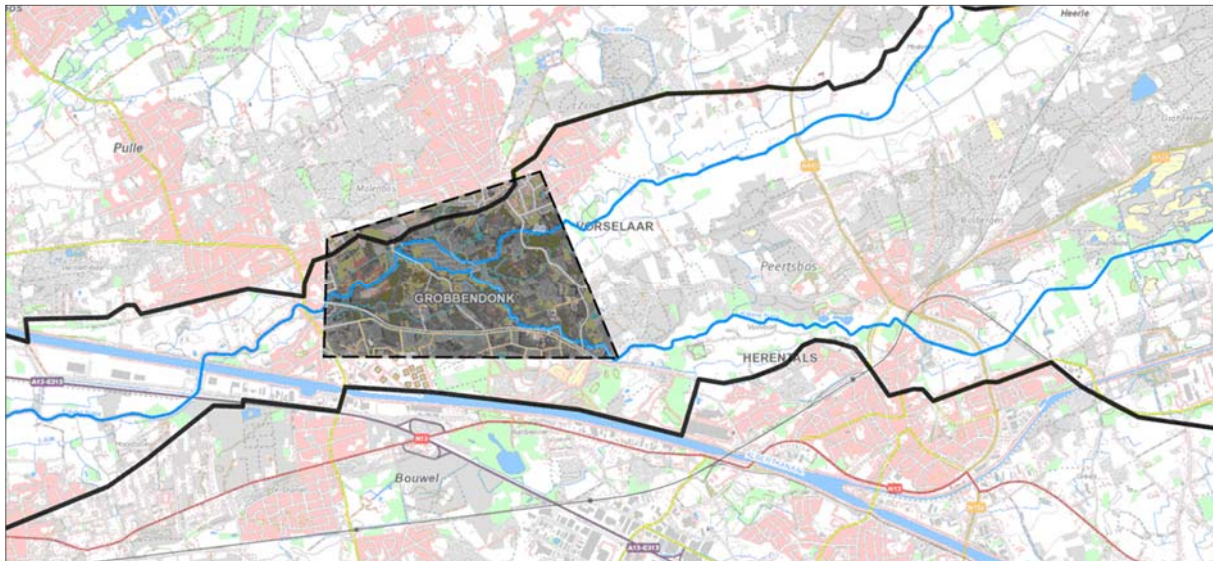
In het kader van dit hefboomproject wordt een breder gebiedsgericht samenwerkingsverband opgezet waarbij versneld werk wordt gemaakt van de herinrichting van de vallei met duidelijke functies en een optimale ruimtelijke kwaliteit. Daarbij worden verschillende inhoudelijke doelstellingen nagestreefd: versterken van de bestaande natuurlijke structuur en natuurverbindingen (Natura 2000 richtlijn) met aandacht voor het uitbouwen van een kwalitatief en gezond riviersysteem (Europese Kaderrichtlijn Water), het behouden en verder herstellen van het waterbergend vermogen van de riviervallei (Europese Overstromingsrichtlijn) en het verder uitbouwen van de recreatieve en functionele verbindingen met een hoge belevingswaarde, tussen Lier en de kernen van Emblem, Kessel, Nijlen en Viersel. Er zijn hierbij ook dwarsverbindingen op de vallei mogelijk die de omliggende natuur- en recreatiegebieden zoals de Kesselse Heide en Viersels Gebroekt kwalitatief aan elkaar kunnen koppelen en aansluiten op een netwerk voor trage recreatie.

Een eerder verloren en verwaarloosd gebied op de grens van vier gemeenten wordt zo omgezet naar een voorbeeldproject op vlak van klimaatadaptatie en realisatie van instandhoudingsdoelstellingen voor waterdoeltypen en natte vegetatietypen. Op die manier komt de structuurbepalende en veerkrachtige riviervallei terug tot leven.

| Output  | Timing                 |
|---|------------------------|
| Aankoop resterende weekendverblijven, vijvers,... (± 5 percelen/jaar)                                       | 2018-2020 (doorlopend) |
| Afbraak aangekochte weekendverblijven tussen 2016 en 2019   | 2018-2020 (doorlopend) |
| Herstel microreliëf thv illegale storten, ophogingen, vergraven vijvers,...                                 | 2018-2020 (doorlopend) |
| Herstel kwalitatief complex van overgangs- en trilveen, voedselrijke ruigte en broekbossen                  | 2018-2020 (doorlopend) |
| Bepalen van strategie en inzet van instrumenten voor de resterende weekendverblijven                        | 2018                   |
| Vestiging roeiclub aan Emblem-brug  | 2018                   |
| Opmaak ruimtelijke visie voor het volledige gebied  | 2018                   |
| Opmaak RUP signaalgebied Netevallei Emblem  | 2018                   |
| Opmaak ontwerp onderzoek recreatie voor het gebied  | 2019                   |
| Indien gewenst opmaak RUP en/of landschapsbeheerplan voor gebied voor verblijfsrecreatie Kloosterheide Lier | 2019                   |
| Uitvoeren RUP Oostmalsesteenweg en BPA site Goormans  | 2019                   |

|   |         |
|---|---------|
| Realisatie onthaalpoort Emblem-brug   | 2019    |
| Realisatie onthaalpoort Molternetebrug  | 2019    |
| Uitrol recreatieve luik in het gebied   | 2019    |
| Promotie door toeristische diensten   | 2020    |
| Opmaak technisch ontwerp structuurherstel Molenbeek-Bollaak via hermeandering | 2020    |
| Hermeandering Bollaak tussen Netekanaal en Kleine Nete                        | Na 2020 |

## **HEFBOOMPROJECT 3. Graafweide-Schupleer**



### **Trekker(s)**

Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete

### **Situering en doel hefboomproject**

Het gebied Graafweide-Schupleer omvat het samenvloeiingsgebied van Kleine Nete en Aa ten oosten van de kern van Grobbendonk en ten noorden van het militair domein. Het centrale deel van dit gebied is aangeduid als habitatrictlijngebied. Het gebied is ca. 360 ha groot. Binnen het onderzoeksgebied is ca. 200 ha geregistreerd als landbouwgebruik, waarvan ca. 150 ha grasland en 50 ha akkers.

Het samenvloeiingsgebied van Kleine Nete en Aa is zowel een habitatrictlijngebied, een speerpuntgebied inzake waterkwaliteit als een gebied met bijzondere landschaps- en erfgoedwaarde (beschermd landschap en monumenten, vastgesteld landschapsatlasrelict). De functies landbouw, natuur, water, bos en recreatie komen er vandaag sterk verweven voor. Het gebied dat centraal in de vallei van de Kleine Nete ligt tussen de woonkernen van Grobbendonk en Vorselaar, biedt nauwelijks te onderschatten potenties om uit te groeien tot een multifunctionele, bovenlokale aantrekkelijke én toegankelijke groenpool in de vallei.

Voor het Natura 2000-gebied werd in overleg met de actoren een ruimtelijk compromisvoorstel voor de realisatie van een natte natuurkern van ca. 150 ha ('voorkeursscenario') uitgewerkt dat in 2014 bekrachtigd werd door de Vlaamse Regering en in 2017 de basis zal vormen voor de bijsturing en heropstart van de procedure voor de opmaak van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Kleine Nete en Aa. In 2016 startte een PDPO-project dat de landbouwbedrijven in het gebied begeleidt bij het uitwerken van een nieuwe toekomstperspectief in het gebied gelet op de natuurontwikkeling die voorzien is. Begin 2017 werd een ecohydrologische studie voor het gebied afgerond en werd een voorstel voor een landinrichtingsproject ingediend bij de programma commissie landinrichting. Het Kasteel van Grobbendonk en heel wat van de omliggende gronden zijn of komen in beheer of eigendom van Kempen Landschap, Natuurpunt en VLM. De kansen voor een bovenlokaal, geïntegreerd, gebiedsgericht project rond erfgoed, natuur, water, bos, landbouw, landschap, toerisme en recreatie zijn legio en bestaan uit volgende, verder in een inrichtingsvisie te integreren bouwstenen:

- de historische sites van de watermolen, de kasteelhoeve en de Priorij Onze-Lieve-Vrouw Ten Troon, plus de omliggende, beschermde, cultuurhistorische landschappen en vastgesteld landschapsrelict; het gekende en ongekende archeologisch bodemarchief, met nadruk op het hoge potentieel van valleigebieden en het brede scala van mogelijk aan te treffen vindplaatsen uit alle periodes;
- waardevolle natuur deels in SBZ-gebied en de beoogde herbestemming (voorkeursscenario);
- bestaande recreatieve faciliteiten (kinderboerderij, kano en kajak op de Kleine Nete...) en de potentie naar meer (recreatieve ontsluiting van het gebied).

Via het strategische project worden de voorliggende bouwstenen geïntegreerd in een globale gebiedsgerichte en geïntegreerde inrichtingsvisie als basis voor een concreet inrichtingsproject waarbij de natuur- en waterdoelen gerealiseerd worden, de landschaps- en erfgoedwaarden versterkt worden, de verwevenheid tussen landbouw, natuur en landschap vorm krijgt en de toeristische-recreatieve infrastructuur in gebied verder uitgewerkt wordt op maat van het valleigebied.

Het gebied Graafweide-Schupleer is exemplarisch voor de veerkrachtopgave voor de open ruimte: het valleisysteem moet op een dynamische manier water kunnen blijven opvangen en bergen waar door de klimaatveranderingen grotere extremen verwacht worden. Een multifunctionele inrichting van de open ruimte in de vallei moet robuust zijn om dergelijke schokken zonder blijvende schade te kunnen opvangen en tegelijkertijd ambitieuze Europese natuur- en waterdoelen in het gebied te realiseren.

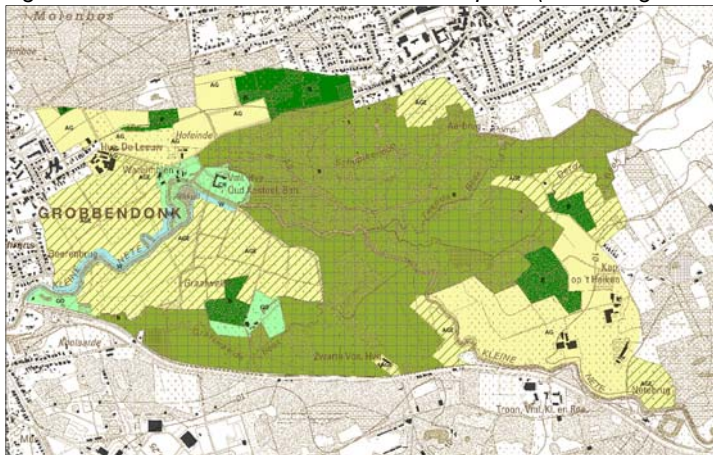
### Beleidscontext van het hefboomproject

#### Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen - AGNAS

Het plangebied wordt in de ruimtelijke visie Neteland aangeduid als een gebied voor behoud en herstel van uitgesproken natuurwaarden in valleien met ruimte voor natuurlijke waterberging (gebied 6.3 Samenvloeiing van de Aa en de Kleine Nete). Het gebied maakt deel uit van actiegebied 17 (Vallei van de Kleine Nete en Aa tussen Grobbendonk en Herentals) uit het operationeel uitvoeringsprogramma voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) in de regio Neteland dat de Vlaamse Regering op 21 december 2007 goedgekeurde.

Het gebied ligt binnen het plangebied van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Vallei van de Kleine Nete en Aa waarvoor in 2011 een plenaire vergadering werd georganiseerd. Op basis van het door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurd voorkeurscenario voor Graafweide-Schupleer<sup>5</sup> zal eind 2017 de procedure voor de opmaak van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan heropgestart worden.

*Figuur. Voorkeurscenario Graafweide-Schupleer (Beslissing Vlaamse Regering 4 april 2014)*



#### Natura 2000 Instandhoudingsdoelstellingen habitatrictlijngebied en Vlaams Ecologisch Netwerk

Het projectgebied ligt grotendeels binnen het habitatrictlijngebied 'Valleigebied van de Kleine Nete met brongebied, moerassen en heiden' waarvoor gebiedsspecifieke instandhoudingsdoelstellingen werden vastgesteld. Het gebied Schupleer is ook aangeduid als grote eenheid natuur en onderdeel van het Vlaams Ecologisch Netwerk.

*Figuur. Habitatrictlijngebied en VEN*



<sup>5</sup> Projectnota voorkeurscenario Graafweide-Schupleer:

[http://www.kleinenete.be/Portals/122/Verslagen/Beslissingen/Rapportering%20KN\\_Biilage%2004\\_Projectnota%20Graafweide\\_Schupleer.pdf](http://www.kleinenete.be/Portals/122/Verslagen/Beslissingen/Rapportering%20KN_Biilage%2004_Projectnota%20Graafweide_Schupleer.pdf)

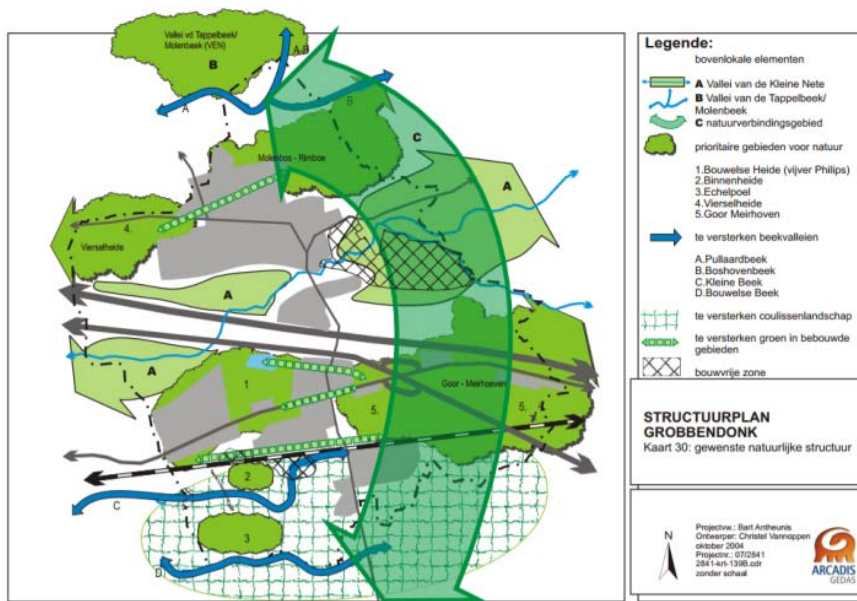


Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Grobbendonk

Relevante richtinggevend bepalingen zijn:

- Een landelijke, groene basisstructuur:
  - o Het vrijwaren van de beekvalleien. Ze vormen een belangrijk gegeven voor natuurwaarden. Deze valleien moeten gevrijwaard worden van bebouwing. In Grobbendonk zal er in de eerste plaats aandacht moeten worden geschonken aan de Kleine Nete en de Aa. Ook aan de kleinere beken (Pullaardbeek, Boshovense beek, Bouwelse beek, Kleine Beek) moet extra aandacht worden geschonken. Voor de uitbreiding van de industriezone aan het Albertkanaal dient de aanwezigheid van de groene corridor van de Kleine Nete prioritair gesteld te worden.
  - o Aandacht voor structurerende landbouwgebieden. De vallei van de Nete, het noordelijk open ruimtegebied en het zuidelijke coulisselandschap zijn voor de landbouw van belang. In deze gebieden dient landbouw mogelijk te blijven. Afhankelijk van het ecologisch belang van dit gebied kunnen bredere ontwikkelingsperspectieven worden toegekend. In overleg met de landbouw en andere gebruikers van de open ruimte werken aan het verder uitbouwen van groencorridors en de creatie van stapstenen.
- Ontwikkelen van recreatieve potenties met respect voor de draagkracht van de open ruimte. De open ruimte wordt beheerd door tal van ruimtegebruikers. Landbouw en natuur zijn in Grobbendonk de belangrijkste beheerders naast recreatie. Bij het uitbouwen van een recreatieve structuur moet rekening worden gehouden met deze andere belangrijke ruimtegebruikers. De recreatie mag de draagkracht van deze gebieden niet overschrijden. Bij het uitwerken van een netwerk van recreatieve verbindingen (o.a. wandel- en fietsroutes) kunnen deze gelinkt worden aan het uitwerken van een hoeve- en kasteeltoerisme. Dit cultuurpatrimonium gebruiken voor de recreatie past binnen de uitbouw van de passieve recreatie in Grobbendonk. Zowel in het deel ten noorden als ten zuiden van het kanaal zullen aandachtsgebieden voor recreatie worden aangeduid.
- Verweving van functies in het valleigebied van de Kleine Nete. Het valleigebied van de Kleine Nete is een belangrijke groene hoofdstructuur in de gemeente. Daarnaast is de Netevallei eveneens voor de landbouw nog van groot belang. De landbouw is immers de grootste ruimtegebruiker. Ook landschappelijk en toeristisch-recreatief is de Netevallei van belang. Verschillende paden en routes lopen doorheen de vallei. Een degelijke afstemming tussen de verschillende functies dient te gebeuren rekening houdend met de ecologische waarde en het ruimtelijk kwetsbare karakter van het valleigebied.

Figuur. GRS Grobbendonk



Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Vorselaar

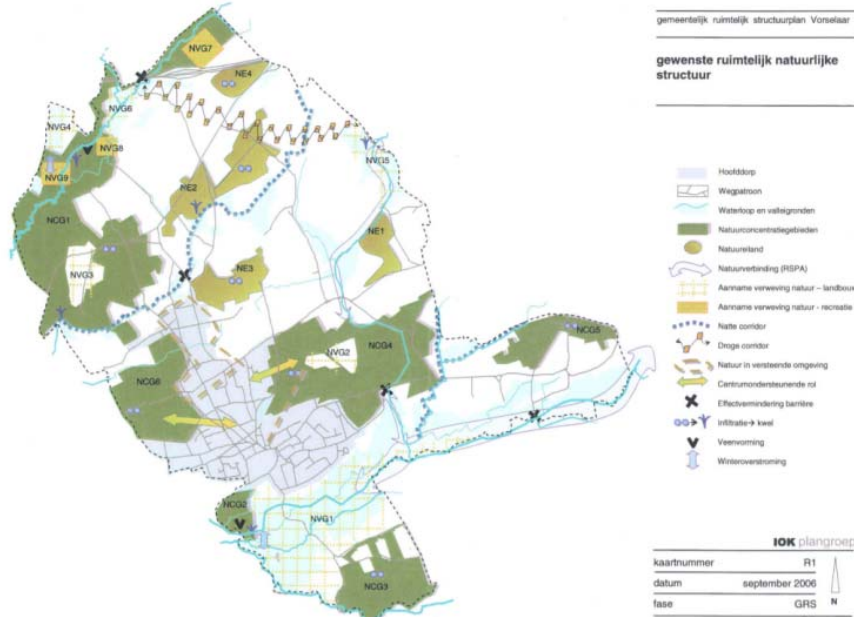
Richtinggevend bepalingen zijn:

- Waardevolle valleien dragers van de ruimtelijke structuur. De ruimtelijke structuur van Vorselaar wordt in sterke mate bepaald door de middenlopen van Kleine Nete, Aa en Pulderbeek. Het structurerende karakter hangt samen met de natuurlijke fysische randvoorwaarden die ze opleggen aan het bodemgebruik, zoals hoge grondwaterstanden, maar ook natuurlijke overstromingen (in de Aavallei). Het openruimtebeleid in Vorselaar dient verder te evolueren in harmonie met deze fysische gesteldheden. Tevens kunnen de natuurlijke kwaliteiten van valleien en waterlopen verder uitgebouwd worden in functie van natuurontwikkeling en recreatief medegebruik. Een bijzonder aandachtspunt in dit verband zijn de vrijwel intacte structuurkenmerken van de vallei van de Pulderbeek. Het fysisch systeem en in het bijzonder het

watersysteem vormt tevens steeds een toetskader bij het maken van ruimtelijke keuzes, ook van harde functies. Deze “watertoets” moet mogelijke schadelijke effecten op het watersysteem helpen voorkomen.

- Landbouw als hoofdbeheerder met respect voor het Kempense landschap. De grondgebonden landbouw moet als hoofdbeheerder in de open ruimte op een duurzame manier kansen blijven krijgen. Dit impliceert in de eerste plaats het vrijwaren van de open ruimte. Hierbij dient een harmonie nagestreefd tussen de economische rentabiliteit en het vrijwaren van landschappelijke kwaliteiten en cultuurhistorische waarden. Ter ondersteuning worden in het noorden en in de vallei van de Aa bouwvrije zones aangeduid. In de valleigebieden zal bovendien gestreefd worden naar graslandgebruik ter vrijwaring van het fysisch systeem. In het noordelijke overgangsgebied van de kern naar open ruimte kunnen in een multifunctionele landbouwzone hobbylandbouw en aan landbouwgerelateerde activiteiten worden verweven

Figuur. GRS Vorselaar



#### Beschermde cultuurhistorische landschappen en vastgestelde landschapatlas

In het projectgebied liggen twee beschermde cultuurhistorische landschappen, zijnde enerzijds “Watermolen met omgeving” en anderzijds “het Interfluvium Kleine Nete en Aa met Graafweide”:

- “Watermolen met omgeving” is beschermd sinds 28 mei 1962 om reden van de esthetische waarde.
- “Het interfluvium van de Kleine Nete en de Aa met de Graafweide, gelegen te Grobbendonk (Grobbendonk), Troon” is beschermd sinds 19 september 2005 wegens de historische, natuurwetenschappelijke en esthetische waarde. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt duidelijk omschreven in het beschermingsbesluit.

Het gebied is ook opgenomen in de vastgestelde landschapatlas:

- Landschapatlasrelict “Het samenvloeiingsgebied van de Kleine Nete en Aa met de westelijke uitlopers van de Kempische Heuvelrug” (MB 10 mei 2012).

#### Strategisch karakter van het hefboomproject

Het gebied dat centraal in de vallei van de Kleine Nete ligt tussen de woonkernen van Grobbendonk en Vorselaar, biedt nauwelijks te onderschatten potenties om uit te groeien tot een multifunctionele, bovenlokale aantrekkelijke én toegankelijke groenpool in de vallei. Gelet op de veelheid aan en complexiteit van de verschillende bouwstenen (zowel bestaande elementen als potenties – zie opsomming onder punt 3) en de veelheid aan partners (met eigen, sectorale doelstellingen) is een intensieve gebiedsregie een noodzakelijke randvoorwaarde voor globale ontwikkeling en een benutting van de kansen.

Het hefboomproject is in weze vertrokken van een Vlaams (aanvankelijk monofunctioneel) natuurontwikkelingsproject (kaderend in de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000) wat via een intensief en bottom-up proces (zie o.a. Kansenrapport 2016) is uitgegroeide en uitgewerkt tot een integraal, multifunctioneel gebiedsgericht project dat lokale aspecten combineert met de realisatie van beleidsdoelstellingen op Vlaams niveau.

## Beoogd resultaat van het hefboomproject

Het hefboomproject wil concreet volgende zaken realiseren:

- Uitrol overlegorgaan ivf hefboomproject Graafweide Schupleer. Timing: finaliseren maart 2019;
- Verder uitwerken van een gedragen concrete inrichtingsvisie (verdere concretisering en invulling van het voorkeursscenario en alle deeldossiers). Timing: finaliseren voorjaar 2019;
- Opmaak gedragen actieprogramma (actie / initiatiefnemer / middelen / timing / ...) voor ieder aspect uit de inrichtingsvisie en waar mogelijk concrete opstart / uitvoering acties. Het actieprogramma bevat uitgewerkte acties (bijvoorbeeld: het uitwerken van een recreatieve route is geen actie, wel de realisatie van een in de inrichtingsvisie uitgewerkte route. Timing: finaliseren najaar 2019 (actieprogramma);
- Permanente afstemming lopende initiatieven en gebiedsregie in het gebied (opmaak GRUP / opmaak geïntegreerde beheerplanning site kasteelhoeve en omgeving / ...). Timing: permanent.
- Onderzoek naar opportuniteit en haalbaarheid inzet (grond)verwervingssubsidies gekoppeld aan strategisch project (watermolen? percelen i.f.v. ontsluiting? ...). Timing: voorstel uitwerken tegen medio 2019.
- Opmaak plan van aanpak post-strategisch-project (behoud gebiedsregie, natuurinrichting? Landinrichting? ...). Timing: finaliseren eind 2020.

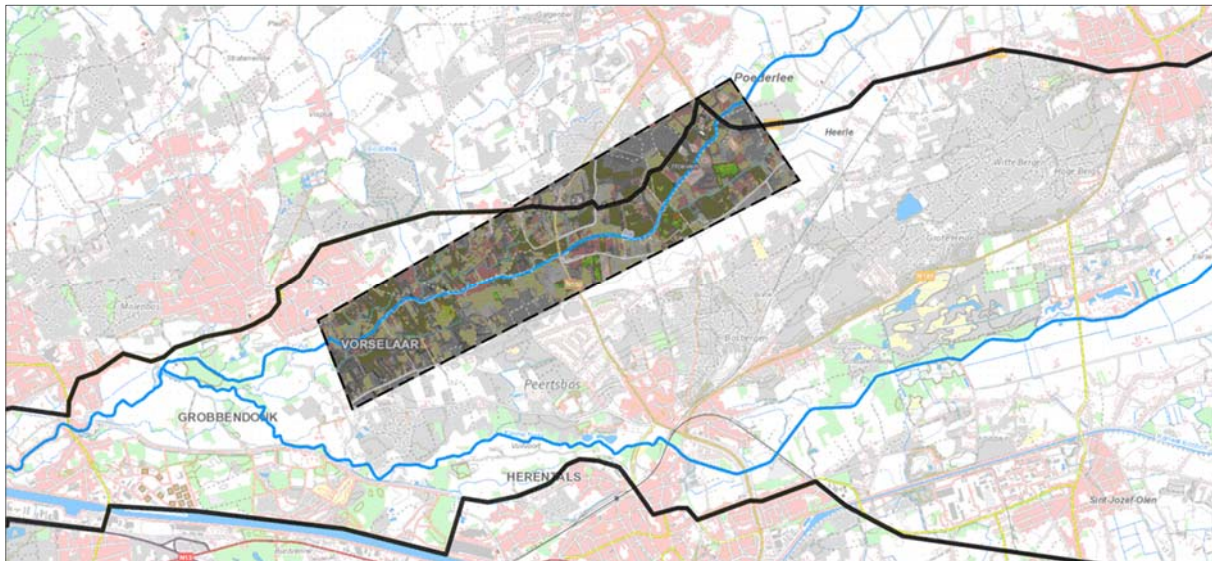
Hogernoemde inrichtingsvisie en actieprogramma moet concrete elementen aanreiken met betrekking tot volgende (sectorale) bouwstenen:

- Landbouw:
  - o Vrijwaren van hoger gelegen gebieden voor de beroepslandbouw met bedrijfskavels aan de rand van de vallei en herbestemming in functie van het behoud van bestaande, zonevreemde landbouw.
  - o Deze ambitie is vertaald in het voorkeursscenario en het flankerende beleid zoals verder wordt uitgewerkt in de inrichtingsnota in functie van het GRUP Graafweide Schupleer en de resultaten van de lopende PDPO-studie 'vallei in verandering' zullen hiervoor de nodige bouwstenen bevatten.
  - o De aankoop door VLM van een aantal percelen gelegen in bestaand en toekomstig agrarisch gebied met ecologisch belang kan het flankerende beleid bijkomend ondersteunen.
- Natuur:
  - o De natuurontwikkelingsdoelstellingen voor het habitatrichtlijngebied Graafweide-Schupleer omvatten het bereiken van een goede ecologische toestand van rivier- en beekstelsel en de realisatie van 94 ha bijkomende landhabitats (cfr. voorkeursscenario, zie verder).
  - o Uitbouwen van een aaneengesloten natte natuurkern in functie van de instandhouding en ontwikkeling van specifieke alluviale land- en waterhabitats.
  - o Het op het gewestplan reeds als natuurgebied bestemde gebied stroomopwaarts van het kasteel van Grobbendonk (toponiemen Groot Schupleer, Neer Bemdem, Katten Donk) wordt behouden als natuurgebied (43 ha).
  - o Het gebied stroomopwaarts daarvan, het samenvloeiingsgebied van Aa, Tweede en Derde Beek (toponiemen Klein Schupleer, Groot Broeck) wordt herbestemd van ecologisch of landschappelijk waardevol agrarisch gebied naar natuurgebied (61 ha). Het noordelijk en iets hoger gelegen gebied aansluitend bij de kern van Vosselaar kan behouden blijven als 'agrarisch gebied met ecologische waarde'.
  - o De vallei van de Graafweidebeek wordt bestemd als natuurgebied samen met de aansluitende percelen tussen de Watermolenweg en Kleine Nete (toponiemen Hellegat en Beulen Bosch) (55 ha).
  - o Voor een aantal bestaande bossen wordt een herbestemming van agrarisch gebied naar bosgebied voorgesteld. Het gaat om te behouden bosfragmenten aansluitend bij bestaande bossen of als natuurgebied bestemde gebieden, maar die niet in aanmerking komen voor de realisatie van de doelstellingen voor het habitatrichtlijngebied. In totaal gaat het om ca. 12,5 ha.
- Onroerend erfgoed en landschap:
  - o Binnen het gebied zijn verschillende beschermingsperimeters Onroerend Erfgoed aanwezig, zowel bouwkundig als landschappelijk, met een daaraan gerelateerd archeologisch bodemarchief. Behoud en beheren van de erfgoedwaarden van het onroerend erfgoed wordt vooropgesteld. De doelstellingen ivf het toekomstig beheer opgenomen in de verschillende ministeriele beschermingsbesluiten en de relevante bepalingen in het Onroerenderfgoeddecreet zijn richtinggevend. Bijkomend aandachtspunt is dat de verschillende beschermingsperimeters inhoudelijk samenhangen. Een voorbeeld hiervan is de eeuwenoude band tussen de molen en het kasteeldomein, die zich niet enkel uit in de ligging, maar ook in eeuwenoude gebruiken. Getracht wordt om zoveel mogelijk integraal (archeologisch, landschappelijk én bouwkundig erfgoed) te werken.
  - o Voor archeologie heeft het gebied een hoog potentieel voor alle periodes, en zowel binnen als buiten de beschermingsperimeters kunnen waardevolle vindplaatsen aanwezig zijn. Er dient gestreefd te worden naar behoud in situ en een kwaliteitsvol beheer van het bodemarchief. Waar behoud in situ niet mogelijk is en/of waar ingrepen in de bodem een bedreiging vormen voor gekende en/of ongekende archeologische waarden dienen de nodige maatregelen te worden genomen, binnen het kader van het Onroerenderfgoeddecreet.
  - o De huidige erfpachtconstructie van de kasteelhoeve en omgeving (gemeente Grobbendonk / Kempens Landschap) en de zoektocht naar een invulling voor de kasteelhoeve biedt massa's

- oportuniteiten. Er is evenwel nood aan afstemming tussen de (zoektocht naar mogelijke ontwikkelingen in de) kasteelhoeve enerzijds en de potenties en dynamiek van de omgeving anderzijds. Het achterhalen en begrijpen van de verschillende fases van de ontwikkeling van het onroerend erfgoed / erfgoedlandschap en inventarisatie van de bovengrondse én ondergrondse erfgoedelementen zal hierbij ondersteunend werken (geïntegreerd beheersplan). Hierbij geldt als randvoorwaarde dat de afstemming tussen ontwikkelingen in de kasteelhoeve en haar omgeving, geen vertraging betekenen voor de kasteelhoeve zelf (Urgentie van renovatiewerken).
- o De site met de watermolen en het kasteel van Grobbendonk (kasteelhoeve) wordt bestemd als 'gemengd openruimtegebied met cultuurhistorische waarde' (7,7 ha) i.f.v. het behoud van de verschillende elementen van het bouwkundig, archeologisch en landschappelijk erfgoed. De mogelijkheden inzake functiewijzigingen en wijzigingen in het grondgebruik binnen deze zone zullen nader bepaald worden in de stedenbouwkundige voorschriften. Ook hierbij zal het achterhalen en begrijpen van de verschillende fases van de ontwikkeling van het onroerend erfgoed / erfgoedlandschap en inventarisatie van de bovengrondse én ondergrondse erfgoedelementen ondersteunend werken (geïntegreerd beheersplan). De ligging nabij de waterloop en in overstromingsgevoelig gebied zullen daarbij bijzondere aandachtspunten zijn.
  - o De watermolen van Grobbendonk is een maalvaardige molen met een eeuwenoude geschiedenis. Het stuwen van de molen heeft haar sporen nagelaten in het landschap en dit mee vormgegeven. Het malen zelf draagt bij aan een goed onderhoud en behoud van het bouwkundig erfgoed, maar heeft ook andere voordelen, zoals onder meer een toeristisch/recreatief potentieel. Vanuit erfgoeddoelpunt wordt het malend houden van deze molen gestimuleerd. Een afstemming tussen Onroerend Erfgoedbeleid en Integraal waterbeleid over de watertoe- en afvoer in functie van een maalvaardige molen is belangrijk.
  - o De site Troon/Willedonk wordt bestemd als 'gemengd openruimtegebied met cultuurhistorische waarde'. De overblijvende gebouwen van de priorij zijn geïsoleerd komen te liggen. Het is wenselijk de ruimtelijke relaties tussen het landschap en de gebouwen van de priorij te verbeteren en openruimte connecties te herstellen.
  - o Het ruimtelijk uitvoeringsplan zal de aangeduide ankerplaats opnemen via een overdruk erfgoedlandschap en specifieke, nader uit te werken stedenbouwkundige voorschriften i.f.v. het behoud van de typische landschapkenmerken binnen het erfgoedlandschap. De doelstellingen ifv het toekomstig beheer opgenomen in de verschillende ministeriele beschermingsbesluiten en de relevante bepalingen in het Onroerenderfgoeddecreet zijn hierbij richtinggevend.
- Recreatie en toerisme:
- o Voor de regio biedt de site rond het kasteel van Grobbendonk een grote opportuniteit en zijn er veel ontwikkelingskansen. Het is een groot aaneengesloten gebied op grond van Grobbendonk, Vorselaar en Herentals en heeft tevens een enorm toeristisch potentieel. De weides achter het kasteel zijn in grote mate nog onontgonnen terrein en het kasteel zelf biedt op toeristisch vlak een enorm potentieel voor de regio. Goed overleg en partnerschap tussen eigenaars en terreinbeheerders is hierbij van groot belang.
  - o Uitdiepen voorstellen uit Kansrapport Kleine Nete: Uitwerken van belevingsroutes en de herontwikkeling van o.a. het kasteel van Grobbendonk als motor voor een vanuit de dorpen toegankelijk landschapspark Graafweide-Schupleer (Grobbendonk, Vorselaar). Dit project idee beschrijft het inrichten van (eventueel meerdaagse) belevingsroutes die erfgoedsites en natuurgebieden in de vallei aan elkaar moeten rijgen. Het ontwikkelen van deze routes moet een gezicht geven aan de Kleine Nete en biedt eveneens een belangrijke kans om de meer dan 60 lopende projecten (groot en klein) te ontsluiten naar recreanten en bewoners. Bijvoorbeeld: Tweedaagse 'Aa'n de Nete rond Kasteel d'Ursel (Grobbendonk) langs erfgoed en natuurlandschap in o.a. Grobbendonk en Vorselaar, door Graafweide-Schupleer, met de kayak op de Nete, overnachten in een boerderij. Voor de ontwikkeling van deze route kan van start gegaan worden met de herontwikkeling van het kasteel van Grobbendonk als motor voor een vanuit de dorpen toegankelijk landschapspark Graafweide-Schupleer. Doel is om te streven naar een recreatienetwerk dat de troeven van de Kleine Nete op een aantrekkelijke manier belicht en verbindt.
  - o Er bestaan concrete ideeën voor een strategische extra wandelbrug in Vorselaar (extra brug over de Aa, tussen de twee andere bruggen). Dit project zal een grote meerwaarde zijn door de verbinding tussen kernen en biedt meteen een verbinding met het Peerdsbos.
  - o De site kinderboerderij 't Karrewiel wordt bestemd als 'gemengd openruimtegebied'. Percelen met de infrastructuur (gebouwen, speeltuin...) van de kinderboerderij en bijhorende weilanden (ca. 4 ha). Het laagdynamisch karakter van de voorzieningen op de kinderboerderij moet behouden blijven. Intensivering van de activiteiten op deze site (bv. in functie van landbouw, recreatie...) zijn niet aangewezen. Aandacht moet gaan naar een betere inpassing van deze infrastructuur binnen het beschermd landschap van de Graafweide en het oplossen van een aantal knelpunten inzake waterkwaliteit. Om die reden wordt een zone van 10 m langs de Graafweidebeek in de bestemming natuurgebied opgenomen. Er wordt gewerkt aan een ontwikkelingskader voor de kinderboerderij.
  - o De site Troon/Willedonk wordt bestemd als 'gemengd openruimtegebied'. Cluster met bestaande bebouwing, vijvers, bossen tussen Kleine Nete en Gravenweidebeek (ca. 2 ha).
- Integraal Waterbeleid:

- De zone die via dijkverplaatsing door VMM werd ingericht als AOG, alsook de percelen waarop de vistrap langs de watermolensite werd ingericht, wordt bestemd als 'openbaar nutsgebied' (6,8 ha). Voor de begrenzing van het openbaar nutsgebied ter hoogte van de watermolensite wordt afgestemd met de grens van het beschermd landschap 'Watermolen en omgeving'.
- Zowel vistrap als overstromingsgebied kunnen verder worden ingeschakeld in het natuurlijk en landschappelijk waardevol geheel dat recreatief ontsloten kan worden.

## **HEFBOOMPROJECT 4. Vallei van de Aa**



### **Trekker(s)**

Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete

### **Situering en doel hefboomproject**

De vallei van de Aa is een waardevolle openruimtestructuur die verschillende gemeenten en heel wat bijzonderheden verbindt. De vallei wordt gekenmerkt door weilanden en akkers, met relictten van mooie beemdenlandschappen en gehuchten aan de rand van de vallei. De perimeter van dit hefboomproject wordt begrensd door de watermolen in Tielon (Kasterlee) stroomopwaarts tot de samenvloeiing met de Kleine Nete (en hefboomproject Graafweide – Schupleer) stroomafwaarts.

Dit hefboomproject heeft een meervoudig doel, dat we bovenlokaal en geïntegreerd (landbouw, water, landschap, erfgoed, toerisme en recreatie) willen aanpakken:

- evenwicht tussen landbouw en water versterken o.a. door agrarisch stuwpeilbeheer
- het aanbod aan verbindingen over de Aa tussen de dorpskernen en recreatieve netwerken vergroten
- de aanwezige landschappelijke en erfgoedwaarden beter ontsluiten en versterken

Gezien de intergemeentelijke materie en de interactie tussen landschap, erfgoed, recreatie en toerisme kan het uitgroeien tot een bovenlokaal, gebiedsgericht en geïntegreerd project.

### **Beleidscontext van het hefboomproject**

#### Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen - AGNAS

Het gebied wordt in de ruimtelijke visie Neteland aangeduid als een gebied voor behoud en versterken van gevarieerde halfopen valleilandschappen met ruimte voor natuurlijke waterberging (gebied 7.3 Vallei van de Aa).

Het gebied maakt in het operationeel uitvoeringsprogramma Neteland deel uit van het actiegebied 10 (Vallei van de Aa), waarvoor het agrarisch gebied herbevestigd agrarisch gebied, maar met de opdracht om een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan op te maken voor de differentiatie van het agrarisch gebied met overdruk natuurverweving voor de vallei van de Aa, tussen Lichtaartsesteenweg en samenvloeiing met Kleine Nete (richtcijfer 410 ha natuurverwevingsgebied) (beslissing Vlaamse Regering 21 december 2007). Het gebied ligt binnen het plangebied van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Vallei van de Kleine Nete en Aa waarvoor in 2011 een plenaire vergadering werd georganiseerd. Eind 2017 zal de procedure voor de opmaak van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan heropgestart worden.

#### Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Vorselaar

De ruimtelijke structuur van Vorselaar wordt in sterke mate bepaald door de middenlopen van Kleine Nete, Aa en Pulderbeek. Het structurerende karakter hangt samen met de natuurlijke fysieke randvoorwaarden die ze opleggen aan het bodemgebruik, zoals hoge grondwaterstanden, maar ook natuurlijke overstromingen (in de Aa-vallei). Het openruimtebeleid in Vorselaar dient verder te evolueren in harmonie met deze fysieke gesteldheden. Tevens kunnen de natuurlijke kwaliteiten van valleien en waterlopen verder uitgebouwd worden in functie van natuurontwikkeling en recreatief medegebruik. Een bijzonder aandachtspunt in dit verband zijn de

vrijwel intacte structuurkenmerken van de vallei van de Pulderbeek. Het fysisch systeem en in het bijzonder het watersysteem vormt tevens steeds een toetskader bij het maken van ruimtelijke keuzes, ook van harde functies. Deze "watertoets" moet mogelijke schadelijke effecten op het watersysteem helpen voorkomen.

De grondgebonden landbouw moet als hoofdbeheerder in de open ruimte op een duurzame manier kansen blijven krijgen. Dit impliceert in de eerste plaats het vrijwaren van de open ruimte. Hierbij dient een harmonie nagestreefd tussen de economische rentabiliteit en het vrijwaren van landschappelijke kwaliteiten en cultuurhistorische waarden. Ter ondersteuning worden in het noorden en in de vallei van de Aa bouwvrije zones aangeduid. In de valleigebieden zal bovendien gestreefd worden naar graslandgebruik ter vrijwaring van het fysisch systeem. In het noordelijke overgangsgebied van de kern naar open ruimte kunnen in een multifunctionele landbouwzone hobbylandbouw en aan landbouwgerelateerde activiteiten worden verweven

### Strategisch karakter van het hefboomproject

De Aa-vallei doorsnijdt vijf verschillende gemeenten in het projectgebied en vergt dus een bovenlokale aanpak. Zoals elke beekvallei raakt ze aan heel wat deelsectoren, die elk apart een aantal doelstellingen in de vallei beogen:

- Als landbouwvallei is de belangrijkste uitdaging de landbouwbedrijfsvoering van voornamelijk melkveehouders in evenwicht te houden/brengen met waterkwantiteit en -kwaliteit
- Als groenblauwe ader door het landschap is een belangrijke uitdaging de natuurkernen in de vallei verder te ontwikkelen en ecologische verbindingen te realiseren langsheen, evenals dwars op de vallei
- Vanuit erfgoed is de belangrijkste uitdaging zowel de algemene landschappelijke kwaliteit, als de specifieke bouwkundige en archeologische elementen in het landschap te behouden, beschermen en beter leesbaar te maken in het landschap
- Vanuit recreatie en toerisme is de uitdaging om enkele structurele missing links in de toeristische netwerken weg te werken, en tevens (potentiële) toeristische trekpleisters te integreren in/aan deze netwerken.

Dit deelproject beoogt dit op een integrale manier aan te pakken en waar de draagkracht van de vallei dit toelaat, maximaal functies te stapelen en/of te verweven. Elders dient een duidelijke zonering gehanteerd te worden. De Aa-vallei kan daarmee een voorbeeldvallei worden waarin actieve landbouw op een duurzame wijze samengaat met natuur, toerisme en erfgoed.

Het mag duidelijk zijn dat enerzijds de geografische uitgestrektheid van de Aa-vallei (5 gemeenten) als de intersectorale aanpak een breed en complex partnerschap omvat. In dit project leidt dit tot een integrale visie en concrete maatregelen die toelaten de diverse sectorale functies maximaal te stapelen zonder afbreuk te doen aan sectorale doelen.

### Beoogd resultaat van het hefboomproject

Vanaf 2013 liepen in de Aa-vallei (gemeenten Lille, Kasterlee en Oud-Turnhout) verschillende pilootprojecten (PDPO, LEADER) rond het thema 'Kempische landbouwers in de weer voor een duurzaam waterbeheer'. Via agrarisch stuwpeilbeheer, door de landbouwers zelf beheerd, werd een evenwicht gezocht tussen waterbuffering en landbouw in de vallei. Het Kansensrapport Kleine Nete zet hier verder op in door de positionering van landbouw als water- en landschapsbeheerder en structurerende drager. Zo wordt de strategische positie van landbouwgronden aan oevers benut en wordt actief meegewerkt aan het waterpeilmanagement van de rivier. De partners zien potentieel in het uitbreiden en verder professionaliseren (o.a. door heropstart en uitbreiding agrobeheergroep voor het beheer ervan) naar de gehele Aa-vallei.

Gemeenten Grobbendonk, Vorselaar, Lille, Herentals en Kasterlee zien tevens kansen voor het maximaliseren van het recreatieve potentieel van de Aa-vallei. De Aa-vallei kent een grote landschappelijke kwaliteit en verbindt van Lille tot de samenstroom met de Kleine Nete in Grobbendonk heel wat kapitaal aan bezienswaardigheden. Het huidig aanbod aan wandelingen en fietsroutes loopt hoofdzakelijk parallel met de vallei. De Aa-vallei raakt de grenzen van drie wandelknooppuntennetwerken: Kempense Hoven, Kempense Beemden en de Kempense Heuvelrug. De verbinding tussen de netwerken, over de Aa, zowel binnen het aanbod aan wandel- als het fietsnetwerken ontbreekt, slechts een enkele onverharde doorsteek kan gemaakt worden ter hoogte van de Aa in Poederlee over het sas, of men dient gebruik te maken van de N153 tussen Poederlee en Herentals.

De gemeente Vorselaar, Lille en stad Herentals willen het aanbod aan verbindingen over de Aa tussen hun gemeenten en recreatieve netwerken vergroten. Ook het Kansensrapport Kleine Nete zet hier onder de toolkit toeristisch-recreatieve ontwikkeling op in via een netwerkbenadering van recreatie in de vallei en het strategisch aanleggen van extra wandelbruggen in de vallei. Deze acties gelden zowel voor de Kleine Nete als de Aa.

Het project onderzoekt en bepaalt de meest geschikte locatie voor het realiseren of verbeteren van twee doorsteken over de Aa, enerzijds ten westen van de Herentalsesteenweg, tussen Vorselaar en Herentals, de andere ten oosten van deze N153, tussen Poederlee en Herentals.

Het hefboomproject voorziet in de begeleiding van studie tot effectieve realisatie. Het project wil naast het realiseren van nieuwe doorsteken over de Aa eveneens inzetten op het versterken van de intergemeentelijke wandelverbindingen, het promoten van lange afstandswandelen en beleven, verkennen en leren kennen van het landschap en de (eigen) streek. De bezienswaardigheden, landschappelijke attractiepolen en erfgoedrelicten geven inspiratie voor de uitwerking van de verbindingen en het recreatieve aanbod.

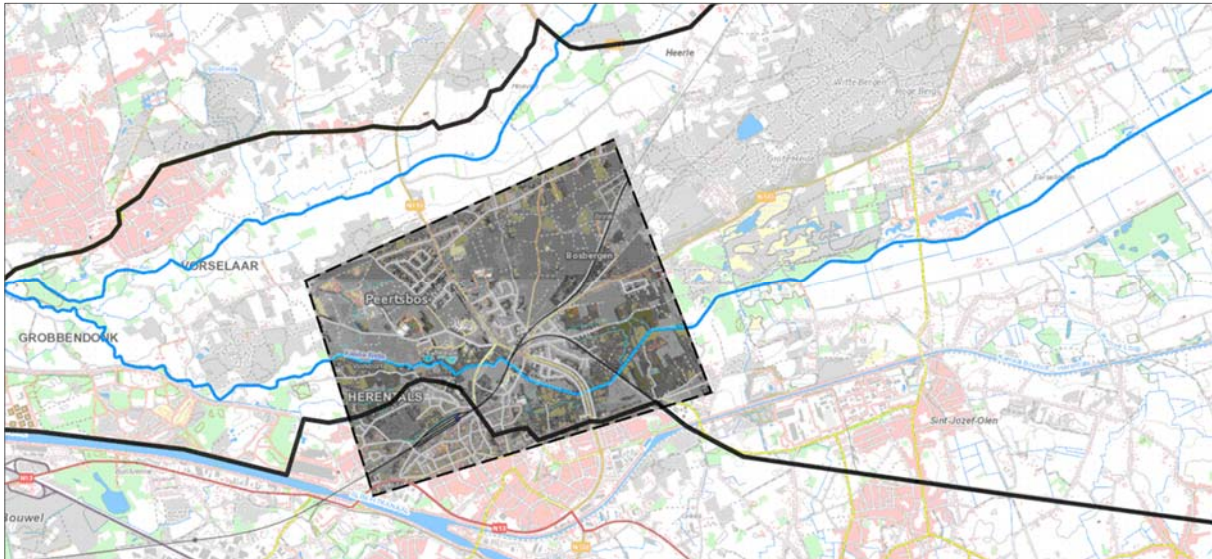
- Landbouw:
  - o Landbouwers worden gesensibiliseerd i.v.m. de impact van waterbeheer op de bedrijfsvoering en de omgeving en gestimuleerd en begeleid om zelf maatregelen te nemen ter verbetering hiervan.
  - o Monitoren van de waterkwaliteit en kwantiteit van de stuwtejes en drainage controleren. Deze data kunnen gebruikt worden voor de sensibilisering naar landbouwers en beleidsmakers om hen te overtuigen van de positieve effecten van waterconservering op waterkwaliteit en -kwantiteit.
  - o Landbouwers worden gestimuleerd om samen te werken in agrobeheergroepen (ABG's). ABG's zijn, als samenwerkingsverband van plaatselijke boeren, het ideale instrument om landbouwers actief te betrekken bij een duurzaam waterbeheer in combinatie met agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Via de ABG kunnen landbouwers instaan voor de opvolging van de beheermaatregelen, onderling kennis en ervaringen uitwisselen, samenwerken met andere partners,...
- Natuur:
  - o Versterking van de bestaande natuurkernen in de Aa-vallei
  - o Onderzoek naar en ontwikkeling van bijkomende ecologische verbindingen langsheen en dwars op de vallei, bijvoorbeeld gekoppeld aan de nieuw te ontwikkelen toeristische verbindingen
- Onroerend erfgoed:
  - o Behoud en bescherming van aanwezige erfgoedelementen (p.a. Den Heart met oude hofberg, De Heggekapel, de Galgenberg, de verhalen die 'de heren van Poederlee' met zich mee brachten, het kasteel van Vorselaar, oude meanders langs de Aa, de prachtige zichten op de Kempense Heuvelrug, de toeristentoren, kleine beemden en een kapel in het veld, de site rond de samenstroom van de Kleine Nete en Aa met kasteel, maar ook het Peertsbos, ...)
  - o Integratie van landschap en erfgoed in het toeristisch netwerk
- Recreatie en toerisme:
  - o Missing links in fietsknooppunten voorzien (verhard of semi-verhard fietspad) zodat fietsers op een comfortabele manier van Poederlee naar Herentals kunnen geraken, langs publiekstrekkers en landschappen, bijvoorbeeld tussen knooppunt 14 en Poederlee centrum en tussen knooppunt 14 en verbinding richting 16
  - o Missing links in het wandelknooppuntennetwerk voorzien, bijvoorbeeld tussen knooppunt 25 en 97 (aanleg voetgangersbrug Aa)
  - o Maximale integratie van de publiektrekkers en landschappen: Heggekapel Poederlee, Toeristentoren, Kempens Heuvelrug, integratie van historische trage verbindingen (vb van kerktoren naar kerktoren, vb Lille - Vorselaar)

Bij het uitwerken van acties wordt steeds met een 'landschapsbril' gekeken, dat wil zeggen dat binnen de mogelijkheden en ambities van het project de acties ook mee bouwen aan landschapskwaliteit en het uitdragen van de bijzonderheden van het Kempense landschap. Anderzijds zorgt het inhoudelijk onderbouwen, verankeren in het lokale landschap voor sterke, duurzame en kwalitatieve (recreatieve) infrastructuur en beleving.

| Output   | Timing            |
|--|-------------------|
| (Her-)opstart agrobeheergroep waterbeheer in de Aa-vallei  | 2017-2018         |
| Uitvoering maatregelen landbouwers (o.a. stuwpeilbeheer)   | 2018-2019         |
| Onderzoek missing links in wandel- en fietsnetwerk   | 2017 – begin 2018 |
| Ontsluiting wandel- en fietsroutes (nieuwe/geoptimaliseerde routes) en inrichting nieuwe fiets- en wandelbruggen | 2019 - 2020       |
| Onderzoek en realisatie ecologische verbindingen   | 2018 - 2020       |
| Inclusie van erfgoedsites in toeristisch netwerk en ontsluiting ervan  | 2018 - 2020       |
| Stimulatie en participatie eigenaars en gebruikers in realisatie inrichting doorlopend                           | Doorlopend        |



## **HEFBOOMPROJECT 5. Groenblauwe dooradering Herentals**



### **Trekker(s)**

provincie Antwerpen (i.s.m. regionaal landschap Kleine en Grote Nete)

### **Situering en doel hefboomproject**

De doortocht van de Kleine Nete door het kleinstedelijk gebied Herentals is een strategische plek waar zowel de stedelijke ontwikkeling als een bovenlokale openruimtestructuur elkaar raken. Op dit raakpunt ligt een potentie om de vallei van de Kleine Nete te ontwikkelen tot een groenblauwe ader van formaat door een gebied met een hoogwaardige stedelijke ontwikkeling die ook de stad via het Netepark verbindt met de Kempische Heuvelrug. Grote natuurlijke gehelen als de vallei van de Kleine Nete en de Kempense Heuvelrug dooraderen en omarmen de historische kern van Herentals. Hier ligt een enorm potentieel om de relatie tussen stad en omringende landschap te versterken, een poortfunctie uit te bouwen en daarbij ook intern de stedelijke kwaliteit te vergroten. De verbondenheid van het kleinstedelijk gebied met de omringende open ruimte is immers hoog: de Kleine Nete stroomt via de groene vinger van de Hellekens het hart van de stad binnen, de paraboolduinen op de Kempense Heuvelrug zijn op wandelafstand van het stadscentrum gelegen, de Kleine Nete stroomt de stad uit langs de recreatieve attractiepool op de overgang van vallei en heuvelrug met o.a. het BLOSO-centrum, Hidrodoo en het Netepark.

De provincie Antwerpen voerde reeds een ontwerpend onderzoek uit voor dit gebied. Dat leidde tot een 'kaderplan' dat de krachtlijnen en contouren voor de toekomstige ontwikkeling van dit gebied aangeeft en betekent een doorbraak in de ruimtelijke patstelling waarin de discussie over de verschillende claims voor het gebied terecht was gekomen. Het hefboomproject zet in op de realisatie van een aaneengesloten groenstructuur complementair aan de zones waar stedelijke ontwikkelingen plaatsvinden en zal ook een ruimtelijk-functionele relatie tussen de vallei en de Kempische Heuvelrug moeten realiseren.

*Figuur. Ontwerpend onderzoek Kleine Nete door Herentals*



Het hefboomproject wil enerzijds de continuïteit van de vallei van de Kleine Nete tussen stedelijk gebied en buitengebied versterken en anderzijds dient de nodige aandacht geschonken te worden aan de relatie tussen de vallei en het omliggende (stedelijke) landschap. Via ontwerpend onderzoek (2016) werd gezocht op welke wijze de verschillende ruimtelijke opgaves met mekaar gecombineerd kunnen worden. De laatste zin van het ontwerpend onderzoek luidt: Het ontwerpend onderzoek toont aan dat een kwalitatieve ontwikkeling afhangt van een integrale en proactieve aanpak. Dit lijkt ook logisch voor een project binnen het kleinstedelijk gebied waar zoveel verschillende claims samen komen. Dat is exact wat dit hefboomproject binnen het strategisch project Kleine Nete beoogt. De resultaten van dat ontwerpend onderzoek zullen meegenomen worden in het afbakeningsproces voor het kleinstedelijk gebied Herentals dat momenteel lopende is. Naast de site Olympiadelaan werden er nog verschillende zones aangeduid om invulling te geven aan de provinciale taakstelling naar bijkomende woningen en bedrijvigheid.

Het hefboomproject omvat de historische kern van de stad Herentals en omliggende open ruimte gebieden die gevormd worden door de vallei van de Kleine Nete en de Kempense Heuvelrug tussen Lichtaart en Herentals. In het noorden vormt de Aa-vallei de grens, in het zuiden vormt het Albertkanaal de grens van het hefboomproject 'groenblauwe dooradering van de stad Herentals'. Het onderzoeksgebied binnen de stad bestaat uit volgende zones:

- Olympiadelaan (16 ha): tussen de Olympiadelaan, de spoorweg en de Ringlaan; een gebied met volkstuinen naar het zuiden, valleibossen en de Nete centraal en 2 voetbalvelden en een AVEVE winkel in het noorden
- Ziekenhuissite (4 ha): langsheen de Nederrij; de locatie van het huidige ziekenhuiscomplex met een rand van woningen in het zuiden en historische relictten van vorige ziekenhuisfasen en de stadspoort in het noorden
- Open ruimte (rest van de 60 ha): bestaande uit verschillende domeinen, functies en landschappelijke inrichtingen

De toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht van de vallei van de Kleine Nete en de Kempense Heuvelrug hangt samen met zijn natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarde. De vallei van de Kleine Nete en de heuvelrug rijken tot in de stadskern, deze sterke verwevenheid creëert ruimtelijke troeven voor het toeristisch succes. De troeven op dit vlak, vormen vaak ook de kwetsbare punten, en vragen om een bovenlokale gebiedsgerichte afstemming van recreatieve activiteiten op de draagkracht van de open ruimte.

### **Beleidscontext van het hefboomproject**

#### Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

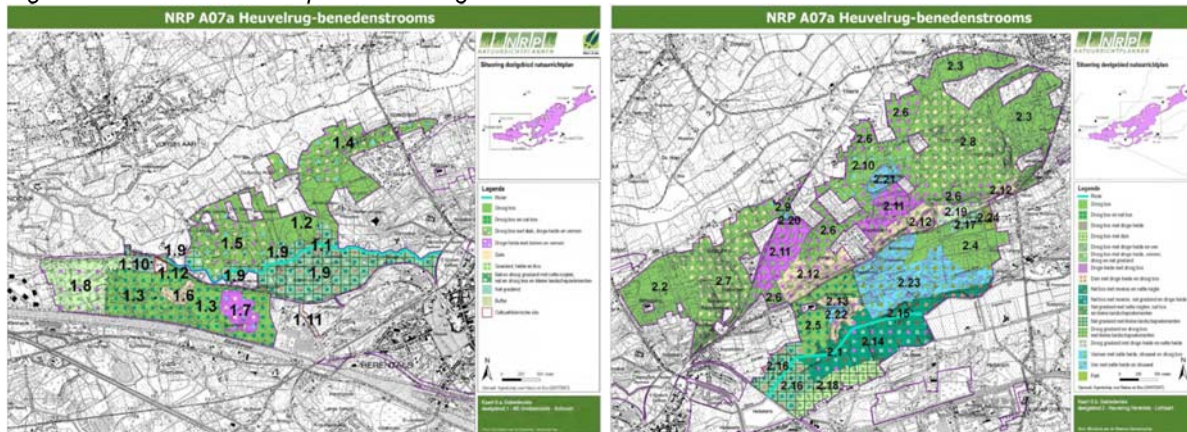
Herentals is in het RSV geselecteerd als kleinstedelijk gebied. De provincies zijn bevoegd voor de concrete afbakening van de stedelijke gebieden. Via provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen wordt deze visie concreet gemaakt waarbij zowel de grens tussen stedelijk gebied en buitengebied wordt bepaald, en waarbij alsook dient de taakstelling naar bijkomende woningen en bijkomende regionale bedrijventerreinen voorzien wordt.

Het plangebied wordt in de ruimtelijke visie Neteland aangeduid als een gebied voor behoud en herstel van uitgesproken natuurwaarden in valleien met ruimte voor natuurlijke waterberging (gebied 6.3 Samenvloeiing van de Aa en de Kleine Nete). Het gebied maakt deel uit van actiegebied 17 en 18 (Vallei van de Kleine Nete en Aa tussen Grobbendonk/Herentals/Kasterlee) uit het operationeel uitvoeringsprogramma voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) in de regio Neteland dat de Vlaamse Regering op 21 december 2007 goedgekeurde. De delen van de vallei van de Kleine Nete die buiten de voorgestelde grenslijn van het kleinstedelijk gebied Herentals liggen, worden opgenomen in het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Vallei van de Kleine Nete en Aa.

#### Natuurrichtplan "Heuvelrug-Benedenstrooms"

De omringende grote natuurgehelen van de stad Herentals alsook het grootste deel van de Kempense Heuvelrug tussen Herentals en Lichtaart maken deel uit van het natuurrichtplan. Aanleiding van de opmaak van het natuurrichtplan was de Europese bescherming van delen van het gebied als habitatrictlijngebied. Deze maken deel uit van de speciale beschermingszone "Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heide" (BE2100026). Het natuurrichtplan is opgemaakt voor deze SBZ-gebieden, de VEN-gebieden en alle groene gewestplanbestemmingen (d.i. groengebied, parkgebied, buffergebied en bosgebied) en omvat het deel van de vallei van de Kleine Nete tussen Grobbendonk en Kasterlee en de aanpalende natuurgebieden gelegen op de Kempense Heuvelrug. Op 14 juli 2008 keurde de bevoegde minister het natuurrichtplan definitief goed. In het natuurrichtplan werden natuurdoelen vooropgesteld waarbij binnen de afbakening van de speciale beschermingszone zoveel mogelijk werd rekening gehouden met behoud en herstel van de aangemelde habitats en soorten. Hierdoor geeft het natuurrichtplan, binnen haar begrenzing, invulling aan de Europese verplichting.

Figuur. Uitsnede Natuurrichtplan Heuvelrug-Benedenstrooms



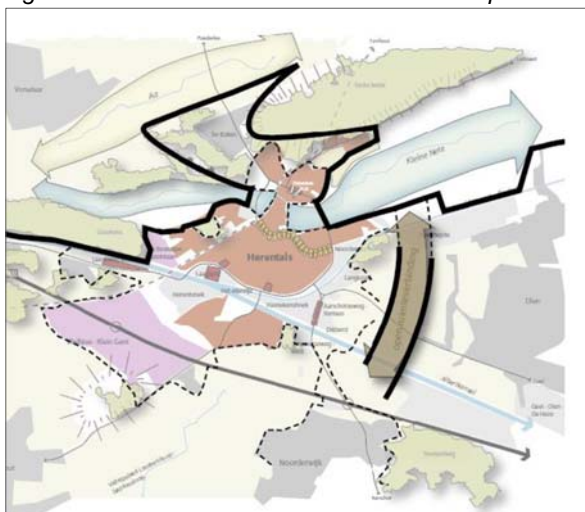
### Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan Antwerpen

Het provinciaal ruimtelijk structuurplan is vastgesteld op 25 januari 2001 en werd in 2011 herzien. Het RSPA doet uitspraken over de afbakening van kleinstedelijke gebieden, bijkomende woongebieden, bijkomende regionale bedrijventerreinen, natuur, landbouw en kleinhandel, toerisme en recreatie, sport, verkeer en vervoer.

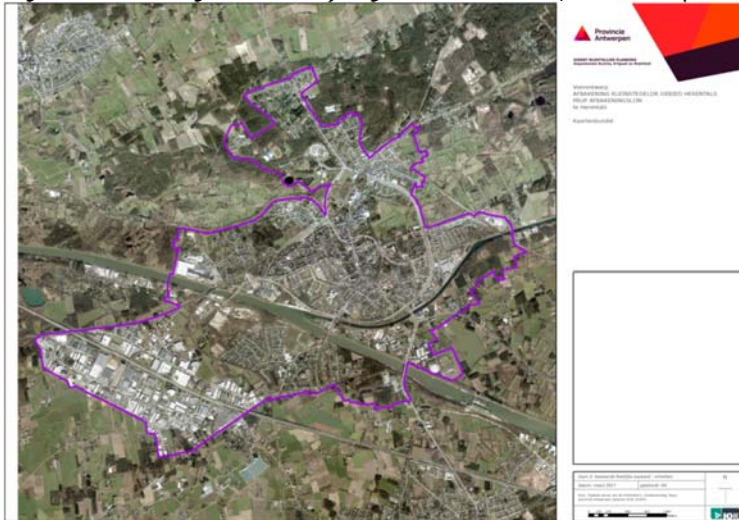
- **Karakteristiek Netegebied.** Het plangebied maakt deel uit van het Netegebied. Het Netebekken is de onderliggende drager van de gewenste ruimtelijke structuur. Voor de provincie is het Netebekken drager van de landschappelijke structuur en karakteristiek voor de provincie Antwerpen. De Kempense Heuvelrug vormt binnen de perimeter van het hefboomproject een markante terreinovergang en is een structurerend reliëfelement in sterke relatie met de vallei van de Kleine Nete.
- **Kleinstedelijk gebied Herentals.** Het kleinstedelijk gebied Herentals maakt deel uit van de Kempische As (Herentals, Geel, Mol, Olen) als één van de verdichtingspunten daarin. Herentals heeft een sterk profiel als knooppunt van stedelijke functies, versterkt in de historische kern. De rol van Herentals binnen het RSPA wordt sterk bepaald door de nabijheid van grote natuurlijke gehelen: de valleien van de Kleine Nete en Aa en de Kempense Heuvelrug daartussen. Herentals mag niet verder groeien ten koste daarvan. Het heeft daardoor een rol in een duurzame ontwikkeling van recreatie en toerisme op basis van dit waardevolle landschap dat reikt tot in de historische kern van de stad.
- **Versterken van cultuurlandschappen.** De provincie Antwerpen focust inzake open ruimte beleid ook op het versterken van cultuurlandschappen van bovenlokaal belang.
- **Toerisme Antwerpse Kempen.** Het projectgebied is onderdeel van en werkt versterkend voor het toeristisch recreatief netwerk Antwerpse Kempen.

Deze voorstudie voor de afbakening van het kleinstedelijk gebied Herentals werd in juni 2013 afgerond. De plenaire vergadering over het voorontwerp PRUP voor de afbakening van het kleinstedelijk gebied Herentals vond plaats in juli 2017.

Figuur. Grensstellende elementen vanuit de open ruimte voor de afbakening van het kleinstedelijk gebied



Figuur. Afbakening kleinstedelijke gebied Herentals (voorontwerp PRUP juli 2017)



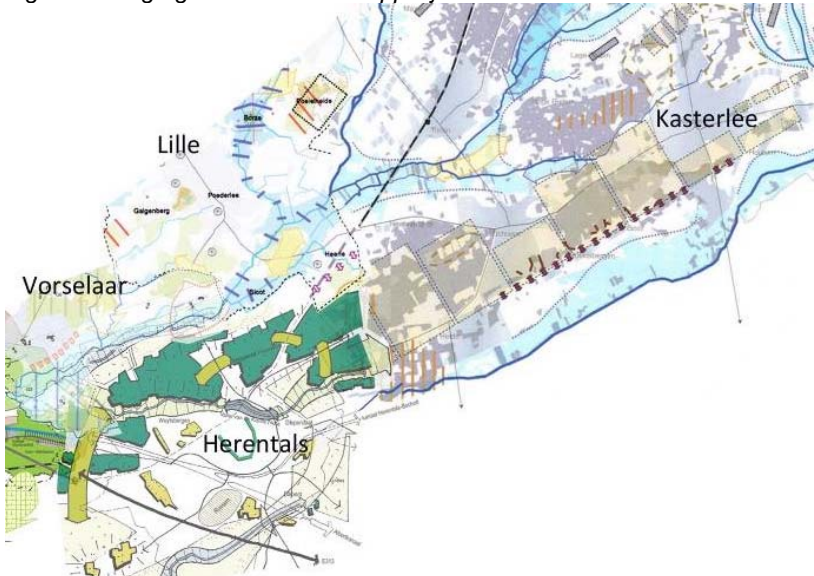
#### Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Herentals en Kasterlee

In het GRS wordt voorgesteld dat de stad Herentals zich profileert als een herkenbaar en dynamisch kleinstedelijk gebied met een uitstraling naar de omgeving en een rustig en aantrekkelijk buitengebied. Drie locaties worden aangeduid die een strategische rol kunnen vervullen in de toekomstige ontwikkeling van het kleinstedelijk gebied, waaronder de stationsomgeving (nabij de site Olympiadeaan gelegen). Deze gebieden zijn geschikt voor een gemengde stedelijke ontwikkeling en kunnen een nieuwe impuls betekenen voor de gemeente (zowel voor wonen, werken als recreëren).

De afwisseling van de vallei van de Kleine Nete en de Aa met de beboste Kempense Heuvelrug is kenmerkend en structurerend voor het projectgebied. De gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen richten zich in hun gewenste ruimtelijke structuur op het verbinden en het versterken van de natuurlijke hoofdstructuren en het verweven van recreatie en toerisme met natuur, landschap en landbouw door de ontwikkeling van recreatief medegebruik. De toeristisch-recreatieve infrastructuur is hoofdzakelijk geënt op de beboste duingronden en de vallei van de Kleine Nete. Toerisme en recreatie worden bovenlokaal uitgebouwd in overeenstemming met de draagkracht en eigenheid van het gebied.

De valleien van Kleine Nete en Aa en de Kempense Heuvelrug worden in de gemeentelijke structuurplannen van Herentals en Kasterlee erkend als bijzonder structuurbepalende entiteiten met een grote samenhang. De landschappelijke structuur is de functionele drager en beelddrager van het landschap. De historische, diversiteit en identiteit worden er onderschreven en komen in de structuur tot uitdrukking. De gewenste landschappelijke structuur legt randvoorwaarden op aan alle activiteiten die er plaats vinden. Ruimtelijke ontwikkelingen moeten afgestemd worden op de landschappelijke kwaliteiten en mogen de morfologische samenhang van heuvelrug en valleien niet schaden.

Figuur. Collage gewenste landschappelijke structuur GRS Herentals en GRS Kasterlee



#### Opstart intergemeentelijk onroerenderfgoeddienst Land van Nete en Aa

Het onroerenderfgoeddecreet voorziet de mogelijkheid tot het opstarten van intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten (IOED). Gemeenten kunnen zich verzamelen om een integraal en geïntegreerd onroerend erfgoed beleidsplan in te dienen met een gezamenlijke visie en plan van aanpak. De IOED moet op basis van een omgevingsanalyse aantonen dat het werkingsgebied van de IOED over een gemeenschappelijk erfgoedpakket beschikt. De IOED ondersteunt een vrijwilligerswerking, creëert lokaal draagvlak en beschikt over voldoende expertise en bouwt een consultatienetwerk uit. In 2017 werd de IOED Land van Nete en Aa erkend (Grobbendonk, Herentals, Herenthout, Lille, Olen en Vorselaar). Deze zal van start gaan in 2018 met Herentals (Begijnhof) als hoofdzetel. Het project heeft een sterke focus op erfgoed en gaat uit van een geïntegreerde benadering van landschappelijk en archeologisch erfgoed. Het project zet sterk in op het verbinden van erfgoed met actuele vraagstukken naar inrichting en planning.

#### Landschapsvisie en toeristisch ontwikkelingsplan: Kempense Heuvelrug tussen Kasterlee en Lichtaart

Dit hefboomproject groeit ook verder uit de dynamiek ontstaan uit de opmaak van een landschapsvisie en toeristisch ontwikkelingsplan opgemaakt voor de Kempense Heuvelrug tussen Kasterlee en Lichtaart. Dit traject liet het Regionaal landschap Kleine en Grote Nete en haar partners toe om op basis van een doorgedreven landschapsbiografie voor een klein gebied deze methodiek met succes uit te werken. Dit project kwam op participatieve wijze tot stand met lokale themagroepen en een stuurgroep bestaande uit Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, Gemeente Kasterlee, toerisme Provincie Antwerpen en de Provinciale Groendomeinen Kempen. Het Agentschap Onroerend Erfgoed nam actief deel aan de opbouw van de landschapsbiografie. Dit hefboomproject laat toe om verder uitvoering te geven aan het plan en nu op landschapsschaal voor een groot deel van de Kempense Heuvelrug geflankeerd door de valleien van Kleine Nete en Aa deze methodiek toe te passen. De bestaande dynamiek en het opgezette partnerschap van het aanvraagdossier SORP 'De Kempense Heuvelrug tussen Kleine Nete en Aa' wordt hiervoor geheractiveerd.

#### Signaalgebied SG R2 NET 015

Een deel van het hefboomproject is gelegen in een formeel vastgesteld signaalgebied. Het signaalgebied Olympiadelaan werd goedgekeurd door de Bekkenbestuur Nete op 23/3/2011. Vervolgens nam de Vlaamse Regering op 14 januari 2014 een startbeslissing met een goedgekeurd vervolgttraject over dit signaalgebied.

#### *Conclusies signaalgebied (uit startbeslissing BVR 14/1/2014)*

*Een nieuwe functionele invulling van het gebied wordt gerealiseerd via een provinciaal RUP voor het hele signaalgebied in het kader van het lopende afbakeningsproces van het kleinstedelijk gebied Herentals. Een planinitiatief voor het hele signaalgebied laat toe de begrenzing van de te vrijwaren zone langs de Kleine Nete (natuurgebied, in functie van structuurherstel en waterberging) vast te leggen en de verschillende ruimteaanpakken (structuurherstel-waterberging, erfgoedwaarden, en stedelijke functies zoals parkeren, wonen, volkstuinen, recreatie) op elkaar af te stemmen.*

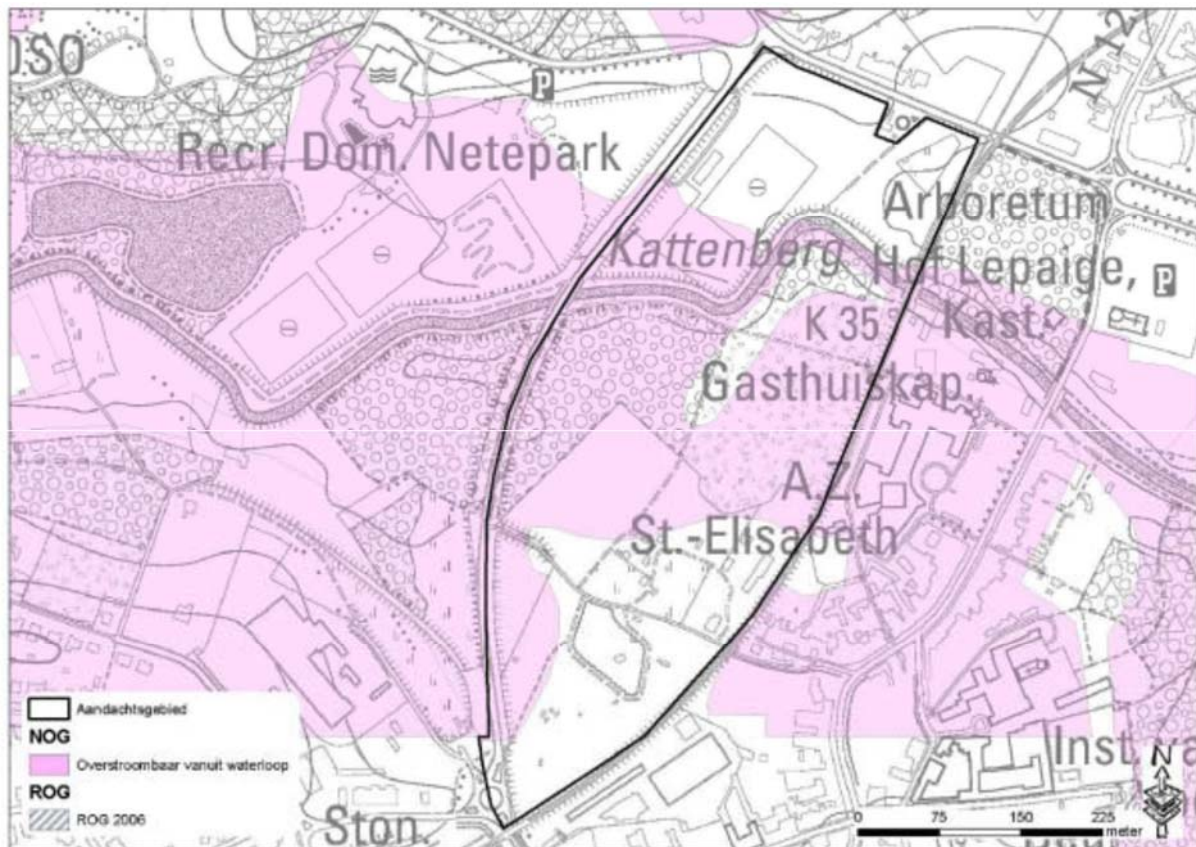
*In afwachting van de inwerkingtreding van dit RUP moet elke ontwikkeling van het gehele gebied in overeenstemming zijn met het algemene beoordelingskader van de omzendbrief.*

*Beslissing Vlaamse Regering d.d. 24/01/2014*

*De Vlaamse Regering beslist de provincie te mandateren om een RUP op te starten of een ander bewarend initiatief te nemen en de conclusie van de ontwerp-startbeslissing hierin te integreren. In afwachting van een RUP worden de conclusies van de ontwerp-startbeslissing doorvertaald via een adequaat vergunningenbeleid (vb verkavelingsvergunning met aangepaste stedenbouwkundige voorschriften) of via een ander instrument*

Binnen de beslissing van de Vlaamse Regering wordt expliciet vermeld om de conclusies ruimtelijk te vertalen in een PRUP. Hierbij dient er natuurgebied gepland te worden langs de Kleine Nete in functie van structuurherstel en waterberging. Deze conclusies werden doorvertaald in het Kaderplan dat via ontwerp onderzoek werd opgemaakt in 2016. Verdere verfijningen van dit Kaderplan zullen ook steeds dienen afgetoetst te worden aan deze BVR.

De ruimtelijke vertaling in het PRUP en verdere terreinrepen BVR zullen in belangrijke mate deze groenblauwe dooradering ook effectief realiseren en vormen onmiskenbaar de drager voor de verdere stedelijke ontwikkeling.



### Strategisch karakter van het hefboomproject

Zowel de schaal en ligging van het projectgebied als de verschillende beleidsplannen en dynamieken die spelen in het gebied vragen om een bovenlokale aanpak. Het grote en aaneengesloten open ruimte complex van de Netevallei en Kempense Heuvelrug strekt zich uit over een groot deel van het grondgebied. De aanwezige bos- en natuurgebieden op de heuvelrug maken deel uit van de natuurlijke structuur op Vlaams niveau. De eigenheid van het gebied wordt onderschreven door de veelheid aan beschermde landschappen, ankerplaatsen en relictzones. Door dit unieke kader heeft de heuvelrug een grote toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht. De uitgestrekte bossen, natuurcomplexen en valleien vervullen vandaag al tal van ecosystemendiensten. De uitwerking van de strategie voor het projectgebied en de acties die hieruit voortvloeien wil bouwen aan een veerkrachtig en samenhangende open ruimte.

De aanpak gaat uit van een duurzame, gebiedsgerichte ontwikkeling op basis van een sterke identiteit. Hiertoe wordt een netwerk van bovenlokale, alsook lokale betrokkenen opgebouwd. Door in te zetten op lokale samenwerking wil het project ook individuele initiatieven inspireren en het aanwezige menselijke kapitaal activeren om samen aan de slag te gaan voor een levenskrachtig buitengebied. Het project wil op een vernieuwende, wetenschappelijk en gedragen manier het landschap kennen, uitdragen en versterken. Het ontwerpend onderzoek naar stedelijke ontwikkeling op het gebied rond de Olympiadelaan in Herentals is het eerste gedragen project waar in de toekomst verder op kan ingezoomd worden. De site wordt gekenmerkt door een hoge complexiteit met diverse uitdagingen en ruimteclaims waar nagenoeg alle thema's uit de intentieverklaring een rol spelen.

Het ontwerpend onderzoek dat een evenwicht vond tussen enerzijds de taakstelling naar bijkomende woningen en voorzieningen, en anderzijds de valorisatie van de Netevallei binnen het stedelijk gebied, toont nu al aan dat een kwalitatieve ontwikkeling ook afhangt van een integrale en proactieve aanpak. Dit is een logische keuze voor een project binnen het kleinstedelijk gebied waar veel verschillende claims samen komen.

Dit ambitieuze project gaat op deze manier behalve over stedelijke ontwikkeling ook over het realiseren van ecologische verbindingen, het creëren en garanderen van waterberging, herwaarderen van waterlopen, mobiliteit, het inrichten van kwalitatieve groen- en recreatieruimtes. Op welke manier kan de vallei van de Kleine Nete binnen het stedelijk gebied een meerwaarde betekenen voor de stad en vice versa. Het ontwerpend onderzoek heeft geleid tot 5 uitgangspunten voor de verdere ontwikkeling van het gebied.

- De Netevallei staat centraal en krijgt terug ruimte
- De noordelijke poort tot het landschap
- Goed verbonden stukje Herentals

- Strategische plek voor stedelijke ontwikkeling
- Integrale opgave

De verdere uitwerking van deze uitgangspunten heeft geleid tot een landschappelijk raamwerk waarbij verschillende zones worden aangeduid die al niet verder ontwikkeld kunnen worden. Het is een robuust groen-blauw netwerk dat ecologische en recreatieve verbindingen waarborgt en tegelijkertijd de nieuwe stadsgrenzen definieert en vastlegt voor de toekomst. Binnen het raamwerk kunnen op flexibele wijze ontwikkelingen plaatsvinden. Het bewaakt de ruimtelijke kwaliteit op lange termijn.

Hier ligt een kans om een showcase project te ontwikkelen. Op deze plek moeten antwoorden geformuleerd worden op vragen die ook elders in de vallei een rol spelen. In het reeds gevoerde onderzoek werd steeds de link gelegd met het groter geheel wat betreft de vallei. Welke functie heeft de vallei op grotere schaal en op welke wijze kan de Kleine Nete binnen het stedelijk gebied hier een rol in spelen. Daarnaast is het essentieel dat de stedelijke ontwikkeling wordt voorzien op maat van de stad. Mobiliteit en infrastructuur is hierbij een sturend element. Zowel interne ontsluiting als ontsluiting naar het hoger netwerk dient hierbij de nodige aandacht te krijgen.

Op die manier kan het project als hefboom dienen om mogelijks andere project aan de Kleine Nete, zowel binnen als buiten het stedelijk gebied, te activeren (vb bottlenecks wat betreft natuur oplossen). Hoe kan men de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit van de oevers van de Kleine Nete garanderen en zo mogelijk verbeteren en tegelijkertijd verdichten en tegemoetkomen aan de taakstelling voor stedelijke ontwikkelingen/nieuwe woningen?

### Beoogd resultaat van het hefboomproject

Door uitgebreid en op een interdisciplinaire wijze het landschap in kaart te brengen ontstond en bestaat een duurzaam kader voor toekomstige ontwikkelingen en ontwerpogaven. Ruimtelijke ingrepen en initiatieven kunnen daardoor sterker afgestemd worden op de draagkracht van het buitengebied en versterkend werken voor de ontwikkelingsperspectieven voor de structuurbepalende functies en activiteiten van het buitengebied. Deze integrale visie geeft ook inzicht in de landschappelijke en natuurlijke kwaliteit van het kleinstedelijk gebied Herentals. Het project draagt bij tot een kwaliteitsvolle uitbouw van het kleinstedelijk gebied als volwaardige leefomgeving, waar toerisme en recreatie een prominente rol in vervullen. De relatie tussen het stadscentrum van Herentals, de randstedelijke groengebieden en de omringde natuurcomplexen wordt versterkt. Het kennen van de landschapsidentiteit biedt groot potentieel tot het ontwikkelen van kwaliteitsvolle stedelijke natuurelementen en randstedelijke groengebieden en het versterken van het recreatief medegebruik ervan. De potenties voor kleinschalige landbouw in de stad kunnen hierbij versterkt worden. Landbouw in de stad levert een positieve bijdrage tot stedelijke ecologie en laat recreatief medegebruik toe.

Hierop inspeland wil het project onderzoeken of de ontwikkeling van een geopark deze tendens kan vertalen (deelgebied Heuvelrug). Het kennen en ontsluiten van de uniciteit van de hele Kempense Heuvelrug in relatie tot de Kleine Nete en Aa kan als kapstok dienen om ook initiatieven in de directe omgeving rond landschap en erfgoed te bundelen en samen als basis te nemen voor de uitbouw van een geopark.

Het ontwerpend onderzoek naar de vallei van de Kleine Nete binnen Herentals geeft voldoende duidelijkheid over de toekomstmogelijkheden van het gebied. Door middel van verschillende scenario's werden verschillende pistes tov elkaar afgewogen. Deze pistes kaderden binnen een aantal ruimtelijke principes, specifiek voor de site Olympiadelaan en omgeving. Momenteel loopt een verdere verfijning van deze ontwerp oefening die ient te resulteren in een masterplan met daaraan gekoppeld actieplan. Op die manier zal er immers voldoende aandacht besteed worden aan de realisatie van de visie. Gelet op de verschillende ruimteclaims in het gebied en de complexiteit van het project, zal dit proces in nauw overleg gebeuren met de betrokken partners.

Bij de uitwerking van het actieplan dient er gezocht te worden op welke wijze de visie gerealiseerd kan worden. Een belangrijk aspect hierin is het eigendomsstatuut. Het plangebied is deels in privaatieve handen. Er dient onderzocht te worden of de gronden verworven dienen te worden om de visie te kunnen realiseren, zoja op welke wijze deze grondverwerving kan gebeuren en op welke wijze dit op financieel vlak kan georganiseerd worden. Daarnaast is het essentieel dat er een duidelijk zicht is naar de fasering van de realisatie. Realisatie van mobiliteitgenererende functies dienen onderzocht te worden onder welke voorwaarden deze ontwikkeld kunnen worden. Onder andere de kruising tussen Olympiadelaan en de spoorweg aan het station zal hierbij een bepalende factor zijn.

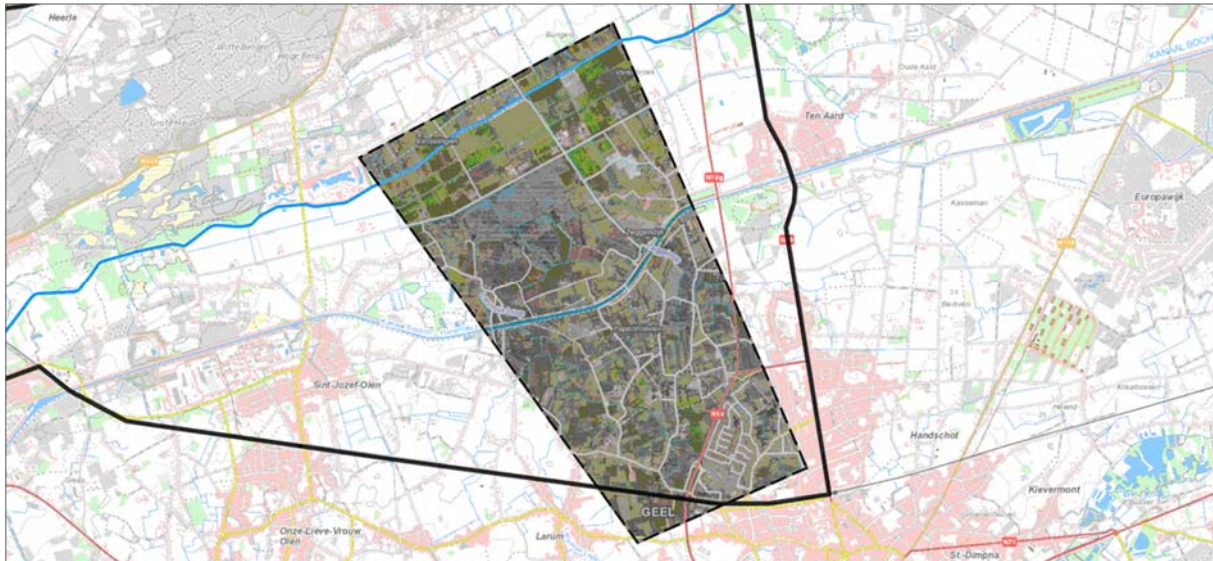
Aangezien er verschillende partners betrokken zijn in het onderzoek is het eveneens voornaam dat het draagvlak behouden blijft. Het blijft essentieel dat het kaderplan de basis blijft voor de verdere uitwerking/verfijning zodat via de samenwerking tussen de verschillende actoren, waarbij naar win-win situaties gezocht worden, het project kan slagen.

| Output | Timing |
|--------|--------|
|--------|--------|

|   |                     |
|---|---------------------|
| Heropstart partnerschap Heuvelrug en Netevallei   | Begin 2018          |
| Opmaak landschapsvisie en toeristisch ontsluitingsplan Heuvelrug                        | Eind 2018           |
| Coördinatie uitvoering landschapsvisie en ontsluitingsplan                              | 2018 - 2019         |
| Haalbaarheidsstudie Geopark Kempense Heuvelrug  | Eind 2019           |
|   |                     |
| Goedkeuring planMER Afbakening Herentals, inclusief Olympiadelaan                       | Zomer 2017          |
| Inhoudelijke workshops verfijning visie binnen bestaand Kaderplan uit ontwerp onderzoek | Zomer/Najaar 2017   |
| Opmaak masterplan Olympiadelaan vertrekkend van Kaderplan                               | Einde 2017          |
| Onderzoek grondverwerving Olympiadelaan   | Einde 2017          |
| Opmaak actieplan Olympiadelaan  | Voorjaar 2018       |
| Coördinatie actieplan Olympiadelaan   | Voorjaar 2018 - ... |
| Start RUP procedure   | Zomer 2018          |
|   |                     |



## HEFBOOMPROJECT 6. Zeggeloop (en andere zijlopen van de Kleine Nete tussen Geel en Herentals)



### Trekker(s)

Stad Geel (i.s.m. Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete)

### Situering en doel hefboomproject

De Zeggeloop is één van de vele zijlopen van de Kleine Nete die als groenblauwe aders doorheen het landschap lopen. Doel van het hefboomproject is de Zeggeloop ontwikkelen als groenblauwe openruimtestructuur die vanuit het stadscentrum van Geel een verbinding maakt met de Kleine Nete. Deze structuur biedt ademruimte in de stads kern, brengt de vallei terug naar de stad en kan tegelijkertijd dienen als recreatieve verbinding en een bijdrage leveren aan lokale waterberging.

Het hefboomproject moet een evenwicht realiseren tussen de verdichting en de ontwikkeling van het stadsweefsel van Geel en het behoud en de integratie van voldoende groene ruimte die vanuit het open buitengebied tot diep in het stedelijk weefsel dringt. Het project zet in op het behoud van het groene karakter van de stad en het bestaand natuurlijk karakter van de nog niet ontwikkelde ruimten aan de stadsrand. Daar is nog ruimte voor een grote biodiversiteit, voor waterinfiltratie en buffering, stadstuintjes, educatieve projecten, landschapskunst enz. Dichter bij het centrum kunnen de groene ruimten de vorm aannemen van publieke parken met een intensiever gebruik. Trage wegen maken vaak deel uit van de groene dooradering en zorgen voor een veilig alternatief voor de drukke steenwegen. Ook waterlopen zijn vaak aanwezig in deze groene aders en kunnen op verschillende plaatsen ook natuurvriendelijker worden ingericht.

Naast de Zeggeloop zal vanuit het hefboomproject ook onderzocht worden hoe ook andere zijlopen van de Kleine Nete ) ingezet kunnen worden voor het versterken van de groenblauwe dooradering van de ruimte. Met name de Larumse Loop biedt een aantal concrete kansen: het binnengebied ten noorden van de pastorietaan in Larum, tussen de spoorweg en de straten Larumsebrugweg en Rauwelkoven, wordt gekenmerkt door grote open landbouwpercelen met houtkanten. De Larumse loop loopt door het gebied. Aan de noordzijde van dit gebied is er geen bebouwing aanwezig waardoor de openheid van het omliggend landbouwgebied tot in het dorpscentrum dringt als een groene vinger. Meer naar het noorden toe zou de Larumse Loop een ecologische verbinding kunnen vormen tussen enerzijds de natuurreservaten Neerhelst/De Botten en Mosselgoren / De Zegge en anderzijds Kleine Nete. Ten zuiden kunnen dan weer een aantal verbeteringen gebeuren doordat het binnengebied rond de molen van Larum niet goed bereikbaar en niet doorwaadbaar is. Er zou kunnen onderzocht worden of het mogelijk is om via trage verbindingen een netwerk in dit binnengebied aan te leggen. Gelijktijdig wordt bekeken of hier ook meer publieke ruimten kunnen worden aangelegd, eventueel in combinatie met het verleggen van de waterloop en (zeer) beperkte bouwmogelijkheden.



Figuur. Molen van Larum

## Beleidscontext van het hefboomproject

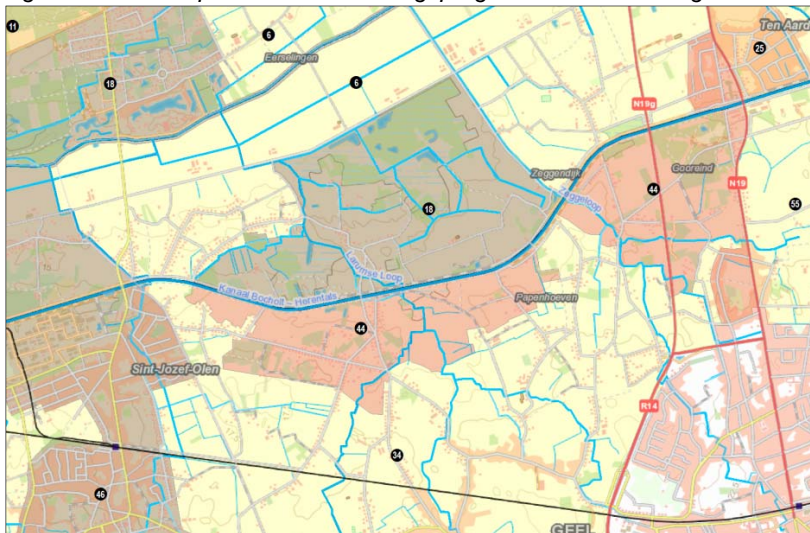
### Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

Geel is in het RSV geselecteerd als kleinstedelijk gebied. De provincies zijn bevoegd voor de concrete afbakening van de stedelijke gebieden. Via provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen wordt deze visie concreet gemaakt waarbij zowel de grens tussen stedelijk gebied en buitengebied wordt bepaald, en waarbij alsook dient de taakstelling naar bijkomende woningen en bijkomende regionale bedrijventerreinen voorzien wordt. Het PRUP voor de afbakening van Geel werd in 2012 vastgesteld. De bovenloop van de Zeggeloop ligt binnen de grenslijn van het kleinstedelijk gebied en ligt in woonuitbreidingsgebied.

De delen van het gebied buiten het kleinstedelijk gebied worden in de ruimtelijke visie Neteland aangeduid als ruimtelijk-functioneel samenhangend landbouwgebied met grondgebonden landbouw als drager van de open ruimte. Deze agrarische gebieden werden herbevestigd. Voor de gebieden aansluitend bij het kanaal is het ruimtelijk concept 'behoud en versterken van ecologische en landschappelijke waarden verweven met landbouw' opgenomen. In het operationeel uitvoeringsprogramma zijn daarvoor volgende acties opgenomen:

- Actie 18. De Zegge: opmaak gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor het versterken van de natuurwaarden rond natuurreservaten De Zegge en Mosselgoren en differentiatie van het gebied ten zuiden van de Zegge als ruimtelijk verweven agrarisch gebied, natuurverwevingsgebied, natuur-, groen- of bosgebied.
- Actie 44. Gebied Houterveld-Neerelst-Gooreind: opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor het bevestigen van het agrarisch gebied Larum (2.5), met het versterken van de natuurwaarden Neerelst-De Botten (3.6) en de differentiatie van het gebied Houterveld-Gooreind als ruimtelijk verweven agrarisch gebied, natuurverwevingsgebied, natuur-, groen- of bosgebied met mogelijkheid voor bosuitbreiding (5.4) (richtcijfer 15 ha)).

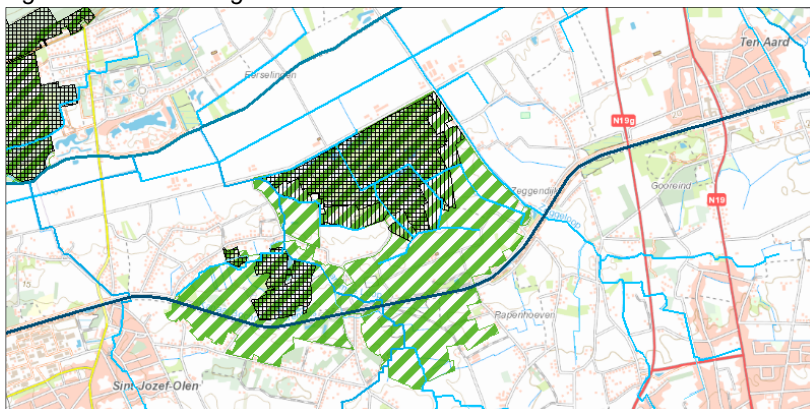
Figuur. Uitsnede operationeel uitvoeringsprogramma AGNAS Regio Neteland (2007)



### Natura 2000 Instandhoudingsdoelstellingen habitatrichtlijngebied en Vlaams Ecologisch Netwerk

De Larumse Loop ligt grotendeels binnen deelgebied 2 van het habitatrichtlijngebied 'Valleigebied van de Kleine Nete met brongebied, moerassen en heiden' waarvoor gebiedsspecifieke instandhoudingsdoelstellingen werden vastgesteld. De Zeggeloop vormt de oostelijke grens van het habitatrichtlijngebied ronde De Zegge.

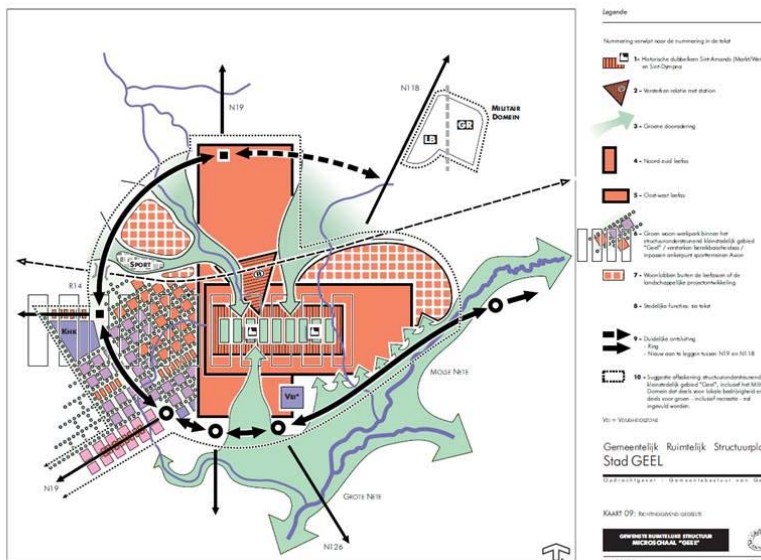
Figuur. Vlaams Ecologisch Netwerk en Natura 2000



### Ruimtelijk structuurplan Geel

Vanuit het buitengebied worden er drie groenassen ontwikkeld die het groen van buiten uit tot diep in het centrum moeten brengen. Vanuit het noord-westen: enerzijds langsheen de bestaande sportvelden, via groene dooradering in de bestaande lintbebouwing, langsheen de open ruimte (woonuitbreidingsgebied) naar de dubbelkern toe. Anderzijds volgt deze as ook de Zeggeloop. Het gevolg van de ontwikkeling van deze as is dat de aanwezige woonuitbreidingsgebieden worden bevroren tot de volgende planperiode, en dat bij ontwikkeling van woongebieden een gerichte groenvoorziening wordt opgelegd.

Kaart: gewenste ruimtelijke structuur Geel



### Ontwerp beleidsplan ruimte Geel (in opmaak)

Stad Geel heeft medio 2017 een ontwerp Beleidsplan Ruimte klaar waarin volgende elementen aangegeven zijn m.b.t. de groenblauwe dooradering van het stadsweefsel rond de Zeggeloop:

- **Groene dooradering van de Stad** (uit het deel 'Toekomstvisie voor het gehele stedelijk gebied'): Er moet een evenwicht worden gerealiseerd tussen de verdichting en de ontwikkeling van het stadsweefsel en het behoud en de integratie van voldoende groene ruimte die vanuit het open buitengebied tot diep in het stedelijk weefsel dringt. Het groene karakter van de stad moet maximaal behouden blijven en groene dooraderingen moeten worden gerealiseerd vanuit het omliggend open landschap tot in het stadshart. Het bestaand natuurlijk karakter van de nog niet ontwikkelde ruimten aan de stadsrand (grenzend aan de ring of agrarisch gebied) met aanwezigheid van landschappelijke elementen zoals paden, grachten, waterlopen, houtkanten, bomen moet behouden blijven. Hier is nog ruimte voor een grote biodiversiteit, voor waterinfiltratie- en buffering, stadstuinjes, educatieve projecten, landschapskunst enz. Meer naar het centrum toe kunnen de groene ruimten meer het karakter van publieke parken krijgen en zal de groene ruimte meer intensief worden gebruikt. Trage wegen maken vaak deel uit van de groene dooradering en zorgen voor een veilig alternatief voor de drukke steenwegen. Ook waterlopen zijn vaak in deze groene aders aanwezig en kunnen op verschillende plaatsen ook natuurvriendelijker worden ingericht.
- **Landschapspark groene long Holven** (Uit het gedeelte voor het noordelijke stadsdeel van Geel): De twee grote groene binnengebieden centraal tussen de westelijke ring en de Dr. Van de Perrestraat, zijn van groot belang voor de groene noord-zuidgerichte dooradering vanuit de ring naar het stadshart. Beide gebieden moeten zich ontwikkelen als een samenhangend natuurlijk landschapspark, waarbij bestaande waardevolle landschapselementen en wandelpaden zoveel mogelijk behouden blijven. De Goorloop en de Zeggeloop zijn hierbij belangrijke structurerende elementen. Het is van belang dat de beide grote binnengebieden in de toekomst nog beter toegankelijk worden vanuit de omliggende woonwijken en dat ze ook een grotere meerwaarde gaan vormen voor de omwonenden door het ontwikkelen van publieke groene ruimten en van beperkte recreatieve en sportieve functies in de gebieden. Om achterkanten van verkavelingen kwalitatief af te werken en om de parkruimte ook op te laden kan aan de randen van de binnengebieden in de toekomst mogelijk nog gebouwd worden. Een meer stedelijke ontwikkeling is hier mogelijk door middel van compacte bebouwing aan de parkranden en/of door hogere volumes met een beperkte footprint, die moeten worden geïntegreerd in het park en van waaruit ook een bijdrage (compensatie) moet worden geleverd tot de ontwikkeling van het park. Verder zal het netwerk voor langzaam verkeer nog verfijnd worden en zal de begraafplaats Holven - inclusief de uitbreiding hiervan - geïntegreerd worden in het landschapspark.

### Strategisch karakter van het hefboomproject

De visie omtrent de groenblauwe dooradering van het stedelijk gebied Geel zoals momenteel uitgewerkt wordt in het gemeentelijk ruimtelijk beleidsplan Geel is een voorbeeldcase voor de realisatie van de beleidslijnen uit het Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen omtrent het realiseren van een fijnmazige groenblauwe dooradering van de ruimte. Het project is van strategisch belang voor het realiseren van een ruimtelijk kwalitatieve stedelijke ontwikkeling in Geel.

Het hefboomproject vormt niet enkel de uitvoering van de ruimtelijke visie van de stad Geel. Het biedt aan de Vlaamse milieumaatschappij en de stad Geel de kans om tegelijkertijd tot een aantal gerichte acties te komen om de waterkwaliteit van de betrokken zijwaterlopen van de Kleine Nete te verbeteren. Deze is op bepaalde plaatsen immers beduidend slechter dan die van de Kleine Nete zelf. Het voorbereidende werk uit een bestaande ad hoc WG Larumse loop wordt terug ter tafel gelegd om verder te concretiseren. Het Agentschap voor Natuur en Bos is geïnteresseerd in het creëren/verbeteren van de ecologische verbinding tussen het natuurreserveaat Neerhelst/De Botten en de vallei van de Kleine Nete, o.a. via een aantal maatregelen in/langs de Larumse Loop in de omgeving van Mosselgoren. Ook de provincie Antwerpen is als beheerder van de Zeggeloop en de Larumse Loop een betrokken partner. Het Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete zorgt ten slotte voor de nodige ondersteuning van de stad Geel op het vlak van uitbouw trage wegen en andere toeristisch-recreatieve visievorming en infrastructuur.

Uit het bovenstaande blijkt niet alleen de betrokkenheid van verschillende instanties, maar ook dat ze elk hun eigen doel hebben. Hoewel deze doelen niet tegenstrijdig zijn, is coördinatie op het vlak van visievorming en uitvoering een must.

### Beoogd resultaat van het hefboomproject

| Output  | Timing    |
|---|-----------|
| Opmaken van een inrichtingsstudie voor de woonuitbreidingsgebieden Holven en Gooreind (ikv landschapspark Holven)   | 2018      |
| Uitvoeren van een inrichtingsproject voor de woonuitbreidingsgebieden Holven en Gooreind in samenspraak met de VLM, waarbij het doel is om een aantal belangrijke poorten te realiseren via een ruil van ontwikkelingsrechten (ikv landschapspark Holven)   | 2019      |
| Opmaken van een RUP dat de herbestemming regelt van een belangrijk deel van de woonuitbreidingsgebieden naar groene, recreatieve of sportfuncties (ikv landschapspark Holven)   | 2020      |
| Opmaken Masterplan herinrichting omgeving Molen Larum   | 2018      |
| Inventarisatie van potentiële nieuwe verbindingen en afstemming van de mogelijkheden om een win-win situatie te ontwikkelen voor aangelanden, waterbeheerder en potentiële gebruikers en opmaak plan van aanpak voor de realisatie  | 2019      |
| Onderzoek naar en plan van aanpak voor de realisatie van belangrijke trage verbindingen voor recreatie in de vallei maar ook vanuit de omgeving naar de vallei van de Kleine Nete en de aanliggende groengebieden. Ontwikkelen van toeristische signalisatie van en naar de omgeving (o.a. de fietsostrade 105 langsheen de spoorlijn, de omliggende woonkernen en het centrum van Geel met station). | 2020      |
| Screening van de Zeggeloop en Larumse Loop: inventarisatie fysico-chemische en biologische waterkwaliteit, resterende lozingspunten en mogelijkheden ikv structuurherstel   | 2018      |
| Uitvoeren actiepunten nav screening Zeggeloop en Larumse Loop   | 2019 e.v. |